

Státní úřad inspekce práce

Horní náměstí 103/2, 746 01 Opava
telefon: 553 696 154, fax: 553 626 672
IČ 750 46 962
opava@suij.cz, www.suij.cz

ROČNÍ SOUHRNNÁ ZPRÁVA

o výsledcích kontrolních akcí

provedených inspekcí práce

za rok 2010

březen 2011

1. Úvodní slovo

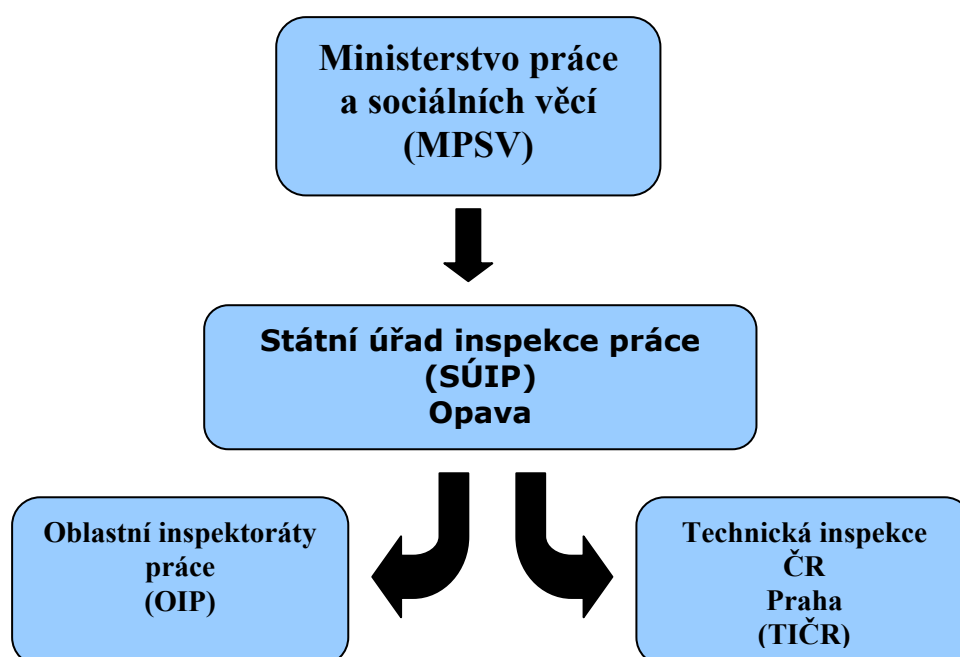
V souladu s ustanovením § 2 písm. e) zákona č. 215/2005 Sb., o inspekci práce, v platném znění, Státní úřad inspekce práce předkládá Roční souhrnnou zprávu o výsledcích kontrolních akcí provedených inspekcí práce za rok 2010. Kontrolní akce byly uskutečňovány podle Programu kontrolních akcí na rok 2010, který byl projednán s vyššími odborovými orgány a organizacemi zaměstnavatelů a schválen Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Podle situace v roce 2010 vyvstala potřeba kontroly u fakultních nemocnic, které zaměstnávají mladé lékaře po absolutoriu studia. Proto orgány inspekce práce zahrnuly mezi své hlavní úkoly jejich kontroly.

Dalším hlavním úkolem, kterému se Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce obšírně věnovaly, bylo provádění koordinovaných kontrol v oblasti předpisů o zaměstnanosti, pracovních podmínek a vztahů, včetně BOZP a sociálního pojištění v součinnosti s úřady práce a správami sociálního zabezpečení.

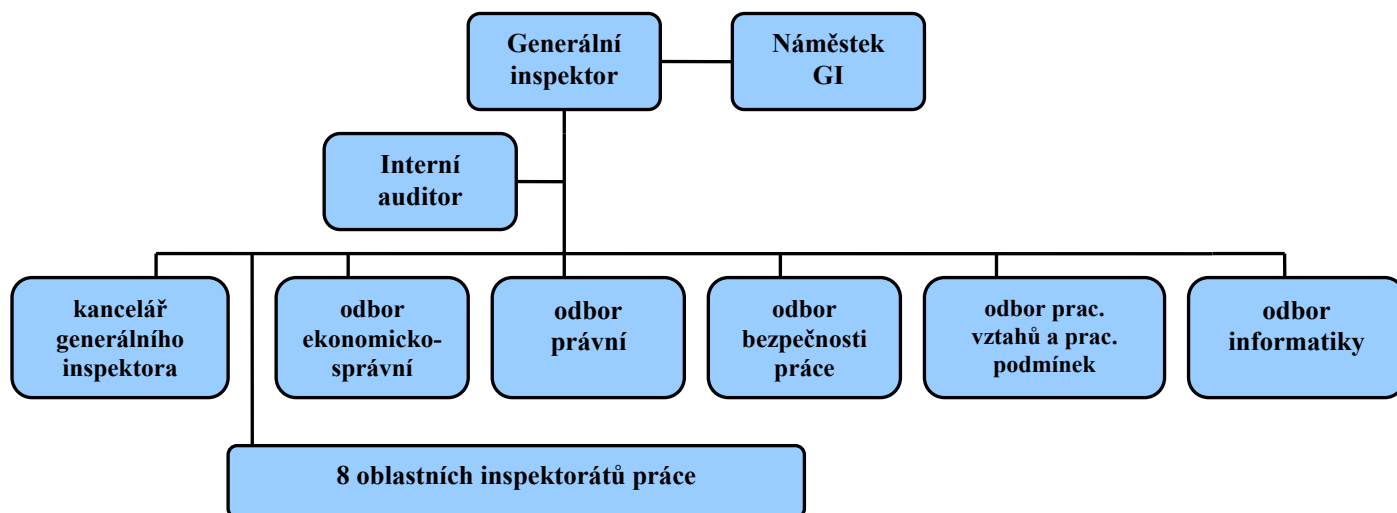
1.1 Postavení úřadu ve státní správě

Nadřízeným orgánem Státního úřadu inspekce práce (SÚIP) je Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Podřízenými orgány úřadu jsou jednotlivé oblastní inspektoráty práce (OIP), kterých je celkem osm.

1.2 Organizační struktura SÚIP Opava

V čele SÚIP stojí generální inspektor, který je do své funkce jmenován ministrem práce a sociálních věcí. Generální inspektor je zastupován náměstkem. Samotný Státní úřad inspekce práce se dělí na šest odborů (viz schéma), v jejichž čele stojí ředitelé odborů. Interní audit je prováděn interním auditorem, který spadá přímo pod generálního inspektora. Podřízenými orgány SÚIP jsou pak jednotlivé oblastní inspektoráty práce.

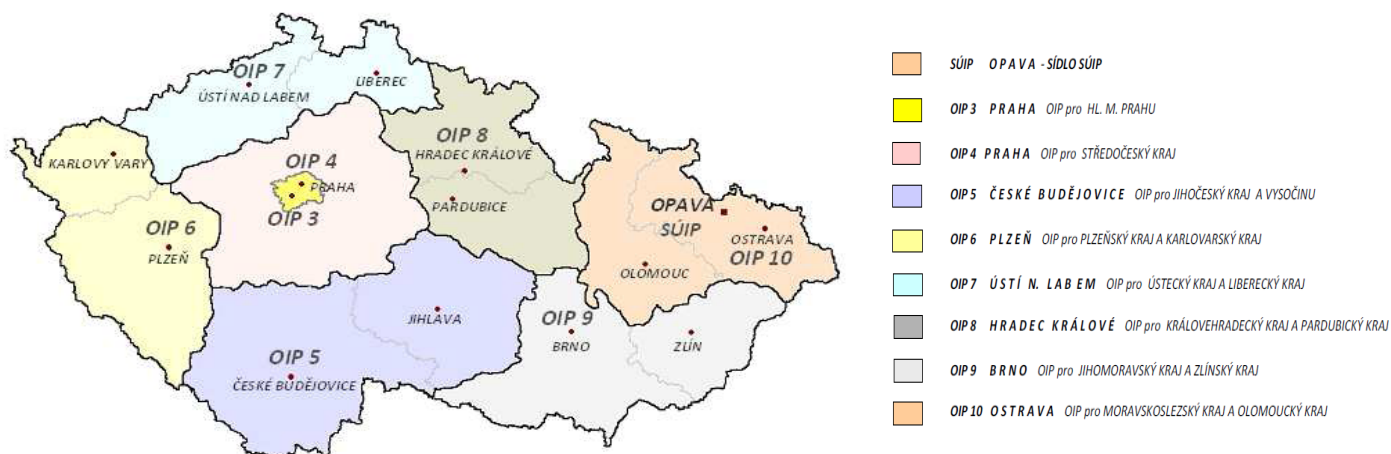

1.3 Oblastní inspektoráty (Dislokace a akční teritorium)

Státní úřad inspekce práce řídí celkem osm oblastních inspektorátů práce. V čele každého oblastního inspektorátu stojí vedoucí inspektor, který podléhá přímo generálnímu inspektorovi. Každý oblastní inspektorát práce pak ve své činnosti pokrývá (s výjimkou hlavního města Prahy a Středočeského kraje) celkem dva kraje (NUTS II)¹. Pomocí tohoto rozdělení podchycuje Státní úřad inspekce práce co do své činnosti celé území České republiky.

¹ Nomenclature des Unites Territoriales Statistique - klasifikace územních statistických jednotek NUTS II – územní statistické jednotky (tzv. regiony soudržnosti)

Mapa působnosti oblastních inspektorátů práce:

Oblastní inspektorát práce pro hlavní město Prahu se sídlem v Praze

Sídlo: Kladenská 103/105, 160 00 Praha 6

Počet zaměstnanců: 58

Název kraje ²	Hlavní město Praha
Rozloha kraje (km ²)	496
Počet podnikajících subjektů	502 133
Počet OSVČ	284 093
Míra nezaměstnanosti v %	4

Oblastní inspektorát práce pro Středočeský kraj se sídlem v Praze

Sídlo: Ve Smečkách 29, 110 00 Praha 1

Počet zaměstnanců: 54

Název kraje	Středočeský
Rozloha kraje (km ²)	11 015
Počet podnikajících subjektů	306 147
Počet OSVČ	230 947
Míra nezaměstnanosti v %	6,9

² Uvedené statistické ukazatele ohledně krajů jsou platné ke dni 31.12.2010.

Oblastní inspektorát práce pro Jihočeský kraj a Vysočinu se sídlem v Českých Budějovicích

Sídlo: Vodní 21, 370 06 České Budějovice

Počet zaměstnanců: 63

Název kraje	Jihočeský	Vysočina
Rozloha kraje (km ²)	10 057	6 790
Počet podnikajících subjektů	155 105	103 222
Počet OSVČ	115 900	78 460
Míra nezaměstnanosti v %	6,7	8,5

Oblastní inspektorát práce pro Plzeňský a Karlovarský kraj se sídlem v Plzni

Sídlo: Schwarzova 27, 301 00 Plzeň

Počet zaměstnanců: 54

Název kraje	Plzeňský	Karlovarský
Rozloha kraje (km ²)	7 562	3 315
Počet podnikajících subjektů	143 810	82 243
Počet OSVČ	101 022	58 238
Míra nezaměstnanosti v %	7,3	10,2

Oblastní inspektorát práce pro Ústecký a Liberecký kraj se sídlem v Ústí nad Labem

Sídlo: SNP 2720/21, 400 11 Ústí nad Labem

Počet zaměstnanců: 58

Název kraje	Ústecký	Liberecký
Rozloha kraje (km ²)	5 335	3 163
Počet podnikajících subjektů	176 095	116 849
Počet OSVČ	130 120	90 420
Míra nezaměstnanosti v %	12,9	10

Oblastní inspektorát práce pro Královeshradecký a Pardubický kraj se sídlem v Hradci Králové

Sídlo: **Říční 1195, 501 01 Hradec Králové**

Počet zaměstnanců: 58

Název kraje	Královeshradecký	Pardubický
Rozloha kraje (km²)	4 758	4 519
Počet podnikajících subjektů	131 837	111 598
Počet OSVČ	101 300	84 975
Míra nezaměstnanosti v %	7,1	8,2

Oblastní inspektorát práce pro Jihomoravský a Zlínský kraj se sídlem v Brně

Sídlo: **Milady Horákové 3, 658 60 Brno**

Počet zaměstnanců: 67

Název kraje	Jihomoravský	Zlínský
Rozloha kraje (km²)	7 196	3 964
Počet podnikajících subjektů	281 544	134 064
Počet OSVČ	200 367	104 353
Míra nezaměstnanosti v %	9,5	9,6

Oblastní inspektorát práce pro Moravskoslezský a Olomoucký kraj se sídlem v Ostravě

Sídlo: **Živičná 2, 702 69 Ostrava**

Počet zaměstnanců: 70

Název kraje	Moravskoslezský	Olomoucký
Rozloha kraje (km²)	5 428	5 268
Počet podnikajících subjektů	244 672	135 844
Počet OSVČ	188 145	106 221
Míra nezaměstnanosti v %	11,5	10,6

1.4 Inspektoři

Inspekční a poradenská činnost v oblastech bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a v oblasti pracovněprávní je vykonávána inspektory. Inspektoři se dělí do dvou velkých skupin. První skupinu tvoří inspektoři pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a druhou skupinu pak inspektoři pro oblast pracovněprávních vztahů a podmínek. Mimo to zastupuje každý jednotlivý inspektor jednu nebo i více odborností, ve kterých vyvíjí svou inspekční činnost.

Celkové počty inspektorů k 1. 1. 2010:

Pracoviště	Počet inspektorů BOZP	Počet inspektorů PVP	Celkem
SÚIP	9	7	16
OIP 3	24	14	38
OIP 4	24	11	35
OIP 5	21	22	43
OIP 6	19	12	31
OIP 7	20	17	37
OIP 8	24	14	38
OIP 9	29	17	46
OIP 10	31	17	48
Celkem	201	131	332

2. Kontrolní činnost a kontrolní akce v roce 2010

Přehled hlavních úkolů:

- I. Dodržování pracovněprávních předpisů včetně BOZP u zaměstnavatelů, kteří zaměstnávají osoby se zdravotním postižením
- II. Dodržování pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů podnikajících ve stavebnictví
- III. Kontroly dodržování pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů podnikajících v maloobchodu
- IV. Dodržování pracovněprávních předpisů při zaměstnávání zaměstnanců agenturami práce
- V. Kontroly dodržování pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů poskytujících stravovací a ubytovací služby
- VI. Provádění kontrol v nepřetržitých provozech zdravotnické záchranné služby a nemocniční akutní péče
- VII. Bezpečnost práce ve stavebnictví
- VIII. Kontrola zaměstnavatelů v dopravě
- IX. Kontrola systému BOZP a pracovních podmínek v malých a středních podnicích
- X. Bezpečnost práce na elektrických zařízeních
- XI. Dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení při provozu vyhrazených technických zařízení - parních a kapalinových kotlů
- XII. Bezpečnost práce při používání vyhrazených technických zařízení – zdvihacích zařízení a vázacích prostředků a prostředků pro zavěšení a uchopení břemene
- XIII. Dodržování předpisů při používání chemických látek na pracovištích – úkol SLICu
- XIV. Kontrola plnění úkolů zadavatele stavby
- XV. Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií
- XVI. Program „Bezpečný podnik“
- XVII. Provádění kontrol na základě podnětů na porušování pracovněprávních předpisů a předpisů v oblasti BOZP
- XVIII. Provádění plánovaných koordinovaných kontrol v součinnosti orgánů ÚP, SÚIP a ČSSZ v oblasti předpisů o zaměstnanosti, pracovních podmínek a vztahů, včetně BOZP a sociálního pojištění
- XIX. Souhrnná zpráva o výsledku kontrol dodržování pracovněprávních předpisů ve fakultních nemocnicích ČR v roce 2010

I. Dodržování pracovněprávních předpisů včetně BOZP u zaměstnavatelů, kteří zaměstnávají osoby se zdravotním postižením

1. Úvod

Zdravotně postižení občané jsou skupinou zaměstnanců, která je na trhu práce v mnoha směrech znevýhodněná. Je tomu tak i na trhu práce, kde zaměstnavatelé často nedodržují pracovněprávní předpisy při zaměstnávání těchto občanů a mnohdy zneužívají jejich ztíženého postavení ve společnosti. Proto se v roce 2010 inspekce práce zaměřila na dodržování pracovněprávních předpisů u uvedených zaměstnavatelů.

2. Cíl úkolu

Kontrolní činností oblastních inspektorátů práce působit na zaměstnavatele, aby při zaměstnávání osob se zdravotním postižením dodržovali pracovněprávní předpisy.

3. Zadání úkolu

Každý oblastní inspektorát práce měl provést kontrolu minimálně u 5 zaměstnavatelů, kteří provozují chráněnou pracovní dílnu (místo), zaměstnávají více než 50 % osob se zdravotním postižením a současně jsou příjemci státních příspěvků poskytovaných podle zákona o zaměstnanosti. Při výběru zaměstnavatelů měly inspektoráty práce zejména spolupracovat s úřady práce. Při sestavování plánu kontrol měly inspektoráty práce čerpat především z přijatých podnětů ke kontrole, z poradenské činnosti, z vlastní kontrolní činnosti, případně ze zpráv z médií.

Kontroly byly zaměřeny zejména na problematiku:

- rovného zacházení,
- vzniku, změny a skončení pracovního poměru,
- plnění povinností zaměstnavatele v oblasti BOZP (§ 103 a § 104 zákoníku práce),
- pracovní doby,
- odměňování za práce,
- ochrany osobních práv zaměstnanců (§ 316 odst. 2 až 4 zákoníku práce).

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

Oblastní inspektoráty práce provedly na základě tohoto hlavního úkolu 94 kontrol. V souladu se zadáním hlavního úkolu inspektoři realizovali 51 kontrol na základě informací poskytnutých z úřadu práce o chráněných dílnách, pracovištích nebo o poskytování příspěvku na zaměstnávání osob se zdravotním postižením. Mezi kontrolované zaměstnavatele inspektoráty zařadily i ty, na které obdržely podnět od zaměstnanců nebo Ministerstva práce a sociálních věcí. Ve dvou případech, s ohledem na předcházející zjištění, inspektorát práce provedl následnou kontrolu zaměstnavatele.

Oblastní inspektoráty práce zahrnuly do plánu kontrol rovněž 16 podnětů zaměstnanců, z nichž 8 bylo oprávněných. Z celkového počtu kontrol zjistily oblastní inspektoráty práce u 75 zaměstnavatelů 243 porušení. Devíti zaměstnavatelům inspektoráty práce uložily pokuty v celkové výši 198 tis. Kč.

Inspektoráty práce zaměřily kontroly na zaměstnavatele, kteří zaměstnávali zdravotně postižené občany zejména v chráněných dílnách a v chráněných pracovištích (66) a mimo tato pracoviště (26). Devět kontrol bylo provedeno u zaměstnavatelů, kteří organizovali práci pro zdravotně postižené v místě jejich bydliště. Kontrolovaní zaměstnavatelé měli své zaměstnance se zdravotním postižením, zařazené v dělnických profesích při výrobě textilu a oděvů, při montážních a úklidových pracích, jako hlídací službu, prodavačky i v administrativě. Zaměstnavatelé zaměstnávali i občany s mentálním postižením, na které pobírali příspěvek z úřadu práce.

Výsledky kontrolní činnosti podle velikosti zaměstnavatele, podle odvětví podnikání, počtu porušení a uložených pokut jsou uvedeny v tabulkách.

Počet kontrol za hlavní úkol podle velikosti zaměstnavatele:

Kategorie	Počet kontrol
0 - 50 zaměstnanců	53
50 - 99 zaměstnanců	21
100 - 199 zaměstnanců	10
200 - 499 zaměstnanců	7
1000 a více	3

Analýza kontrol za hlavní úkol podle převažujících odvětví v návaznosti na počet porušení a uložené pokuty:

Odvětví	Počet			Výšepokut v tis. Kč
	Kontrol	Porušení	Pokut	
Maloobchod a velkoobchod	18	41	2	35
Výroba ostatních plastových a pryžových výrobků	9	8	0	0
Činnosti soukromých bezpečnostních agentur	7	12	1	8
Výroba textilu a oděvů	10	46	4	110
Občanská sdružení	8	18	2	45
Ostatní různé	42	118	0	0

Porušování pracovněprávních předpisů v oblastech předmětu kontroly:

1) vznik, změny a skončení pracovního poměru (§§ 33-77, 313, 317 ZP)

Zejména:

- § 37 ZP, zaměstnavatel písemně neinformoval zaměstnance o obsahu pracovního poměru nejpozději do jednoho měsíce od vzniku pracovního poměru, což platí i o změnách těchto údajů. Zejména informace o mzdě a způsobu odměňování, splatnosti mzdy, termínu výplaty mzdy, místu a způsobu vyplácení mzdy, dále informace o délce dovolené a způsobu určování dovolené, o výpovědních dobách, o týdenní pracovní době a jejím rozvržení a další. Poněvadž se jedná o ustanovení, které rozděluje jednotlivé informace, které je povinen zaměstnavatel písemně zaměstnanci sdělit, dochází tak dlouhodobě k vykazování většího počtu porušení. Např. při jednom neinformování může dojít až k 7 porušením. Zaměstnavatelé opomíjejí v praxi jim uloženou povinnost a nepřikládají jí ani větší důraz. Proto se porušení § 37 dlouhodobě vyazuje jako nejčastější.

- § 313 odst. 1 ZP, zaměstnavatel při skončení pracovního poměru nebo dohody o pracovní činnosti nevydal zaměstnanci potvrzení o zaměstnání vůbec (2) nebo v něm neuvedl zákonem předepsané údaje. Jako nejzávažnější je možné považovat nevydání potvrzení vůbec. Většina zaměstnavatelů zejména neuvádí údaj o dosažené kvalifikaci, protože neví, jaký údaj se po nich požaduje a informaci o druhu vykonávané práce.

- § 40 odst. 1 ZP, zaměstnavatel neprovedl písemně změnu obsahu pracovního poměru. Toto poměrně časté kontrolní zjištění může vypovídat o skutečnosti, že by zaměstnanec na změnu sjednaných pracovních podmínek v pracovní smlouvě písemně nepřistoupil, přestože podle nových podmínek obvykle dále pracují.

- § 317 ZP, zaměstnavatel nedohodl podmínky, za jakých budou práci doma vykonávat. S ohledem na 9 zaměstnavatelů, kteří zaměstnávali zdravotně postižené na jiném dohodnutém místě, a to v jejich místě bydliště, pak třetina z nich se zaměstnanci nedohodla podmínky, za jakých budou tuto práci doma vykonávat.

2) odměňování, rovné zacházení v odměňování (§§ 109 – 149, § 16, § 327 ZP)

Zejména:

- § 141 odst. 1 ZP, zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci mzdu nebo část mzdy po vykonání práce ve lhůtě splatnosti, a to nejpozději v kalendářním měsíci následujícím po měsíci, ve kterém vzniklo zaměstnanci právo na mzdu nebo některou jejich složku.

- § 142 odst. 4 ZP, zaměstnavatel nevydal při měsíčním vyúčtování mzdy zaměstnanci písemný doklad obsahující údaje o jednotlivých složkách mzdy nebo platu a o provedených srážkách.

- § 113 odst. 4 ZP, zaměstnavatel nevydal zaměstnanci nejpozději v den nástupu do práce písemný mzdový výměr, který obsahuje údaje o způsobu odměňování, o termínu a místě výplaty mzdy, jestliže tyto údaje neobsahuje pracovní smlouva nebo vnitřní předpis, stejně tak neučinil při změně skutečností uvedených ve mzdovém výměru.

- § 116 ZP, zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci za dobu noční práce příplatek nejméně ve výši 10 % průměrného výdělku.

- § 112 ZP, zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci, jehož mzda nebyla sjednána v kolektivní smlouvě, mzdu ve výši alespoň nejnižší úrovně zaručené mzdy podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávané práce.

Inspekce práce prokázala ve 4 případech, že zaměstnavatel provedl zaměstnanci srážku ze mzdy bez dohody o srážkách mimo případy stanovené ZP a porušil tak ustanovení § 146 a § 327 ZP.

3) pracovní doba a doba odpočinku (§§ 78 - 100 ZP)

Zejména:

- § 96 ZP, zaměstnavatel nevedl u jednotlivých zaměstnanců evidenci odpracované pracovní doby, práce přesčas, noční práce a dobu pracovní pohotovosti. Zjištění tohoto porušení se vyskytuje často. Jelikož uvedená evidence je základním dokumentem, ze kterého se dále posuzuje dodržování ZP v oblasti odpočinku, odměňování (zejména příplatků za práci ve

svátek, sobotu, neděli, přesčas a za noční práci), je pro zaměstnavatele výhodnější evidenci nepředložit a výrazně tak omezit možnosti inspekce práce při prokazování porušování zákoníku práce.

- § 92 ZP, zaměstnavatel nerozvrhl pracovní dobu tak, aby zaměstnanec měl stanovený odpočinek v týdnu.

- § 81 odst. 1 ZP, zaměstnavatel nerozvrhl pracovní dobu, neurčil začátek a konec směn.

- § 79 ZP, zaměstnavatel překročil délku stanovené týdenní pracovní doby pro příslušný pracovní režim.

4) bezpečnost a ochrana zdraví při práci (§§ 101 – 108 ZP)

Zejména:

- § 103 odst. 1 a) ZP, zaměstnavatel připustil, aby zaměstnanec vykonával práce, jejichž náročnost neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti.

- § 103 odst. 1 b) ZP, zaměstnavatel, neinformoval zaměstnance, do jaké kategorie byla zařazena jím vykonávaná práce.

- § 103 odst. 2 ZP, zaměstnavatel nezajistil školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

5) ochrana osobních práv zaměstnanců (§ 316 ZP)

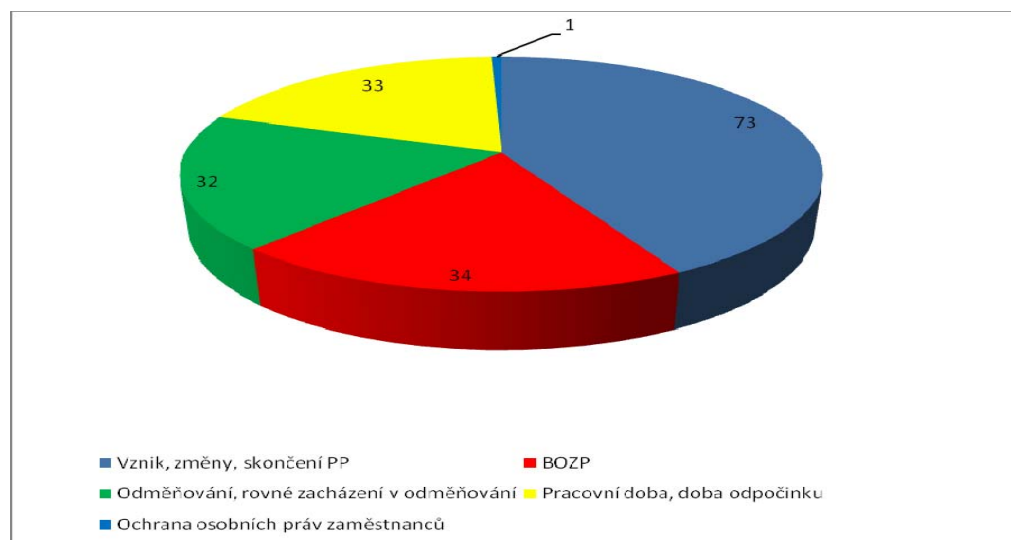
V této oblasti bylo zjištěno porušení v jednom případě.

V rámci kontrolní činnosti inspekce práce v souladu s tímto hlavním úkolem byla zjištěna i další různá porušení pracovněprávních předpisů např. nevyplacení náhrady mzdy za nevyčerpanou dovolenou, další zjištěná porušení byla málo četná.

Údaje o zjištěných porušeních za hlavní úkol, které byly zejména předmětem kontroly:

Pořadí	§§	Popis oblasti	Počet porušení
1.	§§ 33-77, 313, 317 ZP	Vznik, změny a skončení PP	73
2.	§§ 102 - 108 ZP	BOZP	34
3.	§§ 78 – 100 ZP	Pracovní doba a doba odpočinku	33
4.	§§109-149, 16, 327 ZP	Odměňování, rovné zacházení v odměňování	32
5.	§ 316	Ochrana osobních práv zaměstnanců	1
6.	Další různá porušení	Zjištění mimo předmět kontroly	70
	Počet porušení	Celkem	243

Údaje o zjištěných porušeních za hlavní úkol, které byly předmětem kontroly

5. Sankce

Oblastní inspektoráty práce uložily celkem 9 pokut v celkové výši 168 tis. Kč a na základě kontrolních zjištění uloží dvě v roce 2011. Nejvyšší pokutu (65 tis. Kč) uložil oblastní inspektorát práce zaměstnavateli, který podniká ve výrobě oděvů.

Sankce uložily oblastní inspektoráty práce za zjištění nerovného odměňování, nedostatků v souvislosti s výplatou mzdy nebo odměny za práci, v souvislosti s neplacením příplatků za práci přesčas, neposkytnutím ochranných pracovních prostředků, zdravotní způsobilosti, dále pak v souvislosti s nevydáním potvrzení o zaměstnání, provedením nezákonné srážky ze mzdy a nevyplacením náhrady mzdy.

6. Závěr

Provedené kontroly potvrdily opodstatnění a nezbytnost zaměření orgánů inspekce práce na zaměstnavatele, kteří zaměstnávají zdravotně postižené občany a to jak na ty, kteří využívají finančních prostředků poskytnutých cestou úřadů práce na podporu jejich zaměstnávání v chráněných dílnách, pracovištích i mimo ně, tak i na ty, kteří finančně podporováni nejsou.

V roce 2010 prováděly oblastní inspektoráty práce kontroly zaměstnavatelů zejména s důrazem na prevenci, s cílem zkvalitnit právní vědomí a postoje zaměstnavatelů v oblasti pracovněprávní legislativy. Na základě zjištěných porušení, uložili inspektoři řadu opatření k odstranění zjištěných nedostatků a části zaměstnavatelů za závažná porušení, uložily finanční postih.

Při kontrole zaměstnavatelů, kteří čerpají příspěvky z úřadu práce na zaměstnávání zdravotně postižených občanů podle zákona o zaměstnanosti, inspektoři neprokázali nepřidělování práce. I nadále však přetrvává podezření, že zaměstnavatelů získává část mzdy zaměstnanců (na kterou obdrželi státní příspěvek) zpět, zejména formou poskytnuté služby, která je svou podstatou diskutabilní. Většina takových zdravotně postižených zaměstnanců odmítali spolupracovat s inspektory a dobrovolně platí zaměstnavateli za různé, pravděpodobně fiktivní služby. V této souvislosti oblastní inspektoráty práce ve dvou případech svá zjištění postoupily na Policii a v jednom případě podaly podnět na příslušnou SSZ.

Jako efektivní se ukázalo rozhodnutí spojit kontrolu dodržování pracovněprávních předpisů s kontrolou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Kontroly ukázaly, že zaměstnavatelé tuto problematiku podceňují a mnohdy nemají vědomost o svých povinnostech vůči zaměstnancům. Zejména se jedná o prokazování zdravotní způsobilosti a problematiku spojenou s realizací povinného školení v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Většina kontrolovaných zaměstnavatelů se snažila pracovněprávní předpisy dodržovat, a pokud bylo kontrolou zjištěno jejich nedodržování, pak se snažili v krátkých lhůtách učinit

nápravu. A tomu odpovídal většinou i jejich bezproblémový a vstřícný přístup k provádění kontrol.

Z výsledků kontrol tohoto hlavního úkolu vyplývá, že bylo účelné dlouhodobě zaměřit kontrolní činnost na zaměstnavatele, kteří zaměstnávají zdravotně postižené občany, s cílem omezit jejich nezákonné počínání v pracovněprávní oblasti. V následujícím období bude vhodné se zaměřit na zaměstnavatele, kteří zaměstnávají zdravotně postižené občany na adrese jejich bydliště, neboť zejména na tyto zaměstnavatele směřují podněty s podezřením na nepřidělování práce zaměstnancům, přestože zaměstnavatelé jsou příjemci příspěvků úřadu práce. Za účelem zamezit zneužívání příspěvků poskytovaných úřady práce, bude účelné provádět koordinované kontroly ve spolupráci nejen s úřady práce, ale i s finančními úřady a dalšími kontrolními orgány.

Na základě výsledků kontrolní činnosti oblastní inspektoráty práce navrhuji zpřísnění poskytování příspěvku na zaměstnávání zdravotně postižených občanů, např. aby úřad práce nepřiznal příspěvek zaměstnavatelům, kteří porušují pracovněprávní předpisy zejména v oblasti odměňování, pracovní doby a BOZP.

II. Kontrola dodržování pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů podnikajících ve stavebnictví

1. Úvod

Analýza podnětů a výsledků kontrolní činnosti orgánů inspekce práce za léta 2007 až 2009 prokázala nezbytnost zařazení úkolu do roku 2010. Četnost porušení pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů podnikajících ve stavebnictví patří k jedné z nejvyšších vůbec. Navíc v této oblasti je zaměstnáván velký počet cizinců, což taktéž zasluhuje zvýšenou pozornost kontrolních orgánů.

2. Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo působení na zaměstnavatele za účelem zlepšení dodržování pracovněprávních předpisů a snížení počtu podaných podnětů. Dalším aspektem bylo zkvalitnění preventivního působení orgánů inspekce práce a zvyšování právního vědomí zaměstnavatelů na úseku pracovního práva.

3. Zadání úkolu

Každý oblastní inspektorát práce měl provést nejméně 10 kontrol. Při výběru zaměstnavatelů ke kontrole měly oblastní inspektoráty práce čerpat zejména z obsahu podaných podnětů, poradenské činnosti a informačního systému Státního úřadu inspekce práce. Kontrolu bylo doporučeno zaměřit i na využívání zaměstnanců agentur práce a v opodstatněných případech spolupracovat s úřadem práce a cizineckou policií.

Kontroly zaměřit zejména na problematiku:

- vzniku, změny a skončení pracovního poměru (vydávání potvrzení o zaměstnání),
- dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr,
- pracovní doby (přestávek v práci, odpočinek mezi směnami a v týdnu, práci přesčas),
- odměňování zaměstnanců (vyplácení mezd, poskytování příplatků),
- cestovních náhrad,
- rovného zacházení (zejména v oblasti odměňování),
- ochrany osobních práv zaměstnanců

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

Při výběru kontrolovaných zaměstnavatelů využily orgány inspekce práce v souladu se zadáním úkolu především podněty a zkušenosti z poradenské činnosti. Opomenut nebyl ani zcela náhodný výběr s vazbou na co nejširší prevenci. Kontroly prováděli vybraní inspektoři, kteří se buď zúčastnili instruktáže, nebo získali metodické pokyny od garantů úkolu. Všechny oblastní inspektoráty práce splnily a mnohde překročily plánovaný počet kontrol. Předmět kontrol byl zadán v potřebném rozsahu a nemusel být v průběhu realizace úkolu aktualizován.

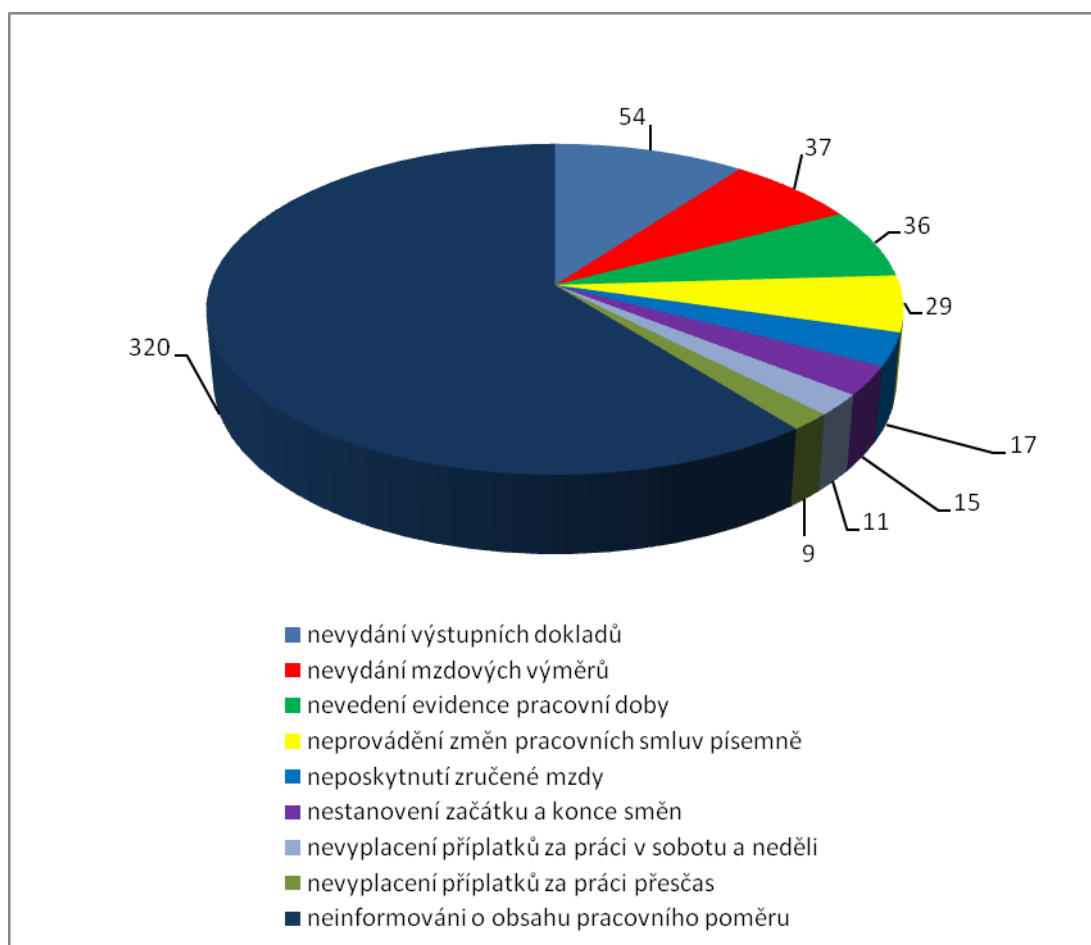
Oblastní inspektoráty práce provedly v rámci tohoto hlavního úkolu v roce 2010 celkem 274 kontrol, z toho 243 kontrolovaných zaměstnavatelů porušilo předpisy. Celkový počet nedostatků byl 703.

Porušení pracovněprávních předpisů byla nejen velmi četná, ale i různorodá. Ovšem naprosto převládající je skutečnost, že zaměstnavateli je téměř ignorováno ustanovení § 37 zákoníku práce o poskytnutí povinných informací zaměstnancům. Z celkového počtu nedostatků se jedná o 320 případů. Tento údaj nutno vnímat tak, že zmíněné ustanovení obsahuje v podstatě 11 povinností a inspektoři posuzovali každou zvlášť.

V počtu porušení následuje nevydání výstupních dokladů nebo chyby v nich při skončení pracovního poměru (54x), nevydání mzdových výměrů (37x), nevedení evidence pracovní doby (36x), neprovádění změn pracovních smluv písemně (29x), neposkytnutí zaručené mzdy (17x), nestanovení začátku a konce směn (15x), nevyplacení příplatků za práci v sobotu a neděli (11x), nevyplacení příplatků za práci přesčas (9x).

Zbývajících dalších 175 zjištění porušení pracovněprávních předpisů je velmi různorodých, avšak málo četných (1 – 8). Jedná se například o nevyplacení náhrady mzdy, nedodržení odpočinku mezi směnami a v týdnu, nevyplacení cestovních náhrad, chybějící vstupní prohlídku, neoprávněné srážky ze mzdy, nevyplacení mzdy, neurčení místa výkonu práce atd.

Počty porušení pracovněprávních předpisů za hlavní úkol:

5. Sankce

Orgány inspekce práce uložily 17 pokut v celkové výši 443 000 Kč. Uložená nápravná opatření byla zaměstnavateli plněna.

6. Závěr

Průběh kontrol dodržování povinností vyplývajících z pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů ve stavebnictví prokázal, že kontroly přispívají ke zvýšení jejich právního vědomí. Zlepšování je však pozvolné a nelze zabránit radikálnější způsobem zneužívání specifčnosti podnikatelského prostředí, jakým stavebnictví bezesporu je. Více si v této oblasti slibujeme od koordinovaných kontrol, které budou probíhat v průběhu celého roku 2011.

Jedná se o pozměňování nebo účelové vedení evidence pracovní doby. Tento problém přímo souvisí i s vyplácením respektive nevyplácením cestovních náhrad, protože délky časů na cestě jsou redukovány na méně než 5 hodin. K tomu se připojuje dohodnutí mezd v nejnižší

možné výši a doplácení zaměstnanců takzvaně na ruku. Inspektoři se tak ocitají v důkazní nouzi, neboť mohou posuzovat jen podklady předložené kontrolovanou osobou a zaměstnanci si nestěžují a nepopírají jejich obsah.

Problémy se taktéž vyskytují pro neurčení formy evidence pracovní doby ve výkladech týkajících se doby archivace těchto dokumentů. Často jsou údajně likvidovány zaměstnavatelem bezprostředně po skončení měsíce, v jehož průběhu byly využívány.

Na výše uvedené navazuje názor inspektorů, aby kontroly byly prováděny bez ohlášení.

III. Dodržování pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů podnikajících v maloobchodu

1. Úvod

Zaměstnavatelé podnikající v maloobchodu zaměstnávají velký počet zaměstnanců (podle ČSÚ se jedná dokonce o zaměstnavatele s druhým největším počtem zaměstnanců). Z podnětů zaměstnanců, které obdržely orgány inspekce práce, vyplývá, že na tyto zaměstnavatele bylo v předchozích dvou letech i v roce 2010 podáno nejvíce podnětů ke kontrole a současně je u nich dlouhodobě zjišťováno nejvíce porušení pracovněprávních předpisů. Zaměstnanci si stěžují zejména na nedodržování právních předpisů v oblasti pracovní doby a přestávek v práci, v oblasti odměňování a v oblasti skončení pracovního poměru.

2. Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo kontrolní činností vyvinout potřebný tlak na dodržování pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů podnikajících v maloobchodu, a tím dosáhnout zlepšení jejich právního vědomí. Vzhledem k tomu, že hlavní úkol byl zařazen do plánu kontrolní činnosti opakovaně, bylo cílem i objektivní zhodnocení vlivu provádění kontrol v minulých letech.

3. Zadání úkolu

Každý oblastní inspektorát práce měl provést průběžně kontrolu u nejméně 15 zaměstnavatelů. Při jejich výběru oblastní inspektoráty práce čerpaly z vlastní kontrolní činnosti, z informačního systému, z poradenské činnosti, jakož i z médií. Mezi kontrolované zaměstnavatele byli rovněž zařazeni zaměstnavatelé s větším počtem zaměstnanců (obchodní řetězce) a zaměstnavatelé, na něž byly v průběhu roku podány podněty ke kontrole. U zaměstnavatelů, kde působí odborová organizace, bylo ke kontrole vždy vyžadováno předložení kolektivní smlouvy. Součástí plánu kontrol inspektorátů práce byly i kontroly čerpacích stanic.

4. Předmět kontrol

Kontroly se zaměřily zejména na problematiku:

- dodržování ustanovení o zákazu diskriminace z hlediska pohlaví, včetně dodržování principu stejné mzdy za stejnou práci a za práci stejné hodnoty,
- vznik, změna a skončení pracovního poměru,
- pracovní doba (především její rozvržení, přestávky v práci, odpočinky, evidence odpracované doby),
- odměňování (především výplata zaručené mzdy, příplatky ke mzdě, srážky ze mzdy),
- ochrana osobních práv zaměstnanců § 316 odst. 2 až 4 zákoníku práce,
- pracovní podmínky mladistvých zaměstnanců, zaměstnankyň, zaměstnankyň matek.

5. Zhodnocení kontrolní činnosti

Na základě zadání tohoto hlavního úkolu bylo v roce 2010 oblastními inspektoráty práce provedeno celkem 702 kontrol, z toho 20 kontrol bylo následných. Z tohoto počtu pak bylo 587 kontrol se zjištěním porušení právního předpisu (83 %, což je shodné s loňskými výsledky).

Při kontrolách se inspektoři stejně jako v roce 2009 zabývali různými typy zaměstnavatelů podnikajícími v maloobchodu (dle počtu zaměstnanců, dle počtu provozoven, dle počtu přijatých podnětů, dle počtu provedených kontrol v minulém období, dle počtu zjištěných porušení v minulém období), přičemž zvláštní pozornost byla stejně jako v roce 2009 věnována tzv. obchodním řetězcům a dále nově čerpacím stanicím. Státní úřad inspekce práce určil i pro rok 2010 každému oblastnímu inspektorátu práce 1 tzv. obchodní řetězec, u něhož byla provedena rozsáhlejší kontrola. Dále byly u těchto zaměstnavatelů prováděny kontroly na základě podnětů občanů obdržených v průběhu roku různými oblastními inspektoráty a dále kontroly bezpečnosti a ochrany zdraví při práci dle rozvrhu činnosti jednotlivých oblastních inspektorátů práce. Výběr čerpacích stanic ke kontrole byl ponechán na jednotlivých oblastních inspektorátech práce, tak jak je pravidlem u všech kontrol z hlavních úkolů.

Ke kontrole byly vybrány tyto obchodní řetězce:

- Ahold Czech republic, a. s.
- BILLA, spol. s r. o.
- DM drogerie markt s. r. o.
- Hruška spol. s. r. o.

- IKEA Česká republika, s. r. o.
- OBI Česká republika s. r. o.
- OKAY s. r. o.
- PENNY MARKET s. r. o.

Kontrolami u těchto zaměstnavatelů byly nejčastěji zjištěny nedostatky na úseku pracovní doby a na úseku pracovního poměru (povinné náležitosti pracovní smlouvy, povinné náležitosti potvrzení o zaměstnání apod.). Jednomu obchodnímu řetězci pak byla uložena pokuta ve výši 100 tis. Kč, a to právě za porušování pracovněprávních předpisů na úseku pracovní doby.

U čerpacích stanic bylo v rámci tohoto hlavního úkolu v roce 2010 provedeno celkem 47 kontrol. Nejčastější porušení se vyskytovalo v oblasti pracovního poměru a v oblasti odměňování. Čtyřem zaměstnavatelům byla uložena pokuta v celkové výši 60 tis. Kč.

Kontrolní vzorek zaměstnanců (kontrolované profese) byl zvolen v návaznosti na zadání tohoto úkolu. Kontrolou byly prověřeny náležitosti pracovních poměrů u profesí prodavač/prodavačka, pokladní, skladník/skladnice, obchodní zástupce/zástupkyně, obsluha čerpací stanice, účetní, nákupčí, řezník, cukrářka, pekař/pekařka, obchodní ředitel/ředitelka, vedoucí prodejny, pracovník/pracovnice oddělení služeb, pracovnice dětského koutku, zámečník, pokladní dozor, řidič, přípravář/přípravářka, prodejce vozidel, prodejní specialista, prodejní asistent/asistentka, prodejce obuvi apod.

I v roce 2010 bylo provedeno nejvíce kontrol u malých zaměstnavatelů a u těchto zaměstnavatelů bylo rovněž zjištěno nejvíce porušení právních předpisů:

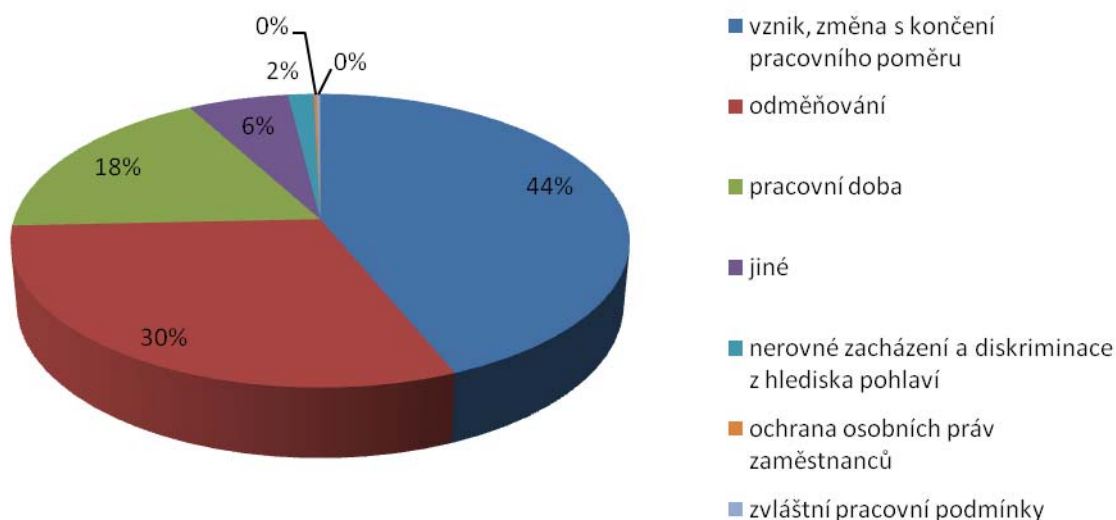
Kategorie zaměstnavatelů podle počtu zaměstnanců	Počet kontrol	Počet zjištěných porušení	Počet zjištění v průměru na kontrolu
Neuvedeno	13	8	0,6
Bez zaměstnanců	10	8	0,8
1 – 5 zaměstnanců	267	370	1,4
6 – 9 zaměstnanců	107	162	1,5
10 – 19 zaměstnanců	136	228	1,7
20 -24 zaměstnanců	23	42	1,8
25 – 49 zaměstnanců	45	75	1,7
50 – 99 zaměstnanců	29	45	1,5
100 – 499 zaměstnanců	36	42	1,2
500 – 999 zaměstnanců	14	23	1,6
1000 zaměstnanců a více	22	32	1,5

Tyto výsledky znamenají nepatrný nárůst počtu zjištěných porušení v průměru při jedné kontrole.

Co se týče oblastí porušení právních předpisů dle členění správních deliktů podle zákona o inspekci práce, nejvíce porušení se vyskytlo na úseku pracovního poměru a na úseku odměňování zaměstnanců. Toto odpovídá rovněž zjištěním z roku 2009.

Oblast zadání	Počet porušení	V procentech
Nerovné zacházení a diskriminace z hlediska pohlaví	16	1,6 %
Vznik, změna a skončení pracovního poměru	455	44 %
Pracovní doba	184	18 %
Odměňování	317	30 %
Ochrana osobních práv zaměstnanců	2	0,2 %
Pracovní podmínky mladistvých zaměstnanců, zaměstnankyň, zaměstnankyň matek	2	0,2 %
Jiné	63	6 %

počet porušení dle oblastí

Nejčastějším porušením u zaměstnavatelů podnikajících v maloobchodu bylo stejně jako v roce 2009 porušování § 37 zákoníku práce. Toto ustanovení řeší povinnost zaměstnavatele informovat zaměstnance o právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru. Zaměstnavatelé stále nedoceňují potřebu podat zaměstnancům písemnou informaci obsahující údaje o rozsahu a rozvržení týdenní pracovní doby, o délce dovolené, výpovědních dobách a o mzdě. Nejčastěji se zaměstnavatelé odvolávají na to, že zaměstnanci tyto informace mají, ovšem právě na základě nedostatečné informovanosti zaměstnanců ze strany zaměstnavatele dochází k nedorozuměním a nejasnostem v konkrétních situacích.

Na úseku pracovního poměru také dochází k porušování § 313 zákoníku práce a § 40 zákoníku práce. Při vydávání potvrzení o zaměstnání zaměstnavatelé mnohdy váží vydání tohoto dokladu na splnění nějaké podmínky zaměstnancem - vrácení firemního majetku, zaplacení škody a podobně. V případě kontroly zaměstnavatelé uznávají své pochybení, ale zároveň se brání svými omezenými možnostmi, jak jinak „donutit“ zaměstnance při skončení pracovního poměru splnit všechny povinnosti vůči zaměstnavateli. Zaměstnavatelé také často neuvádějí do potvrzení o zaměstnání všechny zákonem stanovené údaje. S tím později mohou mít zaměstnanci problémy v dalším zaměstnání popřípadě na úřadu práce při žádosti o zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání. Co se týče ustanovení o změnách pracovního poměru, často dochází ke změnám, aniž by byla uzavřena písemná dohoda o změně pracovní smlouvy, a to buď z důvodu, že se zaměstnavatel se zaměstnancem dohodli ústně, nebo změnu provedl zaměstnavatel jednostranně.

Tito zaměstnavatelé také často porušují § 118 zákoníku práce a § 112 zákoníku práce. Ačkoliv současný zákoník práce je účinný již od 1. 1. 2007, zaměstnavatelé stále nemají v povědomí poskytování příplatku za práci v sobotu a neděli a princip zaručené mzdy. Zaměstnavatelé jsou často toho názoru, že zaměstnanci, kteří konají práci v sobotu a v neděli a poté čerpají pracovní volno v tak zvaně všední dny, nemají na tento příplatek nárok anebo odůvodňují jeho neplacení skutečností, že k příplatku již bylo přihlédnuto při sjednání nebo stanovení výše mzdy. Prakticky shodné vysvětlení podávají zaměstnavatelé v souvislosti s neposkytováním příplatků k dosažené mzdě za práci v noci a práci přesčas u zaměstnanců v nevedoucích pracovních pozicích. Zaměstnavatelé tyto nedostatky zjištěné při kontrole většinou bez problémů následně odstraní a dále již vyplácí příplatky k dosažené mzdě za práci v sobotu a v neděli, a další příplatky v souladu s platnými pracovněprávními předpisy. Co se týče poskytování zaručené mzdy zaměstnancům, rovněž se jedná o nedostatek způsobený spíše neznalostí zákona. Zaměstnavatelé často zaměňují zaručenou mzdu s minimální mzdou, a nerespektují tak nejnižší úroveň zaručené mzdy stanovené diferencovaně podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávané práce prováděcím nařízením vlády k zákoníku práce č. 567/2006 Sb. Podezření na skutečnost, že se zaměstnavatelé snaží snižovat své mzdové náklady na co nejnižší úroveň, zaměstnancům vyplácí mzdu v minimální nebo zaručené výši a další peněžní plnění poskytnou zaměstnanci tak zvaně „bokem“, tj. mimo vyúčtovanou mzdu v dokladech o mzdě, je však při kontrole téměř nemožné zaměstnavatelům prokázat, respektive doložit kontrolním zjištěním (doklady o takovémto jednání zaměstnavatele neexistují).

Dalšími porušeními v oblasti odměňování je pak porušování § 113 zákoníku práce a § 146 zákoníku práce. Již tradičně zaměstnavatelé, ale svým způsobem i zaměstnanci, stále podceňují nutnost sjednat, stanovit nebo určit mzdu písemně. Ústní forma sjednání mzdových podmínek při vzniku pracovního poměru nebo jeho změnách vede často k následným nejasnostem, popřípadě sporům o mzdové nároky mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem. Co se týče srážek ze mzdy bez písemné dohody o srážkách ze mzdy, dochází k nim poměrně často. Zaměstnavatelé jsou přesvědčeni, že například vzniklý schodek na svěřených hodnotách, za které zaměstnanec odpovídá, lze se zaměstnancem vyrovnat tímto způsobem, a to bez písemné dohody s ním. Dalším případem jsou provedené srážky ze mzdy zaměstnance za poskytnuté stravování nebo vydané stravenky, kdy zaměstnavatel uvádí, že došlo mezi ním a zaměstnancem k nepísemné dohodě o srážkách ze mzdy. Zde je poměrně velká pravděpodobnost, že si nutnosti písemné formy dohody o srážkách ze mzdy

zaměstnavatelé nejsou vědomi a prakticky ve všech zjištěných případech došlo k okamžitému odstranění tohoto nedostatku.

Na úseku pracovní doby pak nejčastěji dochází k porušování § 96 zákoníku práce. Ačkoliv řádné vedení evidence pracovní doby zaměstnavatelem patří k základním povinnostem při organizování výkonu závislé práce zaměstnanců, mnoho zaměstnavatelů evidenci pracovní doby u jednotlivých zaměstnanců stále podceňuje a vede jí způsobem, který nelze považovat za přehledný, srozumitelný a prokazatelný, nebo ji nevede vůbec. S nesprávně vedenou evidencí pracovní doby přímo souvisí chybná evidence odpracované pracovní doby v sobotu a v neděli, v noci a práce přesčas, na což navazuje oblast odměňování. Četnost výskytu uvedeného nedostatku se týká více malých zaměstnavatelů, kteří jsou přesvědčeni, že mají o účtu pracovní doby zaměstnanců dostatečný přehled a jiný způsob a formu vedení evidence pracovní doby považují za své další administrativní zatížení. U některých zaměstnavatelů vzniká podezření na vedení tak zvané dvojí evidence pracovní doby, nebo na tento problém zaměstnanci sami upozorní například při podání podnětu, tuto skutečnost je obtížně zjistit při kontrole, neboť evidenci pracovní doby vede podle ustanovení § 96 odst. 1 zákoníku práce zaměstnavatel a tento ji také při kontrole předkládá. Z předložené evidence odpracované pracovní doby je inspektor povinen při kontrole vycházet a nepotvrzené evidence předkládané jednotlivými zaměstnanci nemohou být bez dalšího použity jako relevantní důkazní prostředky pro závěry z kontrolního zjištění, mimo jiné z procesního hlediska věci. V této oblasti orgány inspekce práce, i díky podpoře nezávislých soudů, zpřísňují své požadavky na způsobem vedení evidence o odpracované době. Zákoník práce sice nestanoví, jakým způsobem má zaměstnavatel tuto evidenci vést, soudy ale začínají judikovat v tom smyslu, že o způsobu vedení evidence sice rozhoduje zaměstnavatel, způsob vedení však musí odpovídat účelu vedení evidence. Z evidence o odpracované době musí být zřejmé, v jakém čase zaměstnanec pro zaměstnance pracoval (příchod a odchod), kdy čerpal přestávku v práci, kdy konal noční práci, práci přesčas, práci ve svátek, práci v sobotu a v neděli, kdy čerpal dovolenou a kdy nepracoval pro překážku na své straně nebo na straně zaměstnavatele. Rovněž je nutné rozlišovat mezi samotnou evidencí pracovní doby dle § 96 odst. 1 zákoníku práce a podklady pro zpracování této evidence (docházka, sešit příchodů a odchodů apod.). Přísnějším požadavkům také odpovídají přísnější sankce za nevedení evidence pracovní doby, příp. její nedostatečné vedení.

Oblasti nerovného zacházení a diskriminace z hlediska pohlaví, ochrany osobních práv zaměstnanců a zvláštních pracovních podmínek (pracovních podmínek mladistvých

zaměstnanců, zaměstnankyň a zaměstnankyň matek) se z hlediska počtu porušení jeví jako méně problémové. Kontrolou se tato porušení prokázala jen v několika málo případech.

6. Sankce

Oblastními inspektoráty práce bylo na základě kontrol zaměstnavatelů podnikajících v maloobchodu uloženo celkem 43 pokut celkové výši 970 tis. Kč. Pokuty jsou oblastními inspektoráty práce ukládány zaměstnavatelům v případě, že se dopustili opakovaného nebo závažného porušení, kdy nestačilo vydání opatření k odstranění zjištěných nedostatků podle zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce.

7. Závěr

Zaměření na maloobchody v roce 2009 a 2010 vyplynulo ze stále se zvyšujícího počtu obdržených podnětů ke kontrole na tyto zaměstnavatele, kdy v roce 2008 jich orgány inspekce práce obdržely 550 (jednalo se o odvětví s největším počtem podaných podnětů). Na stále přetrvávající problémy u těchto zaměstnavatelů poukazovaly i zkušenosti inspektorů z poradenské činnosti poskytované na několika desítkách konzultačních míst po celé ČR. Pro rok 2009 pak byl stanoven hlavní úkol „Dodržování pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů podnikajících v maloobchodu“, který ještě v roce 2010 pokračoval. Počty podnětů i díky kvalitní kontrolní a poradenské činnosti oblastních inspektorátů práce klesají, v roce 2009 jsme obdrželi 518 podnětů ke kontrole, v roce 2010 pak 494 podnětů ke kontrole.

Při kontrolách pak byly zjištěny nedostatky nejčastěji u malých zaměstnavatelů. Pokud bylo zjištěno závažné porušování pracovněprávních předpisů, nebo se jednalo o opakované porušování, byly těmto zaměstnavatelům ukládány sankce. Z důvodu, že se jednalo o malé zaměstnavatele, zpravidla byly ukládány nižší sankce, odpovídající majetkovým poměrům zaměstnavatelů. Zaměstnavatelé s větším počtem zaměstnanců mají zpravidla profesionální personalisty a mzdové účetní, což se odráží na kvalitě vedení personální a mzdové agendy. Při některých kontrolách, ale vzniká podezření, že zde dochází k obcházení zákona, ovšem velmi dobře právně zastřenému (např. dvojí vedení evidence opracované doby apod.). Naopak u některých tzv. malých zaměstnavatelů stále přetrvává neznalost aktuálně platných pracovněprávních předpisů (proplácení příplatků za soboty a neděle, princip zaručené mzdy).

Ačkoliv pro rok 2011 již nebyl stanoven hlavní úkol zaměřený na zaměstnavatele podnikající v maloobchodu, budou se orgány inspekce práce i nadále těmito zaměstnavateli zabývat

v rámci kontrol na základě podnětů zaměstnanců a kontrol v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Pozn.: Toto vyhodnocení neobsahuje výsledky kontrol provedených u zaměstnavatelů podnikajících v maloobchodu na základě jiných hlavních úkolů (podněty ke kontrole, kontroly BOZP, šetření úrazů apod.).

IV. Dodržování pracovněprávních předpisů při zaměstnávání zaměstnanců agenturami práce

1. Úvod

Hlavní úkol zaměřený na kontroly agentur práce zařazuje Státní úřad inspekce práce do plánu kontrol pravidelně od roku 2007. S ohledem na zjištěné poznatky z dříve provedených kontrol je třeba konstatovat, že stav na úseku agenturního zaměstnávání se nezlepšil tak, jak se očekávalo. Poklesl sice absolutní počet agentur práce s povolením k agenturnímu zaměstnávání, ale určité problémy se u těchto stávajících zaměstnavatelů stále přetrvávají. Navíc se samy agentury práce „zdokonalují“ v tom, jak úspěšně obchází legislativu, která jim to svou současnou podobou s možností různých výkladů umožňuje.

V roce 2010 bylo upuštěno od společných kontrol s inspektory odborů BOZP k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců ze strany agentur práce i uživatelů, které byly zaměřeny zejména na školení zaměstnanců v oblasti BOZP, poskytování OOPP na základě vyhodnocení rizik a zdravotní způsobilost k výkonu práce. Oblastní inspektoráty práce vyhodnotily, že tyto kontroly není nutné provádět v rámci tohoto úkolu. Pokud bylo třeba předmět kontroly o problematiku BOZP rozšířit, byl to kompetentní zajistit buď příslušný inspektor PVP, nebo si přizval odborníka z odboru BOZP.

Přes možnost finančního postihu podle zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, docházelo k porušování § 308 a § 309 zákoníku práce upravujících agenturní zaměstnávání i nadále. Agentury práce se ve stále větší míře snažily příslušné zásady agenturního zaměstnávání obcházet uzavíráním obchodních vztahů. Bylo tedy na inspektorovi, jak se s touto situací vypořádal. V tomto ohledu se jeví jako nutná úprava legislativy, jinak je pro inspektory obtížné porušení agenturního zaměstnávání prokázat.

Ke zlepšení situace na úseku agenturního zaměstnávání přispěla i větší spolupráce s úřady práce a jinými orgány státní správy, podporovaná MPSV. Na základě upozornění inspekce práce zahájilo MPSV již v několika případech řízení o odebrání povolení k agenturnímu zaměstnávání.

2. Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo prosazovat dodržování pracovněprávních předpisů agenturami práce, zejména pokud jde o rovné zacházení, a to tak, aby zaměstnanci agentur práce měli zajištěny stejné pracovní a mzdové podmínky jako zaměstnanci uživatele na stejných pozicích.

3. Zadání úkolu

Každý oblastní inspektorát práce měl provést ve své působnosti kontrolu minimálně pěti agentur práce. Podkladem pro plán kontrol byly podněty občanů, odborových organizací, upozornění z jiných orgánů státní správy, poznatky z vlastní kontrolní činnosti, seznam agentur práce s povolením ke zprostředkování zaměstnání na stránkách MPSV apod.

Zároveň s prováděním kontrol u agentur práce měly inspektoráty práce provést podpůrně kontroly uživatelů, kteří ukládají po dobu jejich přidělení agenturním zaměstnancům úkoly, organizují, řídí a kontrolují jejich práci, dávají jim pokyny, odpovídají za příznivé pracovní podmínky a zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Při souběžném průběhu obou kontrol lze lépe využít poznatků zjištěných u obou stran pro objektivní vyhodnocení stavu na úseku agenturního zaměstnávání podle odpovědnosti každé ze stran. Při kontrolách byly také využity informace získané ze spolupráce s MPSV, ÚP a ze zkušeností z minulých let.

Předmět kontroly zahrnoval tyto oblasti:

- nerovné zacházení,
- uzavírání, změny a skončení pracovního poměru,
- pracovní doba a doba odpočinku, práce přesčas, práce v noci,
- odměňování a poskytování náhrad,
- dodržování podmínek při dočasném přidělení zaměstnance k výkonu práce u uživatele,
- ochrana osobních práv zaměstnance podle § 316 odst. 2 – 4 zákoníku práce.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

Oblastní inspektoráty práce provedly v roce 2010 celkem 95 kontrol se zaměřením na agentury práce, z toho 4 následné, a dalších 47 kontrol jejich uživatelů, z toho 1 následnou. Celkový počet kontrol týkajících se agenturního zaměstnávání podle zadání tohoto úkolu představuje 142 kontrol.

V porovnání s rokem 2009, kdy inspektoráty provedly celkem 85 kontrol agentur práce, došlo k jejich mírnému nárůstu na konečný počet 95. Naopak počet kontrol uživatelů klesl

ze 72 v roce 2009 na počet 47 v roce 2010. Zvýšený počet kontrol uživatelů v roce 2009 byl způsoben rozšířením hlavního úkolu o kontrolu v oblasti BOZP vyžadující si účast specializovaných inspektorů odborů BOZP.

Z celkového počtu kontrol provedených v roce 2010 u agentur práce bylo 33 bez závad (35 %) a 62 se závadou (65 %), celkový počet porušení byl 192. Množství protokolů se závadou v procentech odpovídá zhruba roku 2009, kdy bylo vykázáno 32 % bez závad a 68 % kontrol se závadou. Došlo k pozitivní změně v tom směru, že poklesl počet zjištěných porušení z 316 u 58 kontrol na 192 u 62 kontrol, i když celkový počet provedených kontrol poklesl. Je skutečností, že počet protokolů se závadou se pohybuje stále v relaci 2/3 z celkového počtu protokolů. Státní úřad inspekce práce proto hlavní úkol zaměřený na kontroly agentur práce považuje za jeden z těch úkolů, u nichž jsou prevence a stálý dohled nezbytné.

Pokud jde o uživatele, bylo z celkového počtu 47 provedených kontrol 25 bez závad (54 %), 22 se závadou (47 %), počet závad byl 54. V roce 2009 bylo provedeno 72 kontrol uživatelů, z toho 25 bez závad (35 %), 47 se závadou (65 %), počet závad byl 115. Oproti roku 2009 došlo u uživatelů k poklesu počtu zjištěných porušení. Pro objektivnost je třeba však připomenout, že v roce 2009 byl předmět kontroly u uživatelů doplněn o oblast BOZP.

Při kontrolách byly zjištěny agentury práce, které sice měly platná povolení MPSV k výkonu agenturní činnosti, ale prakticky ji nevykonávaly. Buď neměly momentálně žádné zaměstnance, nebo sice zaměstnance měly, ale nepřidělovaly je k uživatelům, nebo činnost agentury práce dosud nezačaly. Proto taky nemohla být vždy splněna podmínka současného provedení kontroly u uživatele. Tento stav také trochu ovlivňuje množství zjištěných porušení. Zároveň inspektoráty práce získaly větší přehled o situaci na trhu agentur práce ve svém regionu a o aktivitách těchto agentur.

Zajímavé bylo, že nebylo takřka zjištěno porušení ochrany osobních práv zaměstnance, např. formou sledování kamerovými systémy, a to ani u uživatelů. Inspekce práce se setkává s podněty na toto téma, málokdy se to však týká agentur práce. V roce 2010 bude této problematice věnován samostatný hlavní úkol.

Velká pozornost je při kontrolách agentur práce a uživatelů věnována rovnému zacházení a hodnocení, zda agentura práce a uživatel zajistily, aby pracovní a mzdové podmínky agenturních zaměstnanců nebyly horší než podmínky srovnatelných zaměstnanců uživatele. Problém je trochu v tom, že uživatel často zařazuje agenturní zaměstnance na taková pracovní

místa, která má pro ně zvlášť vyhrazena, a na kterých ani nepracují jeho kmenoví zaměstnanci nebo kmenové zaměstnance vůbec nemá. V tom případě musí uživatel vytvořit fiktivního zaměstnance, stanovit u něj požadavky na kvalifikaci, praxi, dovednosti, zdravotní stav, a zároveň mu stanovit odpovídající mzdové podmínky.

S otázkou posuzování rovnosti podmínek mezi agenturními a kmenovými zaměstnanci uživatele souvisí i posuzování nároků na různé benefity uživatele. K této problematice byla publikována různá stanoviska. Inspektoři vždy vycházeli z kolektivní smlouvy nebo vnitřního předpisu uživatele s ohledem na daňovou uznatelnost vzniklých nákladů. Dá se konstatovat, že v této oblasti došlo vzhledem ke zkušenostem v této oblasti k určitému posunu a názory a výklady se víceméně ujednotily, alespoň v těch základních nárocích.

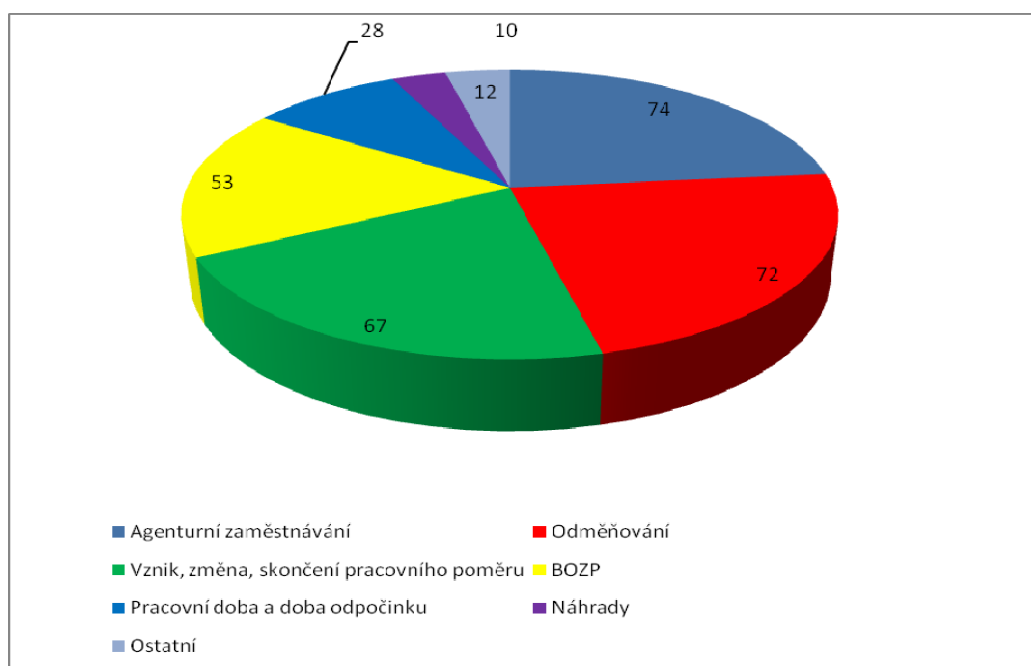
Velkým problémem pro hodnocení dodržování pracovněprávních předpisů agenturami práce je jejich „únik“ do obchodních vztahů. Místo uzavření rámcové dohody o přidělení zaměstnanců uzavírají obchodní smlouvy podle obchodního zákoníku, přestože mají povolení k provozování agenturní činnosti. V tom případě je na inspektorovi, aby prokázal, zda byla naplněna podstata agenturního zaměstnávání a zda musely agentura práce i uživatel postupovat podle zákoníku práce.

Zejména z důvodu vyhnutí se podmínkám stanoveným zákoníkem práce pro agenturní zaměstnávání se rozmáhá také množství družstev–agentur práce. Právní podmínky týkající se družstev, jejich členů, zaměstnanců a dalších záležitostí jsou pro ně legislativně výhodnější a nepřehlednější a inspekce práce má opět ztíženou pozici při kontrole zákonných povinností. Případné prokázání závislé práce se tak stává jediným možným řešením, stejně jako u obchodních vztahů. Pokud bylo při kontrole zjištěno porušení režimu práce cizinců, byl předán podnět příslušnému úřadu práce.

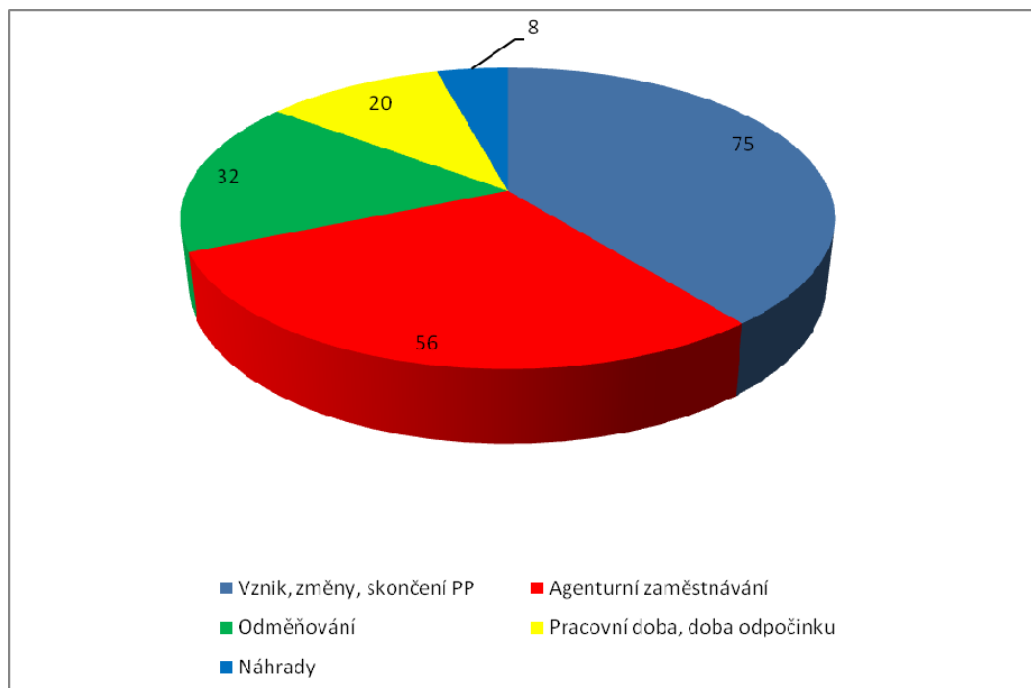
V roce 2010 byla také ze strany oblastních inspektorátů práce uplatňována intenzivnější spolupráce s ostatními orgány státní správy, zejména v působnosti MPSV. Oboustranná spolupráce s úřady práce je v případech zaměstnávání cizích státních příslušníků nepostradatelná. Současně byly v roce 2010 zahájeny koordinované kontroly, kde je spolupráce s úřady práce nezbytná. Při provádění kontrol využívaly oblastní inspektoráty práce podle potřeby informace od ČSSZ, živnostenských úřadů nebo cizinecké policie.

Zaměstnavatelé nejčastěji porušovali předpisy v těchto oblastech a v tomto pořadí:

Rok 2009

Rok 2010

Údaje o provedených kontrolách za hlavní úkol – porovnání let 2009 a 2010

Počet kontrol	Počet kontrol se závadou	Počet závad	Počet pokut	Pokuty Kč
Rok 2009				
85	58	316	16	1,790.000
Rok 2010				
93	32	191	14	607.500

1) vznik, změny a skončení pracovního poměru (§§ 2, 33-77, 310, 313 ZP)

Jde o zejména o tato porušení:

- § 313 odst. 1 ZP, zaměstnavatel při skončení pracovního poměru nebo dohody o pracovní činnosti nevydal zaměstnanci potvrzení o zaměstnání nebo v něm neuvedl zákonem předepsané údaje, jako je druh konaných prací, dosaženou kvalifikaci atd.
- § 37 ZP, pracovní smlouva zaměstnance neobsahovala údaje o právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru a zaměstnavatel o nich zaměstnance písemně neinformoval nejpozději do jednoho měsíce od vzniku pracovního poměru zaměstnance, což platí i o změnách těchto údajů. Jednalo se zejména o informace o mzdě nebo platu a způsobu odměňování, splatnosti mzdy nebo platu, termínu výplaty mzdy nebo platu, místu a způsobu vyplácení mzdy nebo platu, dále o délce dovolené, popřípadě způsobu určování dovolené, o výpovědních dobách, o týdenní pracovní době a jejím rozvržení atd.
- § 42 odst. 1 ZP, zaměstnavatel vyslal zaměstnance na dobu nezbytné potřeby na pracovní cestu bez dohody s ním.
- § 2 odst. 5 ZP, zaměstnavatel uzavřel se zaměstnancem dohodu o provedení práce a na základě povolení podle zvláštního právního předpisu ho dočasně přidělil k výkonu práce k jinému zaměstnavateli na základě dohody uzavřené mezi ním a uživatelem.

2) agenturní zaměstnávání (§§ 308, 309 ZP)

Jde zejména o tato porušení:

- § 309 odst. 2 ZP, agentura práce přidělila zaměstnance k dočasnému výkonu práce u uživatele bez písemného pokynu.

- 309 odst. 2 písm. a) až f) ZP, agentura práce přidělila zaměstnance k dočasnému výkonu práce u uživatele na základě písemného pokynu, který neobsahoval předepsané náležitosti, zejména informaci o pracovních a mzdových nebo platových podmínkách srovnatelného zaměstnance, určení vedoucího zaměstnance uživatele oprávněného přidělovat zaměstnanci práci a kontrolovat ji, dobu trvání dočasného přidělení apod.
- § 308 odst. 1 ZP, dohoda agentury práce s uživatelem o dočasném přidělení zaměstnance agentury práce nebyla uzavřena.
- § 308 odst. 1 písm. a) – h) ZP, dohoda práce s uživatelem o dočasném přidělení zaměstnance agentury práce neobsahovala zákonem předepsané údaje, zejména informaci o pracovních a mzdových podmínkách zaměstnance uživatele, který by vykonával stejnou práci jako dočasně přidělený zaměstnanec s přihlédnutím ke kvalifikaci a délce odborné praxe, jméno, příjmení, rodné příjmení, státní občanství, datum a místo narození a bydliště dočasně přiděleného zaměstnance apod.
- § 308 odst. 2 ZP, dohoda agentury práce s uživatelem o dočasném přidělení zaměstnance agentury práce nebyla uzavřena písemně.

3) odměňování (§§ 109 – 149, § 327 ZP)

Jde zejména o tato porušení:

- § 142 odst. 4 ZP, zaměstnavatel nevydal při měsíčním vyúčtování mzdy nebo platu zaměstnanci písemný doklad obsahující údaje o jednotlivých složkách mzdy nebo platu a o provedených srážkách.
- § 118 odst. 1 ZP, zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci za dobu práce v sobotu a v neděli dosaženou mzdu a příplatek nejméně ve výši 10 % průměrného výdělku.
- § 141 odst. 1 ZP, zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci mzdu nebo plat po vykonání práce ve lhůtě splatnosti, a to nejpozději v kalendářním měsíci následujícím po měsíci, ve kterém vzniklo zaměstnanci právo na mzdu nebo plat nebo některou jejich složku nebo mu nevyplatil část této mzdy nebo platu.
- § 113 odst. 4 ZP, zaměstnavatel nevydal zaměstnanci nejpozději v den nástupu do práce písemný mzdový výměr, který obsahuje údaje o způsobu odměňování, o termínu a místě výplaty mzdy, jestliže tyto údaje neobsahuje pracovní smlouva nebo vnitřní předpis, stejně tak neučinil při změně skutečností uvedených ve mzdovém výměru.

- § 112 ZP, zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci, jehož mzda nebyla sjednána v kolektivní smlouvě, mzdu ve výši alespoň nejnižší úrovně zaručené mzdy podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávané práce.
- § 146 ZP, § 327 ZP, zaměstnavatel provedl zaměstnanci srážku ze mzdy bez dohody o srážkách mimo případy stanovené tímto ustanovením ZP.

4) pracovní doba a doba odpočinku (§§ 78 - 100 ZP)

Jde o tato porušování:

- § 96 ZP, zaměstnavatel nevedl u jednotlivých zaměstnanců evidenci odpracované pracovní doby, práce přesčas, noční práce, doby v době pracovní pohotovosti a pracovní pohotovosti, kterou zaměstnanec držel.
- § 81 odst. 1 ZP, zaměstnavatel nerozvrhl pracovní dobu a neurčil začátek a konec směn.
- § 88 odst. 1 ZP, zaměstnavatel poskytl zaměstnanci přestávku v práci na jídlo a oddech na začátku nebo na konci pracovní doby nebo mu tuto přestávku neposkytl vůbec nejdéle po 6 hodinách nepřetržité práce v trvání nejméně 30 minut.
- § 94 odst. 2 písm. a ZP, zaměstnavatel nezajistil, aby zaměstnanec pracující v noci byl před zařazením na noční práci vyšetřen lékařem závodní preventivní péče.
- § 79 ZP, zaměstnavatel překročil délku stanovené týdenní pracovní doby pro příslušný pracovní režim.

5) náhrady (§ 222/2, § 208 ZP)

Jde o tato porušování:

- § 222 odst. 2 ZP, zaměstnavatel neproplatil zaměstnanci při skončení pracovního poměru náhradu za nevyčerpanou dovolenou.
- § 156 odst. 1 ZP, zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci při pracovní cestě náhradu jízdních výdajů, stravné, příp. další náhrady.
- § 208 ZP, zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci náhradu mzdy ve výši průměrného výdělku, nemohl-li zaměstnanec konat práci pro jiné překážky na straně zaměstnavatele.

Údaje o zjištěných porušeních za hlavní úkol:

Pořadí	Ustanovení	Popis oblasti	Počet porušení
1.	§§ 33-77, 313 ZP	Vznik, změny a skončení PP	75
2.	§§ 308, 309 ZP	Agenturní zaměstnávání	56
3.	§§ 109-149, 327 ZP	Odměňování	32
4.	§§ 78 – 100 ZP	Pracovní doba a doba odpočinku	20
5.	§§ 222/2, 208, 156 ZP	Náhrady	8
C e l k e m			191

Další poznatky:

- Agentura práce s povolením ke zprostředkování zaměstnání nikdy nevyvíjela tuto činnost, nebylo možné zkontrolovat oblast agenturního zaměstnávání.
- Dohoda mezi agenturou práce a uživatelem byla sjednána jako obchodní smlouva podle obchodního zákoníku.
- Agentura práce – družstvo přiděluje zaměstnance k výkonu práce v rámci obchodní činnosti družstva bez dohody podle § 308 ZP.
- Agentura práce uzavřela obchodní smlouvu s určitým podnikatelským subjektem o zajištění určitého úkolu, ale výkon práce byl u třetí osoby.
- Je obtížné prokázat výkon závislé práce v případě uzavřeného obchodního vztahu, ukazuje se potřeba legislativní úpravy.
- Agentura práce odmítla předložit uzavřenou obchodní smlouvu s odkazem na obchodní tajemství. Byla jí prokázána závislá práce podle příslušných znaků a vytknuto porušení ZP.
- Zaměstnavatel se choval jako agentura práce, ale neměl povolení od MPSV. Bylo mu vytknuto porušení ZP na úseku vzniku a změn pracovního poměru a byl dán podnět úřadu práce.
- V rámci konkurenčního boje se rozmohlo podávání podnětů na agentury práce navzájem. Inspekce práce šetřila podněty jen v rámci svých pravomocí, případně je postoupila úřadu práce.

- Byly zjištěny rozdílné podpisy na pracovní smlouvě a při převzetí mzdy na výplatní listině. Inspekce práce nemá možnost důkazních prostředků, bylo předáno orgánům činným v trestním řízení.
- Přestože orgány inspekce práce již mohou pokutovat porušení zásad agenturního zaměstnávání, k výraznějšímu poklesu zjištěných závad nedošlo.
- Při kontrole bylo obtížné prokázat rovné zacházení s agenturním zaměstnancem a kmenovým zaměstnancem uživatele, když uživatel neměl vlastního zaměstnance na téže pozici. Zvláště v případě obecně stanoveného druhu práce, např. pomocný dělník.
- Inspektoři dbali na dostatečnou velikost kontrolního vzorku, aby bylo možno provést srovnání.
- Roste počet agentur práce, které při kontrole zastupují advokáti specializovaní na agenturní zaměstnávání.
- Zvláště u agentur práce, jejichž statutární zástupci jsou cizí státní příslušníci, je problém dohledání podle adresy uvedené v obchodním rejstříku. Řada těchto podnikatelů je nekontaktních.
- Zaměstnanci agentur práce fungují někdy u uživatele jen jako tzv. „střídači“ za nemocné stálé zaměstnance po určité dny v měsíci. Na zbytek volných pracovních dnů jsou nuceni agenturou práce nebo uživatelem žádat o neplacené volno.
- Agentura práce měla jediného uživatele, a ten byl v zahraničí. Inspektor nemohl provést jeho kontrolu. Bude řešeno v rámci dožádání a výměny informací mezi státy Evropské unie, protože takových případů přibývá.
- Kontroly u agentur práce zaměstnávajících občany s cizí státní příslušností občas zjišťují, že těmto zaměstnancům jsou prováděny různé srážky ze mzdy. Pokud jsou ošetřeny dohodou o srážkách, inspekce práce může jen obtížně napadnout porušení zákona.

5. Sankce

V roce 2010 uložily inspektoráty práce 15 zaměstnavatelům–agenturám práce pokuty v celkové výši 687.500 Kč, což je o 1,102.500 Kč méně než v roce 2009, jak je výše uvedeno. Průměrná výše uložené pokuty v roce 2010 činila 45.833 Kč.

Inspektoráty při posuzování o uložení sankce a v jaké výši postupovaly podle metodického pokynu generálního inspektora.

Vykázaná výše sankcí může být ještě změněna, protože u některých kontrol bude zahájeno správní řízení v roce 2011.

6. Závěr

Kontroly agentur práce i uživatelů v roce 2010 ukázaly, že jejich opětovné zařazení do plánu kontrolní činnosti Státního úřadu inspekce práce bylo opodstatněné. Přestože došlo ke zpřísnění postihů za porušování zásad agenturního zaměstnávání, přestože na agentury práce je vyvíjen soustavný tlak ze strany různých kontrolních orgánů, stále u nich inspekce práce zjišťuje porušování pracovněprávních předpisů. Na druhou stranu lze konstatovat, že zvýšenou osvětou ze strany kontrolních orgánů došlo k určitému pozitivnímu posunu v právním vědomí uvedených zaměstnavatelů.

Existenci agentur práce je třeba vzít jako nedílnou součást trhu práce se všemi jejich klady i zápory. Udržely se i v době ekonomické krize, jako výhodný způsob řešení otázky zaměstnanosti bez složitého systému personální práce a dalších nákladů pro uživatele. Na druhou stranu tato forma zaměstnání přináší nejistotu a krátkodobost pracovněprávního vztahu pro zaměstnance, a mnohdy ne zrovna solidní jednání ze strany jejich zaměstnavatelů.

Skutečností je, že v roce 2010 došlo k velkému poklesu počtu agentur práce, které měly povolení ke zprostředkování zaměstnání. Důvodem však bylo především to, že neplnily své povinnosti vůči MPSV (úřadům práce) týkající se ročního hlášení o volných a obsazených místech, která nabízely a která skutečně obsadily zaměstnanci. Inspekce práce pravidelně informovala MPSV o agenturách práce, které porušily ustanovení ZP o agenturním zaměstnávání a kterým byly uloženy sankce. Tím také přispěla k tomu, aby některým agenturám práce bylo povolení ke zprostředkování zaměstnání odňato.

Orgány inspekce práce se nedomnívají, že porušování pracovněprávních předpisů agenturami práce lze zcela vymýtit. Některé z nich stále hledají cesty, jak zákony obejít ve svůj prospěch, což jim znění některých zákonů umožňuje. S platností od 1. 1. 2011 již došlo k některým změnám v zákoně o zaměstnanosti v souvislosti s agenturním zaměstnáváním.

Kontroly inspekce práce se budou na základě zkušeností z minulých let a na základě požadavků jiných orgánů zaměřovat v dalším roce plnění tohoto úkolu na agentury práce-družstva, na uzavírání dohod mimo pracovní poměr a zejména na ty zaměstnavatele, kteří zaměstnávají cizí státní příslušníky. Nově zde bude zařazena také problematika vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb.

V. Dodržování pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů poskytujících ubytovací a stravovací služby

1. Úvod

Z analýzy podnětů a z výsledků kontrolní činnosti orgánů inspekce práce za léta 2007 až 2009 vyplynulo, že zaměstnavatelé poskytující ubytovací a stravovací služby velmi často porušují pracovněprávní předpisy. Tato situace vedla orgány inspekce práce k rozhodnutí zařadit opětovně kontroly uvedených zaměstnavatelů do hlavních úkolů kontrolní činnosti Státního úřadu inspekce práce i na rok 2010. Stížnosti zaměstnanců se převážně týkaly oblasti pracovní doby a odměňování a oblasti vzniku a skončení pracovního poměru.

2. Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo kontrolní činností vyvinout potřebný tlak na dodržování pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů a tím dosáhnout zlepšení jejich právního vědomí a dodržování pracovněprávních předpisů.

3. Zadání úkolu

V návaznosti na stanovený cíl každý oblastní inspektorát práce měl provést minimálně 15 kontrol u zaměstnavatelů se sídlem v jeho územní působnosti. Při výběru zaměstnavatelů se pak měl zaměřit na poznatky z vlastní kontrolní činnosti, z poradenské činnosti, z podnětů podaných ke kontrolám i z případné spolupráce s úřady práce v návaznosti na jejich kontroly nelegální práce. Státní úřad inspekce práce doporučil odvodit vzorek kontrolovaných zaměstnanců od velikosti zaměstnavatele, od místa podnikání v rámci ČR, jakož i od struktury zaměstnanců v případě zaměstnávání zahraničních občanů jak z EU, tak mimo EU. Kontrolované období bylo stanoveno po 1. 1. 2008.

4. Předmět kontrol

Kontroly byly zaměřeny na problematiku:

- vzniku, změny a skončení pracovního poměru,
- pracovní doby (rozvržení, přestávky v práci, odpočinky, evidence odpracované doby),
- odměňování (zejména výplata zaručené mzdy, příplatky ke mzdě, srážky ze mzdy),
- nerovného zacházení,
- ochranu osobních práv zaměstnanců § 316 odst. 2 až 4 zákoníku práce.

5. Zhodnocení kontrolní činnosti za hlavní úkol:

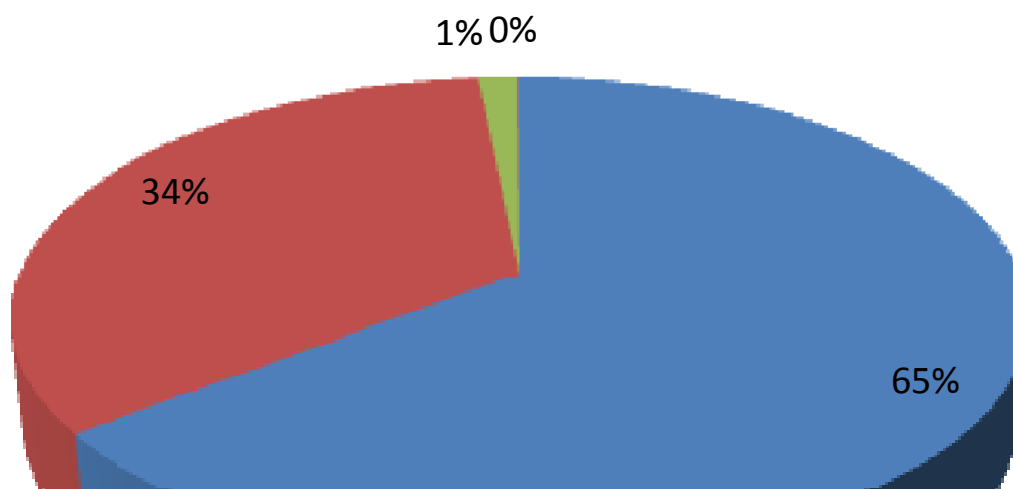
Přehled zaměstnavatelů podle počtu zaměstnanců, u kterých byly provedeny kontroly:

Kategorie zaměstnavatele	Počet kontrol
do 5 zaměstnanců	250
do 20 zaměstnanců	195
do 50 zaměstnanců	42
do 100 zaměstnanců	13
do 500 zaměstnanců	15

Přehled vybraných oblastí porušení:

Oblast zadání	Počet porušení
Vznik, změna, skončení pracovního poměru	905
Pracovní doba	354
Odměňování	673
Rovné zacházení	15
Ochrana osobních práv zaměstnanců	1

Porušení dle oblastí zadání

Kontroly se zaměřily na zaměstnance níže uvedených profesí:

šéfkuchař, kuchař, kuchařka, pomocná síla v kuchyni, pekař, pizzař, číšník, servírka, barman, barmanka, výčepník, provozní, vrátný, recepční, pokojská, administrativní pracovník, účetní, vedoucí provozu, manažer, prodavačka, zahradník, pomocné práce, uklízečka, řidič, údržbář, obsluha herny.

Zaměstnavatelé nejčastěji porušovali ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce (ZP) v následujících oblastech:

a) Oblast vzniku, změny a skončení pracovního poměru:

- zaměstnavatel neplní povinnosti vztahující se k pracovní smlouvě (§ 34 ZP),
- zaměstnavatel neinformuje do jednoho měsíce od vzniku pracovního poměru své zaměstnance o údajích uvedených v ustanovení ZP (§ 37),
- zaměstnavatel nesplnil povinnosti vyplývající ustanovení ZP platit zaměstnanci mzdu za vykonanou práci (§ 38 ZP),
- zaměstnavatel při změně obsahu pracovního poměru nepostupoval v souladu s ustanovením ZP - neprovedl změnu pracovní smlouvy písemně (§ 40 ZP),
- zaměstnavatel při skončení pracovního poměru nepostupoval v souladu s ustanovením ZP (§ 49),
- zaměstnavatel nevydal zaměstnancům potvrzení o zaměstnání při skončení pracovního poměru, případně toto potvrzení nemělo veškeré náležitosti vyplývající ze zákona (§ 313 ZP).

b) Oblast pracovní doby:

- zaměstnavatel chybně stanovil pracovní režim (§ 79 ZP),
- zaměstnavatel porušil některé své povinnosti vztahující se k rozvržení pracovní doby (§ 81 ZP),
- zaměstnavatel nevypracoval písemný rozvrh týdenní pracovní doby (§ 84 ZP),
- zaměstnavatel neposkytl přestávku na jídlo a oddech (§ 88 ZP),
- zaměstnavatel porušil své povinnosti tím, že nedodržel nepřetržitý odpočinek mezi směnami a v týdnu (§ 90 a § 92 ZP),
- zaměstnavatel porušil své povinnosti tím, že nezajistil, aby zaměstnanec pracující v noci byl vyšetřen lékařem závodní preventivní péče před zařazením na noční práci (§ 94 ZP),
- zaměstnavatel nevedl evidenci o odpracované době (§ 96 ZP).

c) Oblast odměňování zaměstnanců:

- zaměstnavatel nezaplatil zaměstnanci za stejnou práci stejnou mzdu (§ 110 ZP),
- nejzávažnější porušení v odměňování – zaměstnavatelé stanovili zaměstnancům mzdu nižší než je nejnižší úroveň zaručené mzdy (§ 112 ZP a § 3 nařízení vlády č. 567/2006 Sb.),
- zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se k sjednání, stanovení nebo určení mzdy (§ 113 ZP),
- zaměstnavatel neposkytl mzdu nebo náhradní volno nebo příplatek za práci přesčas (§ 114 ZP),
- zaměstnavatel neposkytl mzdu nebo náhradní volno nebo náhradu mzdy za svátek (§ 115 ZP),
- zaměstnavatel nevyplatil příplatek za noční práci, za práci v sobotu a v neděli (§ 116 a § 118 ZP),
- zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se k výplatě mzdy nebo její složky (§ 141 ZP).

Oblasti, ve kterých došlo k méně častému porušování pracovněprávních předpisů v ustanoveních zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce (ZP):

a) Oblast rovného zacházení:

Zaměstnavatel nesplnil povinnost zajistit rovné zacházení se všemi zaměstnanci v odměňování za práci.

b) Oblast ochrany osobních práv zaměstnanců § 316 odst. 2 až 4 ZP:

V provedených kontrolách bylo zjištěno 1 porušení ustanovení ZP v této oblasti.

c) Jiné oblasti:

Kontrolou bylo zjištěno, že zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností týkající se bezpečnosti práce, určení čerpání dovolené, případně nevyplacení náhrady mzdy za dovolenou. Část zjištěných porušení zaměstnavatelé odstranili již v průběhu kontroly nebo bezprostředně po jejím skončení v důsledku stanoveného opatření k odstranění nedostatků. Nejčastěji k porušování právních předpisů docházelo u zaměstnavatelů, kteří zaměstnávají 5 až 20 zaměstnanců. Při provádění kontrol inspektoři poskytovali zároveň i poradenství v oblasti pracovněprávních předpisů.

Provádění společných kontrol s jinými orgány státní správy do konce srpna 2010 bylo velmi ojediněle. Od září 2010 byly prováděny koordinované kontroly s úřady práce, které se zaměřily na oblast ubytovacích a stravovacích služeb. Z celkového počtu 573 kontrol bylo 85 (15 %) bez zjištění porušení a 488 (85 %) kontrol bylo se zjištěním porušení ustanovení pracovněprávních předpisů.

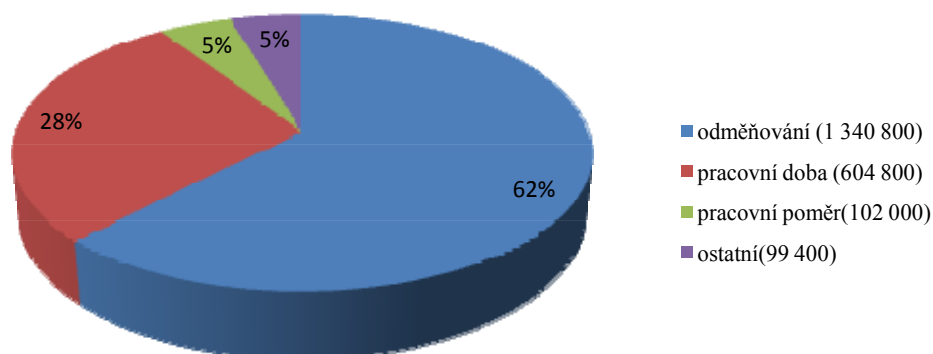
Přehled o porušeních zákoníku práce s četností více jak 15 za všechny oblastní inspektoráty práce včetně popisu:

Porušená ust. ZP	Popis porušení	Celk. počet porušení
§ 34	Zaměstnavatel nesplnil některou ze svých povinností vztahujících se k pracovní smlouvě	22
§ 37	Zaměstnavatel neinformoval zaměstnance nejpozději do 1 měsíce o údajích stanovených v § 37 zákoníku práce	626
§ 38	Zaměstnavatel nesplnil některou ze svých povinností stanovenou v § 38 ZP	33
§ 40	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností v souvislosti se změnou pracovní smlouvy	21
§49	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se k dohodě o rozvázání pracovního poměru	18
§ 79	Zaměstnavatel chybně stanovil pracovní režim	17
§ 81	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se k rozvržení pracovní doby	34
§ 84	Zaměstnavatel nevypracoval písemný rozvrh týdenní pracovní doby	33
§ 88	Zaměstnavatel neposkytl přestávku v práci na jídlo a oddech	35
§ 90	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se k nepřetržitému odpočinku mezi směnami	21
§ 92	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se k nepřetržitému odpočinku v týdnu	40
§ 94	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se k noční práci	27
§ 96	Zaměstnavatel nevedl u jednotlivých zaměstnanců evidenci odpracované doby nebo pracovní pohotovosti	127
§ 103	Zaměstnavatel nesplnil některou ze svých povinností v oblasti BOZP stanovenou § 103 zákoníku práce	22
§ 110	Zaměstnavatel nezaplatil zaměstnanci za stejnou práci stejnou mzdu	16
§ 112	Zaměstnavatel nevyplatil zaměstnanci nejnižší úroveň zaručené mzdy	187

§ 113	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se ke sjednání, stanovení nebo určení mzdy	37
§ 114	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se ke mzdě nebo náhradnímu volnu za práci přesčas	22
§ 115	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se ke mzdě nebo náhradnímu volnu nebo náhradě mzdy za svátek	51
§ 116	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se ke mzdě za noční práci	79
§ 118	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se ke mzdě za práci v sobotu a v neděli	105
§ 141	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se k výplatě mzdy a jejich jednotlivých složek	90
§ 222	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se k nevyplacení náhrady mzdy za dovolenou při skončení pracovního poměru	40
§ 313	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se k potvrzení o zaměstnání	144

6. Sankce

Oblastní inspektoráty práce za porušení pracovněprávních předpisů uložily celkem 102 pokut v celkové výši 2,147.000 Kč. Nejvíce byly pokuty uloženy za nesprávné odměňování (1,340.800 Kč), což koresponduje se zjištěním, že porušení v této oblasti patří k velmi závažným porušením. Poté následují pokuty za porušení v oblasti pracovní doby (604.800 Kč) a pracovního poměru (102.000 Kč). V ostatních oblastech byly uloženy pokuty ve výši 99.400 Kč.

7. Meziroční srovnání vybraných ukazatelů kontrolní činnosti za hlavní úkol:

Ukazatel	Rok 2009	Rok 2010	Meziroční srovnání nárůst + pokles - 2010/2009	Index 2010/2009 %
Počet kontrol celkem	565	573	+ 8	101,40
Kontroly bez zjištění porušení	69	85	+ 16	123,20
Kontroly se zjištěným porušením	496	488	- 8	98,40
Počet zjištěných porušení:				
- oblast vzniku, změny a skončení PP	868	905	+ 37	104,30
- oblast odměňování	793	673	- 120	84,90
- oblast pracovní doby	367	354	- 13	96,70
Uložené pokuty v Kč:				
- oblast vzniku, změny a skončení PP	142 100	102 000	- 40 100	71,80
- oblast odměňování	1 596 400	1 340 800	- 255 600	83,97
- oblast pracovní doby	520 500	604 800	+ 84 300	116,19

8. Závěr

Kontroly dodržování pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů poskytujících ubytovací a stravovací služby byly opětovně zařazeny do hlavních úkolů. V souladu se zadáním a cílem tohoto úkolu inspektoři kontrolovali dodržování pracovněprávních předpisů ve stanovených oblastech.

Na základě provedených kontrol a analýzy zjištěných porušení pracovněprávních předpisů oblastní inspektoráty práce definovaly porušení s nejčastějším výskytem.

Nejčastěji zjištěným porušením ustanovení ZP bylo nedodržení povinnosti zaměstnavatele informovat zaměstnance o všech právech a povinnostech písemně, nejpozději do jednoho měsíce po nástupu do pracovního poměru. Stále se ve většině případů jedná o podcenění či nedostatečnou znalost zákoníku práce ze strany zaměstnavatelů. Méně častým porušením jsou nedostatky v pracovních smlouvách, porušení v souvislosti se změnou pracovní smlouvy. Skončení pracovního poměru je ve velké většině zaměstnavateli prováděno stanovenými způsoby a porušení se vyskytovala zejména při skončení pracovního poměru dohodou.

K dalším porušením docházelo v oblasti nedodržení povinnosti zaměstnavatele vydat zaměstnanci potvrzení o zaměstnání.

V roce 2010 v oblasti vzniku, změny a skončení pracovního poměru u vybraných ustanovení ZP (§ 37, 40, 49, 313) došlo k mírnému nárůstu zjištěných porušení, a to 809 porušení oproti počtu 799 porušení v roce 2009.

V oblasti odměňování bylo zjištěno nejvyšší počet závažných pochybení. Zejména se to týkalo nedodržení nejnižší úrovně zaručené mzdy. Ve většině případů šlo o chybné zařazení zaměstnanců do skupiny prací podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti práce. Zaměstnavatelé vypláceli mzdu pouze ve výši minimální mzdy bez poskytnutí doplatku k této mzdě. Další opakující se porušení byla zjištěna při vyplácení příplatků (soboty a neděle, noční práce, svátek), kdy zaměstnavatelé tzv. paušálně zahrnují příplatky do odměny. Za nedodržení předpisů v oblasti odměňování byla zaměstnavatelům také nejčastěji uložena pokuta. Šetřením nebylo možno prokázat vyplácení hotovosti zaměstnanci tzv. na ruku. Zaměstnavatelé se obvykle během kontroly snažili nedostatky vysvětlit neznalostí platných právních předpisů.

V roce 2010 v oblasti odměňování u vybraných ustanovení ZP (§ 110, 112, 113, 114, 115, 116, 118, 141) došlo k poklesu zjištěných porušení, a to 587 porušení oproti počtu 766 porušení v roce 2009.

Oblast pracovní doby (přestávky v práci, odpočinek mezi směnami, odpočinek v týdnu, práce přesčas) je další problémová oblast u zjištěných porušení. Nejčastějším pochybením zaměstnavatelů v této oblasti bylo nevedení řádné evidence o odpracované době. S tím samozřejmě souvisí i zaměstnavatelem neprokázané stanovení začátku a konce pracovní doby, neurčení čerpání přestávek v práci, nedodržení odpočinku mezi směnami. Z evidence, kterou mnozí zaměstnavatelé vedli, šlo jen obtížně prokázat přesčasovou práci. V některých případech bylo možno dovodit, že zaměstnavatel evidenci pracovní doby zpracoval až těsně před zahájením kontroly a předložená evidence zjevně neodpovídala realitě. Při kontrolním šetření nemají inspektoři možnost prokázat porušení, neboť kontrolní zjištění se opírá o doklady předložené zaměstnavatelem.

V roce 2010 v oblasti pracovní doby u vybraných ustanovení ZP (§ 81, 84, 88, 90, 92, 94, 96) došlo k mírnému poklesu zjištěných porušení, a to 316 porušení oproti počtu 332 porušení v roce 2009.

Při kontrole dodržování povinnosti rovného zacházení se jednalo o porušení, kdy za výkon stejné práce, sjednané ať už v pracovní smlouvě či v dohodě nebyla vyplacena stejná výše mzdy. Výskyt tohoto porušení byl malého rozsahu.

Při kontrole dodržování povinností vyplývajících z ustanovení zákoníku práce týkajících se ochrany osobních práv zaměstnanců bylo inspektory v roce 2010 prokázáno 1 porušení.

Součástí prováděných kontrol byla i kontrola heren, kontrola byla provedena u 6 zaměstnavatelů zabývajících se tímto podnikáním.

Cílem hlavního úkolu při provádění kontrol bylo zlepšení právního povědomí v dodržování pracovněprávních předpisů. Z tohoto pohledu byl cíl hlavního úkolu naplněn.

VI. Provádění kontrol v nepřetržitých provozech zdravotnické záchranné služby a nemocniční akutní péče

1. Úvod

Úkol byl zařazen do roku 2010 z důvodu prověření funkčnosti právního institutu „další dohodnutá práce přesčas u vymezeného okruhu zaměstnanců ve zdravotnictví“ v návaznosti na vyrovnávací lhůty, které v roce 2009 ještě nebylo možné posoudit. Ustanovení § 93a zákoníku práce je účinné od 1. 10. 2008.

2. Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo působení kontrolní činností na zaměstnavatele, aby při využívání práce přesčas dodržovali zákonem stanovené limity a nedocházelo tak k přetěžování zaměstnanců nad povolenou míru stanovenou zákoníkem práce v zájmu jejich bezpečnosti a ochrany zdraví.

3. Zadání úkolu

Každý oblastní inspektorát práce měl provést minimálně 5 kontrol. K výběru kontrolovaných zaměstnavatelů využít především povinná hlášení o další dohodnuté práci přesčas od zaměstnavatelů a samozřejmě podněty. Vyloučení nebyli ani zaměstnavatelé, kteří hlášení nepodali.

Kontroly byly zaměřeny zejména na problematiku:

- rozvržení pracovní doby,
- přestávek v práci,
- doby odpočinku,
- nepřetržitého odpočinku v týdnu, mezi dvěma směnami,
- přesčasové práce,
- noční práce,
- pracovní pohotovosti,
- v roce 2010 i na ochranu osobních práv zaměstnance.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

a/ Výběr kontrolovaných zaměstnavatelů provedly jednotlivé oblastní inspektoráty práce v souladu se zadáním úkolu a instrukcemi podle:

- došlých podnětů a poznatků z poradenství,
- povinných hlášení o další dohodnuté práci přesčas,
- náhodného vytipování ze subjektů, které hlášení nepodaly.

b/ Kontroly provedli většinou přímo inspektoři, kteří je prováděli i v roce 2009, což je zárukou kontinuity a profesní kvality kontrol.

c/ Ze strany zaměstnavatelů je využívání dohod o další dohodnuté práci přesčas mnohem nižší, než se očekávalo. Dokonce došlo k poklesu oproti roku 2009 a některá zdravotnická zařízení od nich v roce 2010 upustila, ač je v předchozím roce využívala. Celkový počet přesčasových hodin ve zdravotnictví je nyní stanoven v dostatečně vysoké míře a zaměstnavatelé nejsou nuceni z důvodu zajištění provozu porušovat pracovníprávní předpisy. Stanovují zaměstnancům pracovní směny v souladu s ustanoveními zákoníku práce. Přístup ke kontrolám ze strany zaměstnavatelů byl velmi vstřícný a vyžadované podklady byly ihned dostupné. Svědčí o tom bezproblémové průběhy kontrol a tato skutečnost vyplývá i z obsahu protokolů.

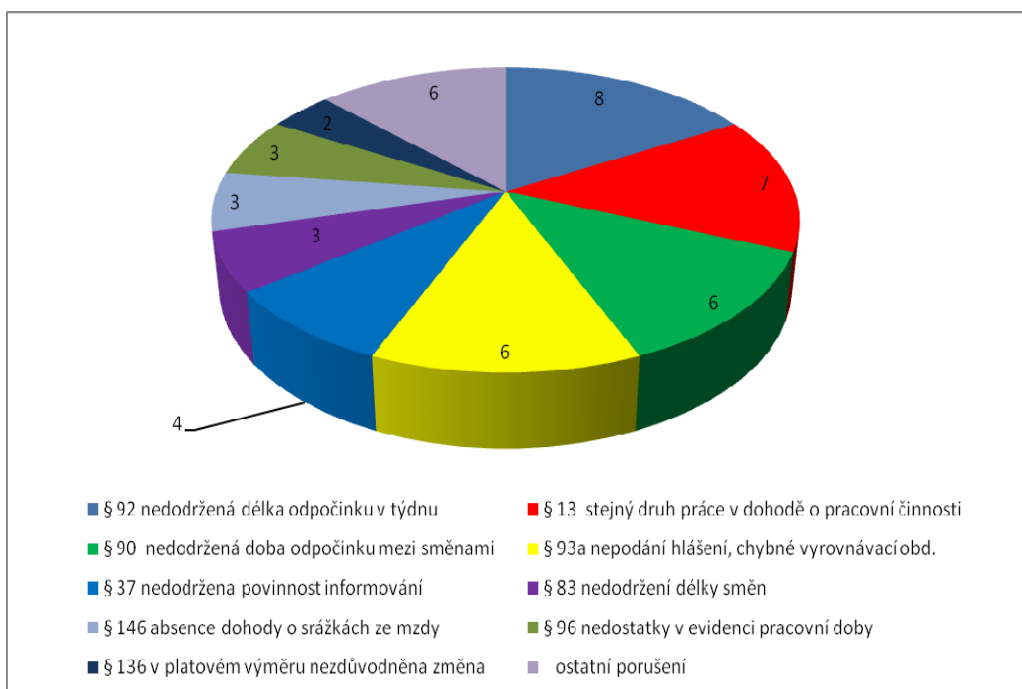
V roce 2009 provedly oblastní inspektoráty práce 47 kontrol, z toho 25 bez závad. 22 kontrolovaných zaměstnavatelů porušilo předpisy. Celkový počet závad byl 48. Pokud jde výlučně o ustanovení § 93a zákoníku práce, pak toto zaměstnavatelé porušili jen v šesti případech. V roce 2010 provedly kontrolní orgány inspekce práce 49 kontrol, z toho 18 bez závad, 31 kontrolovaných zaměstnavatelů porušilo předpisy. Celkový počet závad byl 73. Ustanovení § 93a nebylo v roce 2010 porušeno ani v jednom případě.

Jiná porušení v kontrolované oblasti byla různorodá a málo četná. Nejčastěji zaměstnavatelé porušili ustanovení § 92 zákoníku práce o nepřetržitém odpočinku v týdnu stejně jako v předchozím kontrolovaném období. Podle četnosti pak následují porušení § 37 o povinnosti informování zaměstnanců, 93 nedodržen limit přesčasové práce mimo § 93a, § 94 chyběly lékařské prohlídky pro výkon noční práce, § 313 nevydáno včas potvrzení o skončení pracovního poměru, § 96 nedostatky v evidenci pracovní doby, § 90 nedodržena doba odpočinku mezi směnami, § 113 platový výměr nebyl změněn písemně, § 13 stejný druh práce v dohodě o pracovní činnosti. Jiná porušení se nevyskytla více jak jedenkrát.

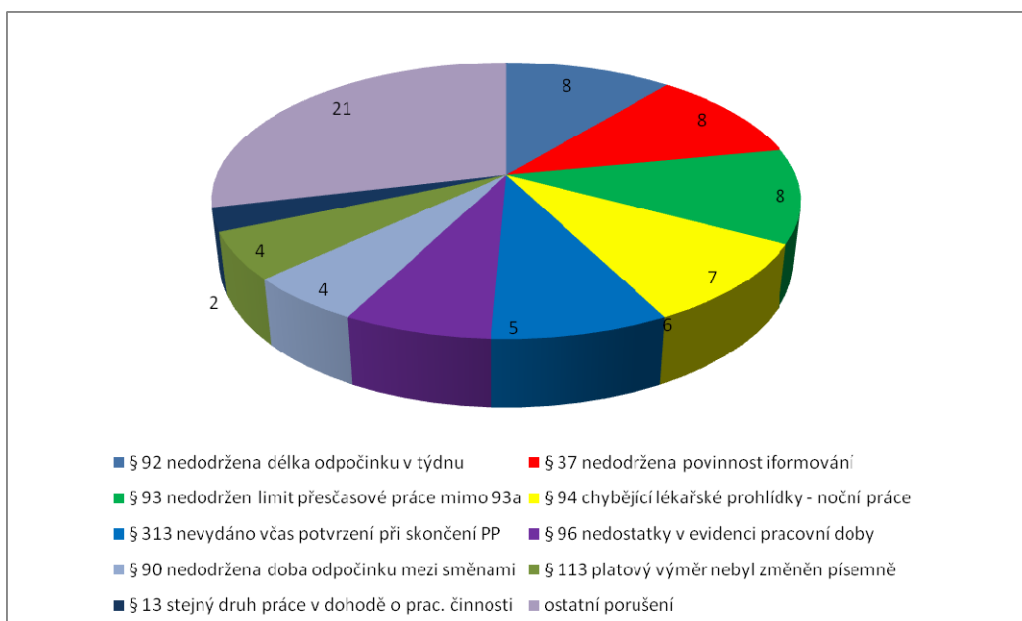
Z výše uvedených skutečností vyplývá, že institut „další dohodnuté práce přesčas ve zdravotnictví“ plní svou funkci a stal se účinným řešením dřívějších problémů s přesčasovou prací v nepřetržitých provozech zdravotnické záchranné služby a nemocniční akutní péče.

Zvýšení počtu jiných závad oproti roku 2009 ještě nesignalizuje zhoršení situace v oblasti dodržování pracovněprávních vztahů a podmínek. Nejde vesměs o závady opakované či alarmující svou závažností, došlo však k rozšíření jejich různorodosti, tudíž i celkové četnosti.

Struktura a počet porušení 2009

Struktura a počet porušení 2010

5. Sankce

Pouze v jednom případě udělily orgány inspekce práce sankci za zjištěná porušení. Jinak nešlo o tak závažná pochybení, aby bylo nezbytné řešit je pokutou. Uložená nápravná opatření zaměstnavatelé splnili.

6. Závěr

Cíl úkolu ve smyslu prevence a působení na zaměstnavatele, aby při přidělování práce přesčas dodržovali stanovené limity a nedocházelo tak k přetěžování zaměstnanců v zájmu jejich bezpečnosti a ochrany jejich zdraví byl splněn. Výsledky kontrolní činnosti prokázaly, že vložení § 93a do zákoníku práce vytvořilo dostatečný prostor k zamezení porušování limitů přesčasové práce ve zdravotnictví a obsah citovaného ustanovení byl dotčenými zaměstnavateli velmi rychle realizován. Na základě výsledků provedených kontrol lze konstatovat, že kontrolované osoby dodržují pracovní právní předpisy a kontroly měly často konzultační charakter.

VII. Bezpečnost práce ve stavebnictví

1. Úvod

Stavebnictví patří k odvětvím s vysokým počtem pracovních úrazů. V posledních letech dochází k nejvyššímu počtu smrtelných a závažných pracovních úrazů při pracích ve výškách, kde je zdrojem pád z výšky, do hloubky, propadnutí krytinou nebo sesutí z volného okraje. Na druhém místě ve stavebnictví vykazují nejvyšší úrazovost zemní práce (práce v nezajištěných výkopech) a vysokou úrazovost vykazuje doprava na staveništi i práce spojené se zvedáním – manipulace s těžkými břemeny (práce nejsou prováděny v souladu s bezpečnostními požadavky).

2. Cíl úkolu

Cíl úkolu: Dodržování předpisů na staveništích se zaměřením na bezpečný způsob práce, který by vedl ke snižování počtu úrazů.

Kontroly budou zaměřeny zvláště na zajišťování bezpečnosti práce při pracích ve výškách, při zemních pracích, při manipulaci s materiálem na staveništi a při montážních pracích, včetně všech ostatních souvisejících činností. Oblastní inspektoráty práce provedly kontrolu u subjektů zabývajících se stavebními a stavebně-montážními pracemi, především u malých a středních subjektů, zejména pak u subjektů, kde byly při minulých kontrolách zjištěny závažné nedostatky, u subjektů se zvýšenou úrazovostí, nově vzniklých subjektů, hlavních dodavatelů a dalších významných dodavatelských subjektů velkých investičních celků, subjektů, u kterých od poslední kontroly uplynula doba minimálně 3 roky. Každý inspektor oblastního inspektorátu práce se zaměřením na stavebnictví měl provést kontrolu nejméně u 25 subjektů. Pro sjednocení přístupu inspektorů ke kontrole byl garantem hlavního úkolu zpracován kontrolní seznam, podle kterého byly jednotně prováděny kontroly všemi oblastními inspektoráty práce. Výběr staveb a pracovišť vycházel jednak z přímých poznatků o stavbách a jejich zhotovitelích, získaných v rámci přípravy na kontroly, jednak z informací poskytovaných kontrolovanými subjekty při zahajování kontrol.

Počet subjektů kontrolovaných jednotlivými inspektoráty se řídil počtem inspektorů zabývajících se stavebnictvím. Celkový počet kontrol byl v součtu všech inspektorátů překročen o 36 zkontrolovaných subjektů. Celkem bylo provedeno 1 229 kontrol u 1 195 subjektů, při kterých bylo zjištěno v násobnosti celkem 4 136 nedostatků.

3. Zadání úkolu

Předmětem kontrol bylo dodržování požadavků bezpečnosti práce a technických zařízení se zaměřením na následující okruhy:

- zda se při práci více zhotovitelů na jednom staveništi dodavatelé vzájemně informují o rizicích vyplývajících z jejich činnosti a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením,
- povinnosti při pracovních úrazech,
- zda zaměstnavatel zajistil, aby všichni zaměstnanci obdrželi dostatečné a přiměřené informace a pokyny o BOZP a o informacích a pokynech vešle zaměstnavatel dokumentaci,
- zda zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům bezplatně podle vlastního seznamu osobní ochranné pracovní prostředky na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce,
- zda zaměstnavatel chrání zaměstnance proti pádu z výšky kolektivním zajištěním (ochranné zábradlí, ochranné ohrazení, záchytné lešení, záchytné sítě),
- v případě, že zaměstnanci nejsou chráněni proti pádu kolektivním zajištěním, mají zaměstnavatelem přiděleny OOPP proti pádu, které jsou pro danou činnost vhodné, je určeno místo ukotvení a OOPP jsou pravidelně kontrolovány,
- zda technické konstrukce, kterými jsou zaměstnanci chráněni proti pádu, propadnutí střešní krytinou nebo sklouznutí ze střechy, odpovídají svým provedením bezpečnostním požadavkům,
- zda je předepsaným (vhodným) způsobem zajištěn prostor pod a okolo přepravovaného břemene a pod prací ve výškách,
- zda výkopové práce a stěny výkopů jsou bezpečně zajištěny, a jsou provedeny bezpečné výstupy a sestupy,
- zda zaměstnavatel seznámil obsluhu stavebních strojů s místními provozními a pracovními podmínkami majícími vliv na bezpečnost práce a obsluha stroj ovládá v souladu s návodem výrobce,
- zda jsou práce se zdvihacími zařízeními prováděny bezpečně v souladu s právními předpisy, systémem bezpečné práce,

- zda je manipulace s materiálem prováděna odborným způsobem a práce jsou prováděny odborně způsobilými osobami; zda jsou vázací prostředky vhodným způsobem skladovány a označeny,
- zda provoz staveništních rozvaděčů a pohyblivých přípojí je prováděn v souladu s bezpečnostními předpisy.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

Vzájemná informovanost o rizicích

V případě, že na staveništi pracuje více zhotovitelů současně, mají zaměstnavatelé podle § 101 odst. 3 zákoníku práce povinnost informovat se navzájem o rizicích, která svou činností vytvářejí. Předkládané doklady obsahují soupis všech možných rizik, která se na staveništních vyskytují bez ohledu, zda se takové práce na pracovištích budou provádět. Zaměstnavatelé mají pouze obecný seznam rizik, nikoliv konkrétně pro dané pracoviště a práce, které tam budou prováděny s ohledem na použité stroje, zařízení, použité materiály a pracovní postupy. Takto předaná informace o rizicích je pouze formální. V některých případech nejsou informace dány písemně a podepsány zaměstnanci, takže není doklad o tom, že byli s těmito riziky řádně seznámeni.

Menší subjekty mají často univerzální předtisk předávacího protokolu a velmi často při předávání staveniště (pracoviště) zapomínají na rizika, která jsou specifická pro konkrétní pracovní místo (např. nenosná konstrukce, prostupy apod.).

Na malých stavbách, kde výstavbu provádí podnikající fyzické osoby, písemné předávání staveniště s upozorněním na rizika vyplývající z jejich činnosti nebo rizika konkrétního pracovního místa zcela chybí.

Povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech

Při kontrolní činnosti nebylo zjištěno, že by zaměstnavatel neohlásil pracovní úraz, ale byla shledána porušení zejména v evidenci pracovních úrazů. Při kontrolách bylo zjištěno, že zaměstnavatelé nevedou evidenci v knize úrazů tak, aby kniha úrazů obsahovala údaje potřebné pro případné sepsání záznamu o úrazu a v knize úrazů tak nejsou zahrnuty ty úrazy, kde nebyla pracovní neschopnost.

Školení zaměstnanců o právních předpisech BOZP

Zaměstnavatelé sice provádí školení, které je povinen zajistit dle právních předpisů, ale v mnohých případech již neprovádí aktualizaci osnovy školení pro výkon práce tak, aby byla v souladu s platnými právními a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti práce, natož aby neprodleně seznámil zaměstnance se změnami. Zaměstnanci tudíž nejsou seznamováni s platnými předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Ustanovení v zákoníku práce, podle něhož zaměstnavatel určí obsah a četnost školení, způsob ověřování znalostí a vedení dokumentace, nebyla ze strany zaměstnavatelů v plné míře zajištěna. Mnozí zaměstnavatelé někdy provádí školení zaměstnanců v termínech a v rozsahu, na které byli zvyklí z předchozích let, a školí z již neplatných předpisů.

Vyhodnocení rizik zaměstnavatelem

Problematika vyhledávání rizik a přijímání opatření vykazovala u mnoha kontrolovaných subjektů pouze formální přístup. Seznamy s vyhodnocenými riziky jsou pouze v obecné rovině a neodpovídají provozu, pro něž jsou zpracovány. Subjekty, které tato rizika mají vyhodnocena, nedokážou s těmito riziky dále pracovat a seznamování zaměstnanců má pouze formální a nikoli produktivní charakter. Většina subjektů také neplní opatření stanovená ve svém vlastním seznamu a práce jsou prováděny za úplně jiných opatření, čímž se prokazuje, že zaměstnavatelé nekontrolují plnění stanovených opatření

Poskytování OOPP na základě vyhodnocení rizik dle vlastního seznamu

Zaměstnavatelé, přestože mají vypracované seznamy pro poskytování OOPP dle zásad stanovených v NV č. 495/2001 Sb., neprovádějí jejich aktualizaci s ohledem na prováděné práce související se stavebními činnostmi. Tato skutečnost je patrná zejména u prostředků osobního zajištění, kdy zaměstnanci provádějí práce ve výškách anebo práce spojené s montáží a demontáží dočasných stavebních konstrukcí. Problémem je i používání OOPP samotnými zaměstnanci. To ukazuje na špatnou nebo žádnou kontrolní činnost zaměstnavatele v oblasti používání OOPP.

Zajištění staveniště

Nezajištění staveniště proti vstupu nepovolaných osob, neprovedení oplocení nebo ohrazení, chybějící výstražné značky upozorňující na zákaz vstupů nebo vjezdů do prostoru staveniště je jedno z nejčastějších porušení ustanovení předpisů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na

staveništích, a to především v případech, kdy staveniště přímo sousedí s veřejným prostorem, na kterém je velký pohyb veřejnosti a dopravy.

Kolektivní ochrana proti pádu z výšky

Nejzávažnějším nedostatkem plynoucím z provedených kontrol je neplnění požadavku na přednostní použití kolektivní ochrany proti pádu z výšky anebo do hloubky před prostředky individuální ochrany. Dále není rozlišováno mezi zábranou a zábradlím (jako pevnou konstrukcí), v mnoha případech jsou volné hrany pádu ohrazeny páskou.

Jako nejčastěji se vyskytující závada bylo zjištěno chybějící zajištění volných okrajů pracovišť nacházejících se ve výšce zábradlím. Této oblasti byla při kontrolách věnována zvýšená pozornost, neboť pády z výšky jsou nejčastější příčinou smrtelných pracovních úrazů.

Bezpečnostní požadavky na technické konstrukce

Nejčastějším nedostatkem zjištěným při kontrolách je chybějící doklad o předání a převzetí technické konstrukce. Osoby, které provádí montáž nebo demontáž lešení, nejsou mnohdy řádně proškoleny a zaučeny pro daný typ lešení a jejich znalosti nejsou ověřeny. Při kontrolách byly zjištěny neúplně provedené ochranná zábradlí (chybějící dolní tyč zábradlí a zarážky u podlahy u pracovních podlah ve výšce 1,5-2,0 m a chybějící vnitřní zábradlí v případech větší vzdálenosti od líce objektu než 250 mm), nedostatečné zajištění stability dočasné technické konstrukce úhlopříčným ztužením a kotvením, nevyhovující dřevěné žebříky pro výstup a sestup mezi podlahami, větší mezery mezi dílci pracovních podlah včetně nedostatečného zajištění jejich stability.

Přidělení OOPP proti pádu, určení místa ukotvení

Zaměstnavatelé poskytují OOPP pro osobní zajištění pro práci ve výškách, které mnohdy nesplňují stanovené technické požadavky na osobní ochranné prostředky, a nevěnují pozornost pravidelným prohlídkám a předepsaným zkouškám. Bylo zjištěno, že ačkoliv zaměstnavatel poskytl OOPP proti pádu, zaměstnanci nebyli řádně proškoleni a rovněž nebyli seznámeni s návodem výrobce na jejich používání při předpokládaných činnostech, zejména pak s postupem vyprošťování při mimořádných událostech. V některých případech návody výrobce nejsou u zaměstnavatele k dispozici, anebo jsou ke kontrole předkládány pouze návody v cizím jazyce. Ze strany zaměstnavatelů jsou uvedené skutečnosti značně

podceňovány. Při kontrolách byly zjištěny i případy, kdy zaměstnanci vůbec nebyli vybaveni OOPP proti pádu z výšky, a přesto prováděli práce ve výšce, např. na střeších. Nejvíce porušení v používání OOPP proti pádu bylo opět zjištěno u OSVČ - tesařů, pokrývačů a klempířů.

Zajištění prostoru při pracích ve výškách a pod přepravovanými břemeny

Nejčastěji se vyskytujícím nedostatkem je úplně chybějící zajištění ohroženého prostoru při pracích ve výškách a pod přepravovanými břemeny, zejména absence ohrazení ohroženého prostoru nebo výstražné značky upozorňující na nebezpečí úrazu pádem předmětů nebo materiálu z výšky. Tyto nedostatky se vyskytují především na staveništích sousedících s prostorem používaným veřejností, kdy hrozí úraz pádem předmětu z výšky především veřejnosti, chodcům a řidičům vozidel.

Zemní práce

Nejčastěji se vyskytujícím nedostatkem při zemních pracích je neprovedení technického zajištění proti pádu osob do výkopů – absence zábradlí – zvláště na pracovištích s pohybem veřejnosti nebo na uzavřených staveništích, kdy hloubka výkopu přesahovala někdy až 2,5 m. U větších podnikatelských subjektů nejsou s výkopy problémy. Tyto subjekty používají ochranné rámy a typové pažicí dílce, žebříky a pomocná schodiště. Při kontrolách menších subjektů bylo zjištěno, že nejsou mnohdy plněny požadavky na organizaci práce a pracovní postupy při zemních pracích, zejména na zabezpečení výkopů proti pádu, zajištění výkopů ochrannou konstrukcí, zřízení bezpečných sestupů a výstupů, ukládání zeminy příliš blízko hrany výkopu apod.

Bezpečný provoz a používání strojů na staveništi

V rámci kontrolní činnosti zaměřené na používané stroje a strojní zařízení lze konstatovat, že většina složitějších strojů a zařízení (stroje na zemní práce, doprava betonových směsí apod.) je zajištěna smluvně u poddodavatelských právních subjektů, které jsou na tuto činnost specializovány. Jejich technický stav a provozní podmínky jsou na dobré úrovni, o této činnosti se však většinou nevede provozní dokumentace. Z příznivého hodnocení stavebních strojů a zařízení je však nutno vyjmout stavební plošinové výtahy bez dopravy osob. Tyto jsou konstrukčně značně zastaralé a jejich instalace, odzkoušení a provoz není mnohdy v souladu s bezpečnostními předpisy. Je však možné konstatovat, že těchto zařízení značně

ubývá, s ohledem na jejich zastaralost a mechanické opotřebení. Je jim však třeba i v dalších hlavních úkolech věnovat zvýšenou pozornost.

Vnitřní systém řízení bezpečného provozu jeřábové dopravy

Někteří kontrolovaní provozovatelé jeřábů neměli vypracovaný systém - dokumentaci - pro řízení bezpečného provozu jeřábové dopravy, se kterým by seznámili své zaměstnance, kteří v tomto systému vykonávali pracovní činnost. Tento nedostatek byl zjištěn v převážné míře u provozovatelů automobilních jeřábů. Dále není kontrolováno, zda manipulaci s materiálem provádí jen osoby odborně způsobilé (vazači), což ve svém důsledku může být a je zdrojem pracovních úrazů

Staveništní rozvaděče a pohyblivé přístroje

Hlavní staveništní rozvaděče bývají většinou v pořádku, neboť tyto jsou připojovány až po předložení revize ZČE. Přidružené staveništní rozvaděče, které jsou součástí elektrické soustavy staveniště, bývají opomíjeny stejně jako prozatímní pohyblivé přívody. Většina provozovatelů užívá prodlužovací přívody, které svými parametry naprosto odporují normovým hodnotám. Dalším problémem nedostatečná ochrana pohyblivých přívodů před mechanickým poškozením.

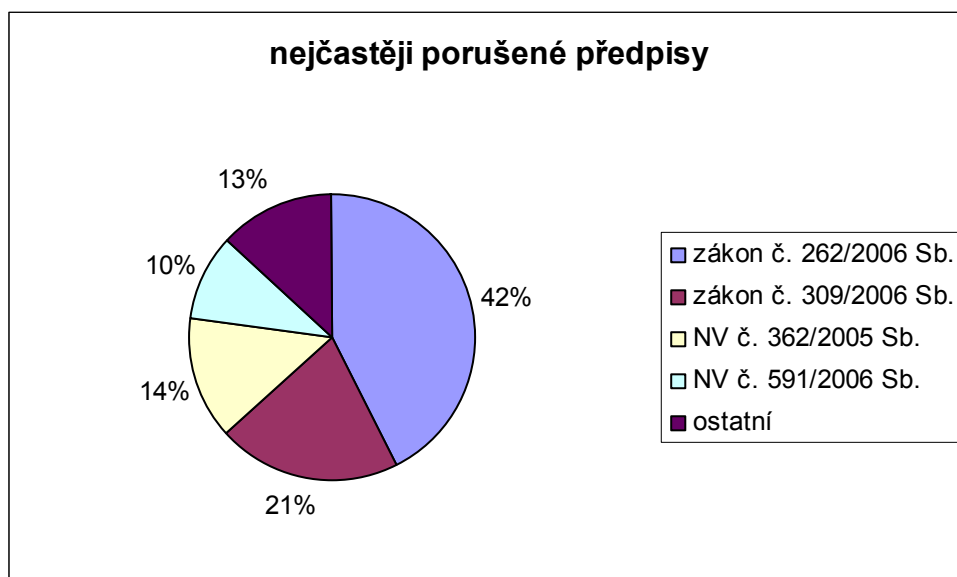
V několika případech nebyly doloženy revizní zprávy na provedené staveništní rozvody elektrické energie.

Nejčastěji porušené předpisy za hlavní úkol:

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení
Zákoník práce	1 841	42 %
NV č. 309/2006 Sb.	892	21 %
NV č. 362/2005 Sb.	597	14 %
NV č. 591/2006 Sb.	426	10 %

Nejčastěji porušovaná ustanovení ZP a zákona č. 309/2006 Sb. za hlavní úkol:

Předpis	Porušení	Počet porušení
Zákoník práce § 104 odst. 5	poskytování OOPP podle vlastního seznamu na základě vyhodnocení rizik	251
§ 103 odst. 3	obsah a četnost školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP	175
§ 103 odst. 2	zajišťování školení BOZP u zaměstnanců	167
§ 103 odst. 1	zajištění informací a pokynů o BOZP zaměstnancům	163
§ 102 odst. 1	přijímání opatření k předcházení rizik	150
§ 102 odst. 3	povinnost soustavně vyhledávat nebezpečné činitele procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, zjišťovat jejich příčiny a zdroje	112
Zákon č. 309/2006 Sb. § 4 odst. 1	technická zařízení – pravidelná a řádná údržba, kontrola a revize	236
§ 5 odst. 1	ochrana zaměstnanců proti pádu a zřícení	144

Údaje o úkonech podle oblastních inspektorátů práce za hlavní úkol:

	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	celkem
Počet kontrolovaných subjektů	219	122	83	85	67	259	108	252	1 195
Počet kontrol	242	123	85	85	68	259	108	259	1 229
Počet zjištěných nedostatků	612	273	288	339	210	846	482	1 086	4 136

5. Sankce

Kontroly byly prováděny v souladu se zadáním úkolu. Výsledky kontrol prokázaly oproti minulým obdobím nepatrné zlepšení. Většina malých a středních stavebních subjektů stále nemá účinný systém vnitřní kontroly zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. V rámci kontrol uložili za správné delikty inspektoři oblastních inspektorátů práce celkem 122 pokut o celkové hodnotě 2,584.000 Kč.

V roce 2010 bylo na oblastní inspektoráty práce nahlášeno 27 smrtelných pracovních úrazů (na uvedeném množství smrtelných pracovních úrazů se 30 % podílejí cizí státní příslušníci) a 113 úrazů vyžadujících hospitalizaci delší jak 5 dnů. Počet smrtelných pracovních úrazů oproti roku 2009 se snížil, i když ne tak výrazně jako v roce předcházejícím, kdy se stalo celkem 29 smrtelných pracovních úrazů (snížení o 7 %). V počtu pracovních úrazů vyžadujících hospitalizaci delší jak 5 dnů došlo k snížení oproti roku 2009, kdy se stalo 163 těchto úrazů. V roce 2010 bylo nahlášeno celkem 1 992 pracovních úrazů, což je o 18,5 % méně než v roce 2009.

(Údaje v předcházejícím odstavci zohledňují pracovní úrazy, které se staly na staveništích a při bouracích pracích.)

Uložené pokuty podle oblastních inspektorátů práce za hlavní úkol:

	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	celkem
Pokuty									
- v Kč	44000	0	339000	425000	75000	985000	241000	475000	2584000
- počet pokut	5	0	16	18	7	48	9	18	122

6. Závěr

Výsledky tohoto úkolu potvrzují, že staveniště stále zůstává jedním z nejrizikovějších pracovišť, na kterém se setkáváme s pracovními činnostmi obsahujícími rizika z mnoha odvětví. K tomu přispívá i velká rozmanitost zhotovitelů staveb, od velkých stavebních organizací s velkým počtem zaměstnanců po fyzické osoby (OSVČ), poskytujících za úplatu na staveništi svou pracovní sílu pro některého z nich, a požadavky zadavatelů staveb na jejich realizaci v co nejkratších termínech. Jsou to zvláště OSVČ, které vykonávají nebezpečné práce, jako jsou práce ve výškách při montáži a demontáži dočasných stavebních konstrukcí, práce tesařské, klempířské a pokrývačské. Nejen OSVČ, ale i malé subjekty provádějící stavební činnost, mají vzhledem k prováděným pracím nízkou úroveň vědomí o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a rizicích, kterým jsou vystaveni, vnímají jako zbytečně zdržující od práce. Na úroveň bezpečnosti práce zhotovitele mají vliv podmínky stanovené zadavatelem, které se odráží v termínech na provedení prací, cenou zakázky a dalšími vlivy odrážející se v nedostatku kvalifikovaných pracovníků.

V současné době se setkáváme s prováděním prací na dohodu o provedení práce, kdy zaměstnanec je zaměstnáván na určitou pracovní činnost, zejména na práce spojené s pokládkou střešních konstrukcí, klempířských prací a prací spojených s montáží a demontáží dočasných stavebních konstrukcí, kdy je ze strany zaměstnavatele ústně a jen v obecné formě poučen co má dělat, avšak již není seznámen s předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Neznalost, případně nedodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci se negativně odráží na úrazovosti zaměstnanců.

Vzhledem k výrazně nižšímu počtu smrtelných pracovních úrazů v letošním roce, k němuž přispěla i ekonomická situace v našem státě, lze doufat, že svou úlohu sehrála i kontrolní činnost oblastních inspektorátů práce v systému Státního úřadu inspekce práce.

Stavebnictví patří k odvětvím s vysokým počtem pracovních úrazů. V posledních letech dochází k nejvyššímu počtu smrtelných a závažných pracovních úrazů při pracích ve výškách, kde je zdrojem pád z výšky, do hloubky, propadnutí krytinou nebo sesutí z volného okraje. Na druhém místě ve stavebnictví vykazují nejvyšší úrazovost zemní práce (práce v nezajištěných výkopech) a vysokou úrazovost vykazuje doprava na staveništi i práce spojené se zvedáním – manipulace s těžkými břemeny (práce nejsou prováděny v souladu s bezpečnostními požadavky).

VIII. Kontrola zaměstnavatelů v dopravě

1. Úvod

Silniční doprava je dlouhodobě odvětvím s vysokým počtem vykazovaných pracovních úrazů s těžkým poškozením zdraví, potažmo se smrtelnými pracovními úrazy řidičů, které vznikají při provozu, údržbě a opravách silničních vozidel. Důvodem pro pokračování úkolu, obdobně zaměřeného jako v minulých letech, byl setrvale nepříznivý stav dopravní nehodovosti na pozemních komunikacích a vysoký počet pracovních úrazů při provozu dopravních prostředků. V tabulce je uveden přehled pracovní úrazovosti v dopravě za posledních 5 let:

	Rok úrazu	2006	2007	2008	2009	2010
Odvětví	Druh úrazu	Počet úrazů				
doprava silniční a železniční	Ostatní	3 723	3 318	3 207	2 450	2 125
	Smrtelný	21	22	19	9	17
	Závažný	80	152	69	55	65
	Celkem	3 824	3 492	3 295	2 514	2 207

Kontroly v rámci daného úkolu byly cíleně zaměřeny na konkrétní nedostatky, neboť u zaměstnavatelů v dopravě je již dlouhodobě zjišťováno opakované porušování zvláště některých předpisů upravujících pracovní podmínky řidičů a jejich pracovněprávní vztahy. Indicie o předpokládaném porušování předpisů jsme získaly z kontrolní činnosti předchozích let a jednak z poradenské činnosti na oblastních inspektorátech.

Organizování pracovního režimu zaměstnavatelem je prvotním krokem pro správné nastavení dob odpočinku mezi směnami a odpočinku v týdnu. Opakovaně jsme při kontrole dodržování stanoveného pracovního režimu řidičů navázali na dlouholetou činnost inspektorů jednotlivých oblastních inspektorátů práce systému Státního úřadu inspekce práce v této oblasti.

2. Cíl úkolu

Cílem kontrolní činnosti inspektorů v resortu dopravy bylo vytvořit potřebný tlak na zaměstnavatele v této oblasti a ověřit zda a jak dodržují právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

3. Zadání

Předmětem inspekce u právních subjektů, provozujících dopravu včetně dopravy pro vlastní potřebu, byla kontrola dodržování požadavků organizace pracovního režimu řidičů, organizace dopravy jako takové (místní provozní bezpečnostní předpis) a obecná bezpečnost. Kontrolní činnost byla rozdělena na dvě části, administrativní a vlastní kontrolu pracoviště. Kontrola byla zaměřena na právní subjekty, provozujících dopravu včetně dopravy pro vlastní potřebu, na které se při organizování pracovní doby vztahuje nařízení vlády č. 589/2006 Sb. Výběr subjektů byl uskutečněn výhradně na základě místních znalostí. Oblastní inspektoráty práce vybraly do seznamu kontrolovaných subjektů malé a střední firmy, zejména takové, kde ještě kontrola nebyla uskutečněna, firmy provozující nekoncesovanou silniční dopravu a také firmy, na které byly podány podněty jejich zaměstnanci.

Administrativní kontrola:

- seznamování zaměstnanců s pokyny zaměstnavatele k zajištění BOZP při nástupu,
- obsah místního provozního bezpečnostního předpisu s ohledem na některá vybraná rizika na pracovišti,
- školení BOZP (dokumentace),
- organizování pracovní doby podle NV č. 589/2006 Sb.,
- pravidelné prohlídky pracoviště,
- poskytování OOPP,
- odborná a zdravotní způsobilost zaměstnanců,
- povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech.

Vlastní kontrola na pracovišti:

- značení komunikací,
- umístění bezpečnostních značek,
- provozní deník (aktuální údaje),
- návod k obsluze techniky,
- stav technické základny z pohledu BOZP.

Každý oblastní inspektorát práce měl dle zadání provést nejméně 25 kontrol na inspektora příslušné specializace.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

Oblastními inspektoráty práce bylo prověřeno 452 podnikatelských subjektů. Stanovený počet 25 právních subjektů na inspektora byl všemi oblastními inspektoráty práce dodržen. Nejvíce kontrol bylo provedeno Oblastním inspektorátem práce pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj, a to u 98 podnikatelských subjektů.

Počet kontrolovaných subjektů v členění za jednotlivé oblastní inspektoráty práce za hlavní úkol:

OIP	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	Celkem
Počet subjektů	42	35	60	26	68	54	69	98	452

Kontrolovaná problematika:

- Seznámení zaměstnance při nástupu do zaměstnání s pokyny zaměstnavatele k zajištění BOZP

V této kontrolované problematice byla pozornost inspektorů zaměřena na povinnosti zaměstnavatele při nástupem do zaměstnání, stanovené v § 37 zákoníku práce. Školení BOZP, pokud zaměstnavatel provádí, je prováděno později a ne „nejpozději v den nástupu do zaměstnání“. Četnost zjištění tohoto nedostatku byla zanedbatelná, avšak v souvislosti s tímto nedostatkem inspektoři zjistili, že zaměstnanci při nástupu do zaměstnání nejsou dostatečně seznamováni s dalšími informacemi, které je zaměstnavatel povinen poskytnout v souladu s ustanovením § 37 zákoníku práce před nástupem do zaměstnání. Tento nedostatek, ač mimo kontrolní seznam, byl zjištěn s absolutně nejvyšším počtem porušení (303x). Řidiči nejsou informováni o délce týdenní pracovní doby a jejím rozvržení, přestože tato informace úzce souvisí s organizováním pracovní doby v dopravě. O této problematice bude pojednáno podrobněji v odstavci věnovaném organizování pracovního režimu. Dále bylo zjištěno, že ještě pořád se vyskytuje nesprávně označený druh nebo místo výkonu práce.

porušení § 37 zákoníku práce	počet porušení
špatná identifikace zaměstnavatele	8
nedostatečné označení druhu nebo místa výkonu práce	31
neseznámen s údaji o dovolené, popř způsobu jejího určování	48
neseznámen s údaji o výpovědních dobách	58
neseznámen s týdenní prac. dobou a jejím rozvržení	103
neseznámen se mzdovými informacemi	58
neseznámen s předpisy BOZP před nástupem	17

- Obsah místního provozního bezpečnostního předpisu

Při kontrole této problematiky se inspektoři zaměřili zejména na konkrétní pracovní operace, které mají vliv na úrazovost v dopravě. Místního provozního bezpečnostního předpis byl u kontrolovaných subjektů označován jako podniková směrnice nebo dopravně provozní řád. Při kontrolách bylo zjišťováno, že velmi často tento předpis neřešil oblast nakládky a vykládky (pomocí manipulačních vozíků, mobilní rampy, zdvihací zařízení, stáčecí zařízení apod.) včetně zajištění výstupu a sestupu z ložné plochy dopravního prostředku nebo železničního vozu (zejména cisternového typu). Dle technologických postupů bylo zřejmé, že se na pracovních úkonech a na pracovišti střídají a podílejí nejen zaměstnanci dopravce, ale i zaměstnanci jiných právních subjektů, kteří měli být písemně informováni o rizicích výkonu práce a pracoviště a proto měly být tyto informace součástí těchto vnitropodnikových předpisů, protože jiné informace u dopravce nejsou k dispozici.

Samostatným problémem bylo vytvoření odpovídajících podmínek pro bezpečný způsob plachtování, popř. plombování. V několika případech nebyl vůbec doložen místní provozní bezpečnostní předpis pro dopravu, nebo tento předpis pouze citoval nařízení vlády č. 168/2002 Sb. a neřešil konkrétní podmínky a pracovní postupy kontrolované oblastním inspektorátem práce. Souhrnně lze říci, že ve 227 případech se vyskytl nedostatek související s pracovními a technologickými postupy pro bezpečné provozování dopravy.

- Školení BOZP zaměstnavatelem

Tato kontrolovaná problematika se vyskytovala jako třetí nejvíce frekventovaný nedostatek (245x). Zaměstnavatelé nezajišťují školení, které by obsahově pokrývalo možná rizika vykonávané práce a rizika, s nimiž může zaměstnanec přijít do styku na pracovišti. Nedostatek se vyskytl ve 172 případech a 73 případech zaměstnavatelé neurčili obsah

a četnost školení k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci nebo způsob ověřování a vedení dokumentace o provedeném školení. Výsledky kontrolních zjištění potvrdily, že u malých a středních firem, kde převážnou část zaměstnanců tvoří řidiči, zaměstnavatelé nezajišťují školení BOZP v domnění, že jsou proškoleni v autoškole a další školení považují za nadbytečné. V několika případech bylo zjištěno, že školení bylo prováděno ze starých, již zrušených předpisů.

- Organizování pracovní doby řidičů

Do této problematiky byla zahrnuta kontrola vedení evidence pracovní doby a sledování délky pracovní směny a informování zaměstnance o rozvržení týdenní pracovní doby.

Bylo zjištěno, že 186 kontrolovaných subjektů řádně nevedlo evidenci pracovní doby. Při kontrole pouze předložily záznamy o době řízení vozidla. Pokud subjekty předložily nějakou evidenci, jednalo se většinou o evidenci docházky nebo přítomnosti na pracovišti, která neodpovídala skutečně odpracované pracovní době (porovnání s evidencí doby řízení vozidla). S nevedením evidence pracovní doby souvisí obtížnost, ne-li nemožnost prokázat zaměstnavateli porušení v oblasti proplácení přesčasových hodin, čerpání náhradního volna za dobu práce přesčas, ale taky určení dovolené, popř. její proplácení, zvážíme-li, že v dopravě jde zejména o nerovnoměrné rozvržení pracovní doby a zkušenosti ukazují, že právě téma dovolených je v provozech s nerovnoměrně rozvrženou pracovní dobou tématem složitým. Porušení předepsané délky směny řidičů bylo z výše uvedených důvodů možno odvodit pouze na základě doby řízení, nikoli na základě řádné evidence pracovní doby řidičů, což výsledek zkreslí a je nepřesné. Proto některé oblastní inspektoráty práce toto porušení vůbec neuváděly do kontrolního zjištění a proto skutečný počet případů, kdy došlo k porušení délky směny, bude ještě vyšší, než uváděný počet 72 případů.

Ve 40 případech byl zjištěn nedostatečný odpočinek mezi dvěma směny. Zaměstnavatelé odůvodňovali situaci tím, že řidiči se ve výjimečných případech vraceli zpět v nočních hodinách a již brzo ráno museli odjíždět na jednotlivé dohodnuté stavby. Bylo zjištěno, že například řidič měl v průběhu 34 hodin souvislý odpočinek max. 4 hodiny po sobě jdoucí nebo případ, kdy řidič měl předepsaný odpočinek (min. 9 hodin po sobě jdoucích) až po uplynutí 35 hodin namísto požadavku v průběhu každých 24 hodin.

Nedostatek při informování o délce týdenní pracovní doby a jejím rozvržení byl zjištěn ve 103 případech. Zaměstnavatelé nestanovili délku týdenní pracovní doby, nestanovil její rozvržení do směn, nestanovili počátek a konec směny. Tím, že zaměstnanci neznali délku své

týdenní pracovní doby a její rozvržení, nemohli sami kontrolovat, zda zaměstnavatel nevyžaduje práci přesčas nad rozsah nařízené práce přesčas.

- Pravidelné prohlídky pracoviště

Tímto kontrolním úkolem byla sledována jedna ze základních povinností zaměstnavatele organizovat prověrky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na všech pracovištích a zařízeních. Nedostatek se vyskytl pouze u 43 kontrolovaných subjektů. Nejvíce závad a nedostatečné zajištění systému řízení BOZP bylo zjišťováno u těch kontrolovaných subjektů, kde nemají odborně způsobilou osobu (bezpečnostního technika) a situaci se snaží zvládnout vlastními silami, přestože k této činnosti nemají dostatek zkušeností ani znalostí o právních a ostatních předpisech, kterými se zajišťuje bezpečnost a ochrana zdraví při práci v dopravě.

- Poskytování OOPP

Tento nedostatek byl zjištěn v 81 případech. Nejčastěji se vyskytovaly situace, kdy kontrolovaný subjekt neměl zpracován vlastní seznam OOPP na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce, případně seznam nebyl aktualizován dle konkrétních podmínek práce a následném neprokazatelném přidělování OOPP konkrétním zaměstnancům.

- Odborná a zdravotní způsobilost zaměstnanců

V zajišťování odborné způsobilosti zaměstnanců nebyly zjištěny nedostatky.

V zajišťování zdravotní způsobilosti byly zjištěny nedostatky, a to u 271 řidičů. Mnohé předložené zdravotní posudky řidičů motorových silničních vozidel byly lékaři vypracovány na nestandardních dokumentech bez dodržení postupu stanoveného vyhláškou č. 277/2004 Sb., o stanovení zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel, zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel s podmínkou a náležitosti lékařského potvrzení osvědčujícího zdravotní důvody, pro něž se za jízdy nelze na sedadle motorového vozidla připoutat bezpečnostním pásem (vyhláška o zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel) ve znění pozměňující vyhlášky č. 253/2007 Sb. Pokud jsou nějaké posudky předkládány a ne jen „výměnné listy“, na nichž lékař potvrdil vhodnost pro práci řidiče, neobsahují povětšinou údaje vyžadované vyhláškou č. 277/2004 Sb. Lékaři zřejmě nejsou informováni o aktualizacích požadavků na výkon povolání řidiče. Dále bylo zjištěno, že mnozí zaměstnavatelé nezajišťují řadové lékařské prohlídky zaměstnanců, nekontrolují včas platnost

lékařské prohlídky a v některých případech zaměstnavatelé nepředložili potvrzení, že řidič byl vyšetřen lékařem před zařazením na noční práci a následně pravidelně, nejméně však jednou ročně byl opakovaně vyšetřen.

- Povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech

V souvislosti s pracovními úrazy nebyly zjištěny nedostatky. Pouze ojediněle se vyskytly případy, kdy zaměstnavatel nevedl v knize úrazů evidenci všech úrazů, i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost.

Vlastní kontrola na pracovišti:

zahrnovala kontrolu komunikací, umístění bezpečnostních značek, kontrolu aktuálnosti údajů v provozním deníku a stav techniky z pohledu BOZP.

U subjektů, které současně s dopravou poskytovaly i logistické služby měly většinou své vlastní provozní a skladové prostory. Zde nebyly zjištěny nedostatky týkající se revizí a kontrol zařízení ani stavu techniky z pohledu BOZP, většinou se jednalo o subjekty, kde se již v minulých letech prováděla kontrola.

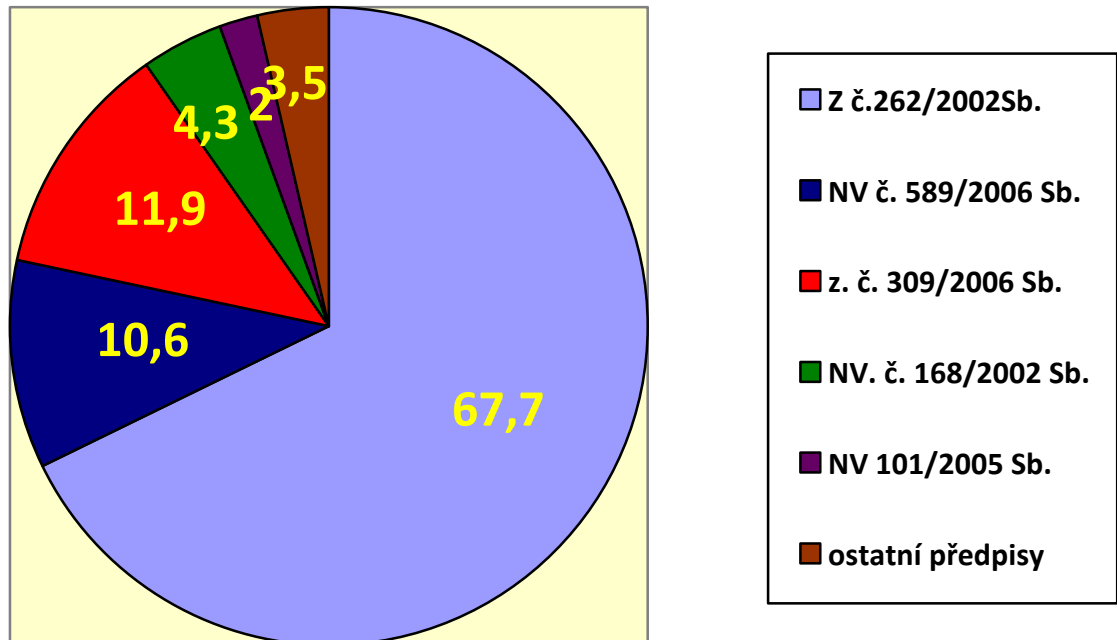
U malých subjektů s počtem do 5 zaměstnanců, a které byly zahrnuty do kontrolního seznamu, sídlily v pronajatých kancelářích nebo měly sídlo v místě bydliště, měly pronajatá parkovací místa a neměly vlastní provozní prostory, zde nebylo možno některé body kontrolního seznamu prověřit. Opravy vozidel si zajišťovaly odborným servisem, protože se jedná o vozidla na operativní leasing.

Souhrnně lze konstatovat, že v rámci úkolu byl nejčastěji porušovaným předpisem zákoník práce (viz graf), neboť velká část kontrolované problematiky je upravena v rámci obecné bezpečnosti právě tímto předpisem. Celkově nejčastěji zjištěným nedostatkem bylo:

- 1) neinformování zaměstnance v souladu s § 37 zákoníku práce (303x),
- 2) nedostatky v oblasti prokázání zdravotní způsobilosti zaměstnance- §103 odst. 1 písm. a) zákoníku práce (271x),
- 3) nedostatky v oblasti školení zaměstnanců viz § 103 odst. 2 a 3 zákoníku práce (245x),
- 4) nedostatky v MPBP dle nařízení vlády č. 168/2002 Sb. (227x), z čehož nejčastěji se vyskytlo, že u kontrolovaného subjektu dochází k ohrožení zaměstnanců dopravou na

pracovišti a toto riziko nebylo popsáno v místním provozním bezpečnostním předpisu (104x).

% zastoupení zjištěných porušení předpisů

I v letošním roce byla v rámci kampaně provedena kontrola zaměstnavatelů provozujících dopravu. Pro kampaň byla vytipována skupina podnikajících subjektů, která se zabývá převozem materiálu na sklápěčkách. Kontrolní seznam pro kampaň podrobněji zpracovával některé body kontrolního seznamu. Očekávalo se, že kampaň potvrdí nedostatek, na který inspektoři poukazovali během předchozích let.

Citace z výsledků kampaně:

„Zaměstnavatelé doposud neprokazují zdravotní způsobilost v rozsahu, který stanovuje vyhláška 253/2007 Sb., přestože obsah potvrzení je závazný již od 1. 12. 2007.

Místní provozní řád, ačkoliv se kvalita tohoto předpisu již značně zlepšila od dob, kdy byla poprvé předmětem kontrolních aktivit -tj. od roku 2003-, přesto doposud inspektoři zjišťují, že tento dokument neobsahuje všechny činnosti, které by měly být jeho obsahem. Dlouhodobě zjišťovaným nedostatkem a stále se opakujícím, je na úseku evidence pracovní doby. Nadále zaměstnavatelé vydávají záznamy jízdy za evidenci pracovní doby. Ukázalo, že tam, kde není vedena evidence PD, nelze konstatovat některá porušení související se mzdou, např. nevyplacené příplatky za práci přesčas, ale ani za pracovní pohotovost, za práci v noci atd.

Nedostatek na úseku vedení evidence odpracované pracovní doby byl zjištěn u 43 % kontrolovaných subjektů. Toto vysoké procento bylo zjištěno i v roce minulém, tzn., že nemá klesající tendenci.“

5. Sankce

Sankční postihy byly uplatněny pokutou ve smyslu zákona 251/2005 Sb. V rámci hlavního úkolu bylo uloženo 52 pokut v celkové částce 1,418.845 Kč. Tabulka obsahuje přehled uložených pokut v rámci úkolu v členění za jednotlivé oblastní inspektoráty:

OIP	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00
počet kontrolovaných subjektů	42	35	60	26	68	54	69	98
počet nedostatků	282	194	212	96	200	278	329	611
počet uložených pokut	15	9	9	7	9	3	-	-
částka Kč	420000	320845	124000	335000	177000	42000	-	-

Následující tabulka obsahuje údaje o počtech závad a počtech uložených pokut v rámci hlavního úkolu sledujícího dodržování podmínek práce řidičů za jednotlivé roky v návaznosti na počty zjištěných závad a počty uložených pokut.

Pokuty uložené v rámci hlavního úkolu za jednotlivé oblastní inspektoráty od roku 2006:

Z = počet závad P = počet pokut

OIP	3.00		4.00		5.00		6.00		7.00		8.00		9.00		10.00	
	Z	P	Z	P	Z	P	Z	P	Z	P	Z	P	Z	P	Z	P
2006	237	6	244	2	437	12	92	11	380	14	256	1	562	1	557	5
2007	258	20	248	2	228	15	155	18	199	21	64	1	599	9	658	10
2008	364	12	252	5	827	50	251	24	144	9	70	5	379	1	476	8
2009	104	8	100	8	136	2	62	6	99	7	77	1	111	-	273	3
2010	282	15	194	9	212	9	96	7	200	9	278	3	329	-	611	-

6. Závěr

S ohledem na množství zjišťovaných nedostatků se lze domnívat, že prověrka s předmětným zaměřením byla zvolena vhodně. Do budoucna budou kontroly tohoto zaměření prováděny i nadále současně také budou pokračovat kampaně zaměřené na určitou skupinu dopravců tak, aby bylo možno aktuálně ověřovat poznatky získané z poradenství na oblastních inspektorátech práce zaměřené na problematiku dopravy.

Provedené kontroly byly pro vybrané subjekty přínosem a přispěly k řešení vyskytujících se nedostatků v problematice BOZP. Kontrolované subjekty, zejména ty nově vzniklé subjekty uvítaly, že inspektoři zhodnotili přímo na místě účelnost jimi přijatých opatření v prevenci rizik. Veškeré zjištěné nedostatky byly prokonzultovány se statutárními zástupci prověřených subjektů a byly stanoveny termíny k jejich odstranění. Zaměstnavatelé (doprovci), kteří si nechávají úkoly BOZP zajišťovat externě, nemají často v těchto otázkách dostatečné znalosti a nemohou posoudit úroveň externích poskytovatelů služeb v oblasti BOZP. Těmito kroky vytvářejí orgány inspekce práce předpoklady pro postupné snižování pracovní úrazovosti při provozu, údržbě a opravách motorových vozidel.

IX. Kontrola systému BOZP a pracovních podmínek v malých a středních podnicích

1. Úvod

Z výsledků předchozích kontrol systému BOZP v malých a středních podnicích jednoznačně vyplývá, že účinnou preventivní činností u nově vzniklých subjektů se zvyšuje nejen právní vědomí v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a pracovních vztahů a podmínek, ale i jejich přístup k zajišťování a dodržování těchto oblastí.

Úroveň péče o bezpečnost práce a provozování technických zařízení je u jednotlivých subjektů rozdílná, ale obecně lze konstatovat, že případů kdy je tato problematika přehlížena, nebo zásadním způsobem podceňována, je minimum. Toto je zřejmé zejména u subjektů s malým počtem zaměstnanců, kde je sice vidět jistá snaha o plnění těchto povinností, ale bývá podložena nedostatečnými informacemi o platných předpisech v oblasti BOZP a často i snahou ušetřit za služby externích odborně způsobilých osob v oblasti BOZP. S tímto jsou spojeny další výdaje za tvorbu potřebné dokumentace ve spojení s přijímáním opatření k předcházení rizikům.

Ze zkušeností získaných z kontrol realizovaných v předchozích letech vyplývá, že z hlediska prevence je důležité, aby kontrola u nově vzniklých subjektů proběhla co nejdříve po zahájení jejich činnosti.

2. Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo vykonat preventivní kontroly převážně u nově vzniklých malých a středních subjektů podnikajících v problémových oborech a dále pak u těch, u kterých byly zjištěny nebo hlášeny nedostatky v dodržování předpisů z oblasti BOZP již dříve, nebo u nichž došlo ke vzniku závažných pracovních úrazů. Cílem úkolu nebylo jen zjištění skutečného stavu BOZP a uložení opatření k odstranění nedostatků zjištěných při kontrole, ale také poskytování informací a poradenství týkající se BOZP, pracovních vztahů a podmínek.

3. Zadání úkolu

K naplnění stanoveného cíle úkolu byly ke kontrole vybírány:

- subjekty v kategorii 6 až 249 zaměstnanců a to přednostně subjekty, u kterých inspekce práce žádnou kontrolu v předcházejícím období neprovedla nebo od poslední kontroly uplynulo více jak 5 let, a subjekty, u kterých při předešlé kontrole byly zjištěny závažné nedostatky,
- subjekty s nepříznivým vývojem pracovní úrazovosti a subjekty s opakovanými podněty na neplnění povinností v oblasti BOZP,
- subjekty s vyšším potenciálním ohrožením osob, a to především subjekty činné v oborech: zemědělství a související činnosti, lesnictví, dřevoprůmysl, potravinářský průmysl, výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků, výroba strojů a zařízení, tváření profilů za studena, kování, lisování, ražení, válcování, protlačování kovů, výroba ostatního kovového zboží, výroba pryžových a plastových výrobků, výroba ostatních nekovových minerálních výrobků, výroba a rozvod elektrické energie, vody, plynu a tepla a oblasti dalších služeb.

Kontroly byly rozděleny do dvou částí - administrativní kontrola a vlastní kontrola na konkrétních pracovištích. Administrativní kontroly byly zaměřeny především na vyhledávání a hodnocení rizik a na přijímání opatření k eliminaci rizik a na realizaci těchto opatření. Dále pak se prověřovalo, zda kontrolovaný subjekt seznamuje vlastní zaměstnance s riziky, s výsledky jejich vyhodnocení a s opatřeními na ochranu před jejich působením a zda zabezpečuje, aby zaměstnanci jiného zaměstnavatele vykonávající práce na jeho pracovištích obdrželi před jejich zahájením vhodné a přiměřené informace a pokyny k zajištění BOZP a o přijatých opatřeních, zejm. ke zdolávání požárů, poskytnutí první pomoci a evakuaci fyzických osob v případě mimořádných událostí. Dále byly kontrolovány pracovní podmínky zaměstnanců, pracovní doba, její evidence a dodržování přestávek na jídlo a oddech a odpočinku mezi dvěma směnami a nepřetržitého odpočinku v týdnu, poskytování OOPP se zřetelem na možná rizika, jejich vhodnost a používání, vedení předepsané evidence pracovních úrazů, přijímání a realizace opatření proti jejich opakování a provádění vlastních prověrek BOZP na všech pracovištích zaměstnavatele.

Fyzické kontroly na pracovištích byly zaměřeny zejména na realizaci a dodržování opatření stanovených na základě vyhodnocení rizik a jejich dostatečnosti se zřetelem na konkrétně prováděné činnosti.

Na jednotlivých pracovištích pak bylo kontrolováno, jak subjekty svým zaměstnancům vytvářejí bezpečná a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracoviště a to jak z hlediska uspořádání, tak vybavení těchto pracovišť. Byla rovněž kontrolována a posuzována vhodnost zpracovaných pracovních postupů a jejich dodržování.

U strojů a zařízení bylo kontrolováno vedení provozní dokumentace včetně provádění pravidelné údržby, kontrol a revizí. Byly prováděny kontroly provozovaných strojů a zařízení, zaměřené zejména na technický stav a na vybavenost a funkčnost jednotlivých ochranných zařízení, na jejich bezpečné ovládání, na dodržování povinností stanovených v průvodní dokumentaci výrobce kontrolovaných strojů a zařízení, na odbornou způsobilost obsluhy a na seznámení zaměstnanců s návody k obsluze.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci plnění tohoto úkolu bylo v roce 2010 provedeno inspektory oblastních inspektorátů práce celkem 4 839 kontrol u 4 736 subjektů. Ve 191 případech byla provedena následná kontrola zaměřená na ověření splnění uložených opatření z dřívějších kontrol. Při všech kontrolách bylo zjištěno 21 332 nedostatků, představujících v násobnosti 41 937 nedostatků.

Tabulka obsahuje bližší údaje za hlavní úkol:

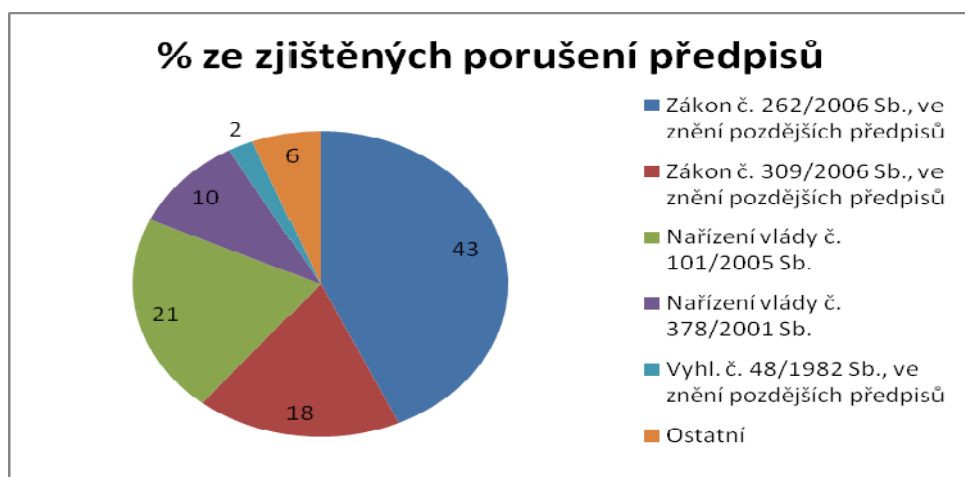
	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	Celkem
Počet kontrolovaných subjektů	593	588	410	523	413	588	525	1 096	4 736
Počet kontrol	598	592	412	525	428	595	533	1 156	4 839
Počet následných kontrol	77	27	7	24	17	38	0	1	191
Počet nedostatků	2 282	2 011	1 533	1 647	1 869	3 075	3 060	6 604	21 332
Počet nedostatků v násobnosti	10 797	4 647	2 118	2 372	2 657	5 749	3 760	9 837	41 937

4.1 Nejčastěji zjišťovaná porušení závazných právních předpisů z oblasti BOZP:

Nejčastěji zjišťované nedostatky se týkaly nedodržování ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, a zákona č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

V tabulce je uveden přehled nejčastěji porušovaných právních předpisů a v grafu je znázorněno procentuální vyjádření podílu porušení jednotlivých právních předpisů za hlavní úkol:

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 262/2006 Sb.	10 806	43
Zákon č. 309/2006 Sb.	4 523	18
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	5 114	21
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	2 427	10
Vyhl. č. 48/1982 Sb.	554	2
Ostatní	1 509	6

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb. za hlavní úkol:

Porušená ustanovení	Popis závady	Počet porušení
§ 101	Zaměstnavatel nezajistil bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, které se týkají výkonu práce.	293
§ 102	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečností a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům	4 223
§ 103	Zaměstnavatel nesplnil povinnosti týkající se zdravotní způsobilosti zaměstnanců a výkonu práce, která odpovídá schopnostem jednotlivých zaměstnanců. Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům řádné školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, nevede řádně dokumentaci o provedeném školení	3 097
§ 104	Zaměstnavatel neposkytuje řádně zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky a nekontroluje jejich používání.	1 022
§ 105	Zaměstnavatel nevede řádně evidenci o všech úrazech, nepřijímá opatření proti opakování pracovních úrazů.	231

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 309/2006 Sb. za hlavní úkol:

Porušená ustanovení	Popis závady	Počet porušení
§ 2	Zaměstnavatel nevytvořil takové pracoviště, aby odpovídalo bezpečnostním a hygienickým požadavkům na pracovní prostředí a pracoviště.	736
§ 4	Zaměstnavatel nedodržel požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, dopravních prostředků a náradí.	2 695
§ 5	Zaměstnavatel neorganizoval zaměstnancům práci a nestanovil pracovní postupy.	430
§ 6	Zaměstnavatel na pracovištích, na kterých jsou vykonávány práce, při nichž může dojít k poškození zdraví, neumístil bezpečnostní značky a značení nebo nezavedl signály, které poskytují informace nebo instrukce týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, nebo s nimi neseznámil zaměstnance.	314

4.2. Komentář k výsledkům kontroly

4.2.1. Oblast BOZP:

Při plnění hlavního úkolu u kontrolovaných subjektů byly inspektory zjišťovány nedostatky v systému řízení BOZP, a to ve způsobu vyhledávání nebezpečí na pracovištích, jejich vyhodnocení a přijímání a realizování opatření k eliminaci těchto rizik. Rizika jsou často vyhledávána a vyhodnocována formálně, bez dostatečně odborné, podrobně vypracované analýzy rizik, bez zjištění skutečné podstaty možného ohrožení zaměstnanců. Důsledkem je zjištění, že kontrolované subjekty nevytvářely bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a nepřijímaly opatření k předcházení rizikům. Subjekty nebyly v mnoha případech schopny prokazatelně doložit plnění povinnosti informovat zaměstnance o existujících rizicích, o provádění školení zaměstnanců zaměřené k bezpečnému provádění konkrétních pracovních činností a ke zvyšování jejich kvalifikace.

Dále bylo zjištěno mnoho nedostatků při kontrolách pracovního prostředí konkrétních pracovišť. Byly zjišťovány nedostatky ve vybavení a uspořádání pracovišť s ohledem na prováděné činnosti. V mnoha případech byl nevyhovující stav způsoben, hlavně u nově vzniklých subjektů, provizorním rozmístěním strojů a zařízení na pracovištích. Častými zjišťovanými nedostatky byly např. nedostatky u komunikací, ať už z pohledu poškození povrchů, jejich označování, udržování jejich stálé průchodnosti, nedostatečné šířky s ohledem na počet pohybujících se osob a provoz dopravních a manipulačních prostředků, které je používají. Na pracovištích nejsou vyčleněny dostatečné manipulační prostory pro příjem a odkládání výrobků. Mimo jiné byly často zjištěny i nedostatky v oblasti bezpečnostních značek a značení, kdy subjekty např. neobnovují výstražná značení. Stále přetrvává nedostatek, kdy subjekt nevěnuje dostatečnou péči o čistotu a pořádek na pracovištích.

V mnoha případech byl zjišťován neuspokojivý technický stav výrobních a pracovních prostředků a zařízení. Subjekty buď neměly, nebo neudržovaly průvodní dokumentaci v aktuálním stavu, nebo v případě, že neměly průvodní dokumentaci (hlavně u starších strojů a zařízení), nezpracovávaly místní provozní bezpečnostní předpisy. Častým jevem je stav, že subjekty zanedbávají technickou prevenci, kdy není zajišťována preventivní údržba zařízení a opravy, zejména starších strojů a zařízení. Nejsou prováděny v dostatečném rozsahu revize, prohlídky, zkoušky a kontroly zařízení, nebo nejsou schopni provádění doložit. Kontroly a revize stanovené výrobcem v návodu na obsluhu jsou prováděny zejména tam, kde dodavatelská organizace u strojů a zařízení zajišťuje servisní služby.

Stále přetrvává zjištění, že subjekty neplní povinnost organizovat práci a stanovit pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti.

Dále bylo zjištěno přetrvávání nedostatků v přidělování a používání OOPP a v přidělování mycích, čisticích a desinfekčních prostředků. Subjekty neměly písemně zpracovány seznamy OOPP na základě vlastního vyhodnocení rizik, důsledně nekontrolují používání přidělených OOPP zaměstnanci. Stále se ještě vyskytují případy, kdy subjekty nahrazují poskytování mycích, čisticích a desinfekčních prostředků finančním plněním. Lze konstatovat, že přidělené OOPP zaměstnanci používají z důvodů obecně se zvyšujícího zájmu o své zdraví. Cílené kontroly používání OOPP jsou stále spíše výjimkou. Používání OOPP je kontrolováno hlavně při provádění ročních prověrek BOZP.

Kontroly také poukázaly na skutečnost, že ve většině kontrolovaných subjektů nepůsobí odbory ani rada zaměstnanců nebo zástupce pro oblast BOZP, přičemž z kontrol u subjektů, kde zaměstnavatel spolupracuje s odborovým orgánem, vyplývá, že úroveň BOZP je prokazatelně na lepší úrovni.

4.2.2. Oblast pracovních vztahů a podmínek:

V oblasti pracovních vztahů a podmínek se vyskytovaly nedostatky ve vedení a způsobu vedení odpracované pracovní doby, u stanovení písemných rozvrhů pracovní doby a seznámení zaměstnanců s rozvrhem a to zejména u nerovnoměrného rozvržení pracovní doby. U evidence pracovní doby byly zjištěny nedostatky zejména u zaměstnanců pracujících ve sféře služeb, dopravě a zemědělství.

5. Sankce

Z celkového počtu zjištěných nedostatků bylo inspektory oblastních inspektorátů práce v 18 410 případech uloženo podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce opatření k odstranění zjištěných nedostatků.

Ve 2 922 případech zjištěných nedostatků nebylo opatření vydáno, protože nedostatky byly odstraněny v průběhu kontroly. V 5 případech byly vyřazeny stroje z provozu, ve 3 případech byl vydán zákaz provádění činnosti (užívání nebezpečného postupu práce).

Za správní delikty a přestupky bylo uloženo kontrolovaným subjektům celkem 334 pokut ve výši představující celkovou částku 7,443.000 Kč.

S ohledem na skutečnost, že v rámci úkolu bylo kontrolováno 4 723 subjektů, bylo k uložení sankce přistoupeno u 334 subjektů, tj. u 7 % z celkového počtu kontrolovaných subjektů.

Počet a výše pokut uložených oblastními inspektoráty práce za hlavní úkol:

OIP	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	Celkem
Počet pokut	4	18	28	188	13	29	7	47	334
Výše pokut v tis. Kč.	145	695	491	3668	163	573	205	1503	7443

6. Závěr

Závěrem lze konstatovat, že stanovený cíl hlavního úkolu byl v plném rozsahu splněn. Poznatky získané při plnění tohoto úkolu lze hodnotit jako velmi užitečné a jednoznačně prokazují, že účinnou preventivní činností u kontrolovaných subjektů se zvyšuje nejen jejich právní vědomí, ale také i jejich přístup k zajišťování oblasti BOZP.

Z porovnání zjištěných výsledků z plnění tohoto úkolu s výsledky plnění úkolů kontrol v předešlých letech vyplývá, že úroveň zajišťování BOZP a PVP u malých a středních subjektů zůstává na téměř stejné úrovni. Toto zjištění mimo jiné přispělo k tomu, že tento hlavní úkol bude realizován i v roce 2011 s tím, že bude rozšířen okruh kontrolovaných subjektů v kategorii už od jednoho zaměstnance (dosud se kontroly vztahovaly na subjekty od 6 zaměstnanců). Z okruhu kontrolovaných subjektů byla pro rok 2011 vyčleněna oblast strojírenství, zemědělství a školství, pro které jsou vyhlášeny samostatné hlavní úkoly.

X. Bezpečnost práce na elektrických zařízeních

1. Úvod

Masové rozšíření a každodenní využívání elektrických zařízení širokou veřejností snižuje u uživatelů respekt k jejímu užívání a vede k vyšší lehkovážnosti. Nesmíme však zapomínat, že elektrický proud je pro lidské tělo nebezpečný, hlavně v případech, kde se pracuje s vyššími napětími a výkony. Proto je potřeba preventivně působit na kontrolované subjekty v oblasti BOZP, a to na plnění ustanovení závazných a platných předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v souvislosti s elektrickou energií a používáním elektrických zařízení. Zejména je potřeba sledovat, zda kontrolované subjekty sledují osobní předpoklady svých pracovníků pro danou práci, kontrolují používání stanovených pracovních postupů nebo způsobů práce a hlavně dostatečně vyhodnocují riziko.

2. Cíl úkolu

Cílem prováděných kontrol bylo zejména ověření plnění povinností zaměstnavatele vyhledávat, vyhodnocovat rizika a přijímat opatření jako součást prevence rizik z hlediska bezpečnosti práce i u elektrických zařízení, organizovat práci, stanovovat a zavádět pracovní postupy, seznamovat s nimi zaměstnance a kontrolovat jejich dodržování. Současně bylo u zaměstnavatelů ověřováno, zda a jakým způsobem jsou řešena bezpečnostní opatření, pracovní postupy pro činnosti u elektrických zařízení, včetně kontroly plnění povinností ve věci odborných způsobilostí dle vyhlášky č. 50/1978 Sb., nabývání a ověřování odborné způsobilosti.

3. Zadání úkolu

Každý inspektor oblastního inspektorátu práce se zaměřením na elektrická zařízení měl provést kontrolu alespoň u 25 subjektů zabývajících se vlastní nebo dodavatelskou činností na elektrických zařízeních, dále subjektů, u nichž v posledních pěti letech došlo k úrazu, kde zdrojem byla elektřina. Do výběru byly zařazeny i subjekty, u nichž při předešlých kontrolách byly zjištěny závažné nedostatky. Součástí prováděných kontrol bylo rovněž namátkové ověření dodržování povinností a stanovených postupů na pracovišti.

Kontroly byly dle předmětu kontrol a kontrolního seznamu zaměřeny na čtyři konkrétní oblasti, a to na oblasti:

- prevence rizik,
- osobní ochranné pracovní prostředky,
- odborná způsobilost v elektrotechnice,
- organizace práce a provádění činností.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci tohoto úkolu bylo v roce 2010 provedeno 629 kontrol u 625 subjektů. Ve 37 případech byla provedena následná kontrola zaměřená na ověření splnění uložených opatření z dřívějších kontrol. Při všech kontrolách bylo zjištěno 2 328 závad představujících porušení závazných právních předpisů.

Z celkového počtu zjištěných porušení bylo inspektory OIP v 2 035 případech uloženo podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce opatření k odstranění zjištěných nedostatků. Ve 193 případech porušení bezpečnostních předpisů nebylo vydáno opatření, protože závady byly odstraněny v průběhu kontroly. Ve dvou případech bylo nařízeno vyřazení strojů a zařízení z provozu. Ve dvou případech byl vydán zákaz užívání technologických postupů.

Základní údaje za hlavní úkol:

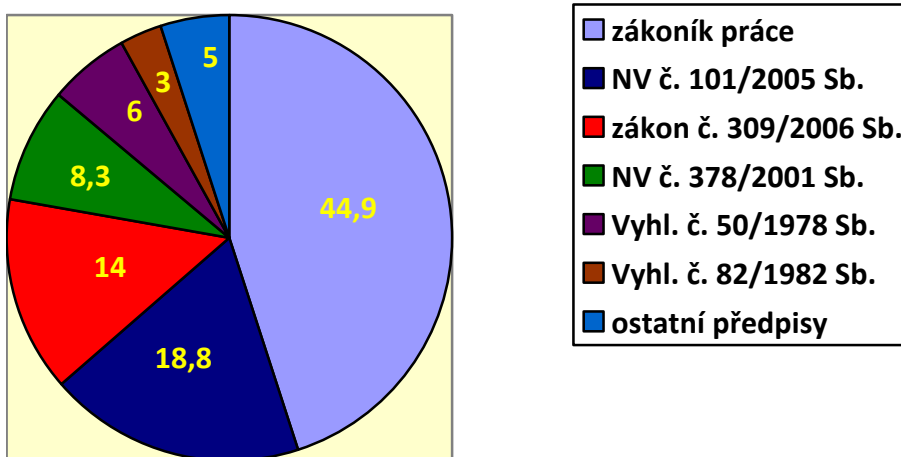
	Oblastní inspektorát práce								celkem
	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	
Počet kontrolovaných sub.	101	94	76	32	62	51	102	111	629
Počet kontrol	101	94	76	32	62	51	102	111	629
Počet následných kontrol	30	6	0	0	0	1	0	0	37
Počet nedostatků	398	261	276	72	123	161	399	638	2 328

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákoník práce v části páté, nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí a zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Přehled nejčastěji porušovaných předpisů za hlavní úkol:

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce	1175	44,9
Nářízení vlády č. 101/2005 Sb.	492	18,8
Zákon č. 309/2006 Sb.	366	14
Nářízení vlády č. 378/2001 Sb.	217	8,3
Vyhláška č. 50/1978 Sb.	156	6
Vyhláška č. 48/1982 Sb.	79	3

% ze zjištěných porušení předpisů

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb. za hlavní úkol:

Ustanovení	Popis závady	Počet porušení
§ 102 odst. 1	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	410
§ 102 odst. 2	Zaměstnavatel porušil další povinnosti v souvislosti s prevencí rizik.	111
§ 102 odst. 3	Zaměstnavatel soustavně nevyhledával nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, nezjišťoval jejich příčiny a zdroje.	147
§ 102 odst. 4	Zaměstnavatel, v případě, že nebylo možné rizika odstranit, nevyhodnotil a nepřijal opatření k omezení jejich působení tak, aby ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců bylo minimalizováno.	69
§ 103 odst. 1	Zaměstnavatel nesplnil povinnosti mu uložené tímto ustanovením zákoníku práce, které se týkají zdravotní způsobilosti zaměstnanců a výkonu práce, která odpovídá schopnostem jednotlivých zaměstnanců.	68
§ 103 odst. 2	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce.	73
Celkový počet porušení zákoníku práce		1175

- Přehled nejčastějších porušení ostatních závazných právních předpisů

Porušení zákona č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci:

- § 4 odst. 1 v 238 případech zaměstnavatel neprováděl pravidelné a řádné údržby, kontroly nebo revize. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí nebyly vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců.

- § 6 odst. 1 v 29 případech zaměstnavatel na pracovištích, na kterých jsou vykonávány práce, při nichž může dojít k poškození zdraví, neumístil bezpečnostní značky a značení nebo nezavedl signály, které poskytují informace nebo instrukce týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, nebo s nimi neseznámil zaměstnance.

Porušení nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí:

- § 4 odst. 1 ve 196 případech pracoviště a pracovní prostředí nesplňovala další podrobnější požadavky, které jsou stanoveny v příloze k tomuto nařízení, a to zejména v bodě 2.1 elektrické instalace.
- § 3 odst. 4 písm. a) a b) ve 107 případech kontrolovaný subjekt nezajistil stanovení termínů, lhůt a rozsahu kontrol, zkoušek, revizí, termínů údržby, oprav a rekonstrukce technického vybavení pracoviště, včetně pracovních a výrobních prostředků a zařízení, s ohledem na jejich provedení, doporučení výrobce a způsob používání, požadavky na pracoviště, rizikové faktory způsobující zhoršení technického stavu pracovních a výrobních prostředků a zařízení a v souladu s výsledky předcházejících kontrol, zkoušek či revizí, po dobu provozu a používání pracoviště.
- Kontrolovaný subjekt nezajistil dodržování termínů a lhůt pro provádění činností uvedených v písmenu a) a neurčil osobu, jejíž povinností je zajistit jejich provádění.

Porušení nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí:

- § 3 odst. 1 písm. p) v 23 případech kontrolovaný subjekt nezajistil minimálními požadavky na bezpečný provoz a používání zařízení v závislosti na příslušném riziku vytvářeném daným zařízením, a to tím, že v případě potřeby nezajistil označení výstražnými nebo informačními značkami, sděleními, značením nebo signalizací, které jsou srozumitelné, mají jednoznačný charakter a nesmí být poškozovány běžným provozem zařízení.

Porušení vyhlášky č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice:

- § 14 odst. 5 v 28 případech kontrolovaný subjekt nerozhodl při změně pracovního poměru pracovníka o rozsahu jeho zkoušky, popřípadě nepotvrdil platnost dosavadního osvědčení.

- § 12 odst. 2 v 17 případech kontrolovaný subjekt pověřoval činností, řízením činností, samostatným projektováním nebo řízením projektování a prováděním revizí pracovníky, kteří neměli odpovídající kvalifikaci ve smyslu této vyhlášky.

Porušení vyhlášky č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení:

- § 194 odst. 2 v 21 případech nebyla elektrická zařízení používána (provozována) za provozních a pracovních podmínek, pro které byla konstruována a vyrobena.
- § 194 odst. 3 v 17 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby všechny části elektrického zařízení byly mechanicky pevné, spolehlivě upevněné a neovlivňovaly nepříznivě jiná zařízení, dále aby byly dostatečně dimenzovány a chráněny proti účinkům zkratových proudů a přetížení.

- Prevence rizik

V oblasti prevence rizik se kontrolované subjekty nejčastěji dopouští porušení v oblasti základních povinností spočívajících ve vyhledávání a vyhodnocování rizik, možného ohrožení bezpečnosti provozu technických zařízení a zdraví zaměstnanců, nepřijímání opatření k jejich odstranění nebo omezení. Kontrolované subjekty nejčastěji vyhodnocují rizika pouze v obecné rovině, bez přímé návaznosti na konkrétní pracoviště. Byly zaznamenány nedostatky ve školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP zaměstnanců, zejména se jednalo o neseznámení zaměstnanců s provozní dokumentací.

Velmi častým porušením bylo neorganizování práce v souladu s ČSN EN 50 110 ed. 2, čímž zkontrolované subjekty nepřijímaly opatření k prevenci rizik vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP.

- Osobní ochranné pracovní prostředky

Při kontrolách byly zjištěny nedostatky v oblasti plnění povinností kontrolovaných subjektů poskytovat zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje. Příčinou zjištěných nedostatků byla především skutečnost, že kontrolované subjekty nezajistily vypracování nebo aktualizaci vlastního seznamu pro poskytování OOPP, případně vydaly vlastní seznam, aniž dostatečně vyhodnotily rizika podle konkrétních podmínek práce a nestanovily způsob, podmínky a dobu používání ochranných

prostředků na základě četnosti a závažnosti vyskytujících se rizik, charakteru a druhu práce a pracoviště s přihlédnutím k potřebným vlastnostem těchto ochranných prostředků. Ve většině případů byly OOPP poskytovány dle vlastního uvážení kontrolovaných subjektů. Dále nebyly zajištěny dostatečné a pravidelné kontroly používaných OOPP za účelem zjištění jejich technického a funkčního stavu.

- Odborná způsobilost v elektrotechnice

Nejčastějším nedostatkem v této oblasti bylo nepotvrzení platnosti dosavadního osvědčení ze strany kontrolovaného subjektu. Druhým nejčastějším nedostatkem bylo, že kontrolované subjekty pověřovaly činností, řízením činností, samostatným projektováním nebo řízením projektování a prováděním revizí pracovníky, kteří neměli odpovídající kvalifikaci ve smyslu vyhlášky č. 50/1978 Sb.

Dále pak u vydaných osvědčení nebyl doložen záznam neboli zápis o splnění povinností § 14 odst. 1 písm. a), b), c) uvedené vyhlášky a nebylo tudíž možno zjistit z jakých předpisů BOZP byl pracovník přezkoušen a seznámen, dále jak proběhlo seznámení a přezkoušení z technologických postupů při práci a s dalšími místními bezpečnostními předpisy. Ve třech případech bylo zjištěno, že kontrolovaný subjekt prováděl dodavatelskou činnost bez patřičného oprávnění. Nedostatky byly zjištěny i v oblasti zdravotní způsobilosti.

- Organizace práce a provádění činností

V oblasti organizace práce a provádění činností, byly nedostatky nejčastěji zjišťovány při kontrole plnění bezpečnostních předpisů týkajících se provozu elektrických zařízení. Jednalo se zejména o neprovádění předepsaných kontrol a revizí, nedostatky ve vedení provozní dokumentace a nedostatky ve stavu konkrétních pracovišť včetně instalovaných elektrických zařízení. Dále pak u kontrolovaných subjektů nebyly stanoveny osoby odpovědné za elektrická zařízení. Nedostatky se objevily i v oblasti vzájemného informování se o rizicích a přijatých opatřeních k ochraně před jejím působením.

- Specifická zjištění při realizaci úkolu

Při plnění tohoto úkolu se inspektoři nejčastěji setkávali se specifickými problémy při zajišťování BOZP, spočívajícími zejména v problematice začlenění systému řízení BOZP do činnosti kontrolovaného subjektu, a to jak v otázkách vyhledání a prevence rizik, tak

i v organizování bezpečné činnosti zaměstnanců na pracovištích. V určitých případech byla rizika vyhodnocována formálně, bez dostatečně odborné, podrobně vypracované analýzy rizik, bez zjištění skutečné podstaty možného ohrožení bezpečnosti zaměstnanců, zaměstnanci nebyli informováni a seznámeni s opatřeními k eliminaci rizik, osnovy školení zaměstnanců v oblasti elektrických zařízení nerefletovaly vydání aktuálně platných bezpečnostních a právních předpisů. V řadě případů bylo při kontrolách v tomto smyslu doporučeno provést aktualizaci osnov školení o BOZP, a to zejména v oblasti elektrických zařízení. U několika subjektů byla stanovena pouze obecná povinnost odpovědnosti dle zákoníku práce a jen málo kontrolovaných subjektů mělo odpovědnost za BOZP na daném stupni řízení konkrétněji rozpracovanou či definovanou vnitřními předpisy nebo směrnicemi. U malých kontrolovaných subjektů a podnikajících fyzických osob byla neznalost problematiky BOZP v oblasti elektrických zařízení markantnější a zřetelněji se zde projevovala absence odborníka na oblast BOZP. Úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pracovních podmínek a pracovně právních vztahů, byla v jednotlivých kontrolovaných subjektech značně rozdílná, je závislá na trvalé péči a zájmu kontrolovaného subjektu o otázky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, současně závisí na profesionalitě osob pověřených řízením péče o BOZP. Odborná úroveň revizních techniků a pracovníků v oblasti elektrických zařízení je značně rozdílná, a z tohoto důvodu je i rozdílný počet zjištěných nedostatků. V subjektech, které začlenily účinný systém řízení BOZP do své činnosti, byl stav většinou uspokojivý a nalezené nedostatky nebyly systémové, jednalo se pouze o individuální pochybení.

5. Sankce

Zjištěnému počtu závad odpovídají i sankční postihy, které oblastní inspektoráty práce uplatnily ve smyslu zákona č. 251/2005 Sb. Oblastní inspektoráty práce uložily v rámci plnění tohoto úkolu celkem 31 pokut v úhrnné částce 589.000 Kč.

Pokuty dle oblastních inspektorátů práce za hlavní úkol:

OIP	Pokuty	Počet
3.00	50 000	1
4.00	80 000	5
5.00	60 000	7
6.00	35 000	3
7.00	60 000	5
8.00	85 000	4
9.00	20 000	1
10.00	199 000	5
Celkem	589 000	31

6. Závěr

Z výše uvedených skutečností lze konstatovat, že cíle úkolu bylo dosaženo, neboť jednotlivé kontroly přispěly u kontrolovaných subjektů k naplnění povinností dle právních předpisů, což mělo za následek minimalizaci rizik spojených s provozem vyhrazených elektrických technických zařízení, včetně zajištění a zlepšení bezpečnosti provozovaných zařízení. Kontrolované subjekty si zpravidla uvědomují rizika spojená s provozem VETZ a snaží se v rámci svých možností s nimi vypořádat. Nicméně výsledky kontrol tohoto úkolu zcela jednoznačně ukazují, že největší nedostatky jsou v oblasti technické prevence rizik, kdy kontrolované subjekty nezajišťují v dostatečné míře údržbu, kontroly a revize zejména starších strojů a zařízení. Zlepšení situace v této oblasti by mohlo přinést dosažení lepší komunikace mezi subjekty a revizními technikami nebo servisními organizacemi.

Z poznatků získaných při plnění tohoto úkolu vyplývá, že je potřeba této oblasti věnovat trvalou pozornost.

Při kontrolách byly kontrolovaným subjektům ukládány opatření k odstranění nedostatků nebo uloženy pokuty. K účinné prevenci z hlediska bezpečného provozu kontrolovaných technických zařízení přispělo zcela určitě i poradenství poskytované v rámci kontrol.

XI. Dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení při provozu vyhrazených technických zařízení - parních a kapalinových kotlů

1. Úvod

Kontroly byly provedeny s cílem ověřit dodržování povinností vyplývajících z předpisů k zajištění bezpečnosti práce a bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení - kotelních zařízení se středotlakými a vysokotlakými kotli včetně kotelen a provozu zařízení pro úpravu vody. Parní a horkovodní kotle jako vyhrazené tlakové zařízení jsou stále zdrojem potenciálního rizika. Tato rizika jsou snižována stále modernějšími automatickými systémy kontroly provozu (měřicí, regulační, blokovací a signalizační zařízení spojená s bezpečnostní výstrojí), čímž dochází ke zvyšování nároků na preventivní údržbu, na odbornou úroveň obsluhy a provozní údržby. Proto byly provedeny kontroly nejen zápisů o provozu a údržbě, ale i konkrétních úkonů obsluhy, provozní a preventivní údržby související s provozem kontrolovaných kotelních zařízení.

2. Cíl úkolu

Kontrolní část A:

Cílem kontrol bylo posoudit bezpečnost provozu uvedených kotelních zařízení s ohledem na jejich stáří i stav a zjistit, zda jsou provozovatelem vytvářeny podmínky pro minimalizaci rizik.

Kontrolní část B:

Při zjištěných nedostatcích, které mohou mít vliv na zvýšení rizikovitosti provozu, se měly kontroly zaměřit na způsob provádění preventivní údržby, a to revizí a zkoušek VTZ. Dle zjištění měla být provedena kontrola činnosti revizních techniků při konkrétní vybrané revizi s možností posouzení nejen způsobu provedení revize, revizní zprávy, ale i stanovení potřebných opatření, jakož i plnění požadavků bezpečnosti práce při samotném způsobu provádění revize. Kontrola činnosti revizního technika vykonávajícího činnost ve smyslu § 12 písm. a), b) nebo c) zákona č. 309/2006 Sb. byla zaměřena také na to, jak jsou plněny jednotlivé povinnosti dle § 101 odst. 1 a 2, § 102, 104, 105 zákoníku práce s přihlédnutím k podmínkám vykonávané činnosti. Dle situace mohla být kontrola činnosti jednoho revizního

technika provedena i u více provozovatelů uvedených kotelních zařízení na základě kontrolních zjištění v části „A“.

3. Zadání úkolu

Každý z inspektorů pro tuto oblast měl provést kontrolu minimálně u 10 provozovatelů středotlakých kotelen. Kontrola pěti revizních techniků již nebyla vázána na inspektora, ale na oblastní inspektorát práce jako celek.

Kontroly byly zaměřeny na tyto konkrétní oblasti:

A) u provozovatele kotelního zařízení:

- vyhodnocení rizik pro provoz kotelního zařízení a přijetí opatření k jejich minimalizaci,
- ustanovení osoby odpovědné za provoz vyhrazeného technického zařízení dle příslušných předpisů,
- kontrola obsahu a rozsahu místních provozních předpisů a provozních řádů, zda obsahují požadavky předpisů, návodů a pokynů výrobce a zda jsou v souladu s hodnocením rizik a odpovídají skutečnému stavu,
- zda spuštění kotlů bylo v souladu s příslušnými předpisy, taktéž provedené opravy,
- vedení provozních deníků při provozu kotelního zařízení, zda zápisy odpovídají skutečnosti a jsou vedeny v předepsaném rozsahu dle příslušných předpisů,
- seznámení a proškolení zaměstnanců s vyhodnocenými riziky a přijatými opatřeními,
- kvalifikace a zdravotní způsobilost k obsluze a údržbě tlakových, plynových a elektrických zařízení,
- vypracování plánu revizí a zkoušek, případně harmonogramu kontrol VTZ a jeho dodržování,
- správné provádění a vyhodnocení kontrol, revizí, zkoušek a odstranění zjištěných nedostatků,
- kontrola vybavení a funkčnosti ochranných zařízení kotle, plynového zařízení a kotelny,
- zajištění přívodu vzduchu pro spalování a větrání a zajištění bezpečného způsobu odvádění zplodin hoření,
- zajištění tlakového, elektrického a plynového zařízení proti vnějším vlivům,
- vyhledávání a vyhodnocení rizik, používání OOPP.

B) u revizního technika vyhrazených technických zařízení:

- § 101 odst. 1 a 2, § 102, 104, 105 zákoníku práce,
- vyhodnocení rizik při provádění revizí a zkoušek VTZ a přijetí opatření k jejich minimalizaci,
- kontrola, zda revizní technik má ke své činnosti předepsané technické vybavení, a pro toto technické vybavení má průvodní dokumentaci,
- kontrola, zda na základě provedené revize jsou případná opatření uvedená v revizní zprávě k zjištěným skutečnostem a nedostatkům při revizích a zkouškách stanovena revizním technikem tak, aby rizika těchto zjištění a nedostatků byla minimalizována,
- kontrola, zda revizní zprávy prováděné revizním technikem mají náležitosti předepsané příslušnými předpisy,
- stanovení OOPP na základě vyhodnocení rizik,
- kontrola používání OOPP při revizní činnosti,
- evidence pracovních úrazů.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci tohoto úkolu bylo v roce 2010 provedeno 477 kontrol u 470 subjektů. V 49 případech byla provedena následná kontrola zaměřená na ověření splnění uložených opatření z dřívějších kontrol. Při všech kontrolách bylo zjištěno 1 842 nedostatků představujících porušení závazných právních předpisů.

Z celkového počtu zjištěných porušení bylo inspektory OIP v 1 468 případech uloženo, podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce, opatření k odstranění zjištěných nedostatků. V 374 případech porušení bezpečnostních předpisů nebylo vydáno opatření, protože nedostatky byly odstraněny v průběhu kontroly. V jednom případě bylo nařízeno vyřazení strojů a zařízení z provozu.

Základní údaje podle oblastních inspektorátů práce za hlavní úkol:

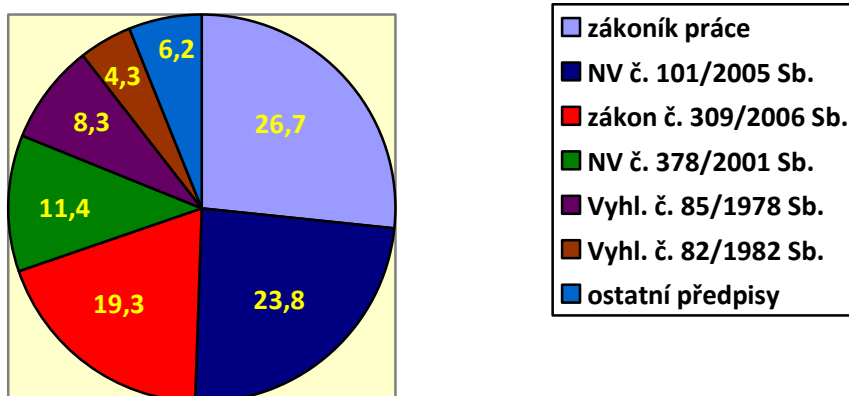
	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	Celkem
Počet kontrolovaných subjektů	44	81	40	35	64	126	47	33	470
Počet kontrol	44	82	43	35	65	126	48	34	477
Počet následných kontrol	0	17	0	6	3	21	2	0	49
Počet nedostatků	300	144	126	115	220	597	161	179	1842

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákoník práce v části páté, nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí a zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Přehled nejčastěji porušovaných předpisů za hlavní úkol:

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce	537	26,7
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	479	23,8
Zákon č. 309/2006 Sb.	390	19,3
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	229	11,4
Vyhláška č. 85/1978 Sb.	167	8,3
Vyhláška č. 48/1982 Sb.	87	4,3
ostatní	127	6,2

Graf 1 - % ze zjištěných porušení předpisů

Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb. za hlavní úkol:

Ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 102 odst. 1	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	169
§ 102 odst. 2	Zaměstnavatel porušil další povinnosti v souvislosti s prevencí rizik.	69
§ 102 odst. 4	Zaměstnavatel, v případě, že nebylo možné rizika odstranit, nevyhodnotil a nepřijal opatření k omezení jejich působení tak, aby ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců bylo minimalizováno.	47
§ 102 odst. 5	Zaměstnavatel při přijímání a provádění technických, organizačních a jiných opatření k prevenci rizik nevycházel ze všeobecných preventivních zásad stanovených v tomto ustanovení zákoníku práce, a to zejména neprováděl odstraňování rizik u zdroje jejich původu.	84
§ 103 odst. 1	Zaměstnavatel nesplnil povinnosti mu uložené tímto ustanovením zákoníku práce, které se týkají zdravotní způsobilosti zaměstnanců a výkonu práce, která odpovídá schopnostem jednotlivých zaměstnanců.	40
§ 103 odst. 2	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce.	33
Celkový počet porušení zákoníku práce		537

- Přehled nejčastějších porušení ostatních závazných právních předpisů

Porušení zákona č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci:

- § 4 odst. 1 v 284 případech zaměstnavatel neprováděl pravidelné a řádné údržby, kontroly nebo revize. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí nebyly vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců.
- § 5 odst. 1 v 12 případech zaměstnavatel neorganizoval práci a nestanovil pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti.

Porušení nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí:

- § 4 odst. 1 v 288 případech pracoviště a pracovní prostředí nesplňovala další podrobnější požadavky, které jsou stanoveny v příloze k tomuto nařízení.
- § 3 odst. 4 písm. a) a b) ve 114 případech kontrolovaný subjekt nezajistil stanovení termínů, lhůt a rozsahu kontrol, zkoušek, revizí, termínů údržby, oprav a rekonstrukce technického vybavení pracoviště, včetně pracovních a výrobních prostředků a zařízení, s ohledem na jejich provedení, doporučení výrobce a způsob používání, požadavky na pracoviště, rizikové faktory způsobující zhoršení technického stavu pracovních a výrobních prostředků a zařízení a v souladu s výsledky předcházejících kontrol, zkoušek či revizí, po dobu provozu a používání pracoviště.

Kontrolovaný subjekt nezajistil dodržování termínů a lhůt pro provádění činností uvedených v písmenu a) a neurčil osobu, jejíž povinností je zajistit jejich provádění.

Porušení NV č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí:

- § 4 odst. 2 v 68 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby zařízení bylo vybaveno provozní dokumentací. Dále nezajistil následnou kontrolu nejméně jednou za 12 měsíců v rozsahu stanoveném místním provozním bezpečnostním předpisem, případně jiným předpisem.

Porušení vyhlášky č. 85/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice:

- § 3 odst. 4 v 26 případech kontrolovaný subjekt nezajistil kontrolu zařízení minimálně jednou ročně.
- § 8 písm. d) v 26 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby revizní zpráva obsahovala označení, druh a technické hodnoty revidovaného zařízení.

Porušení vyhlášky č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení:

- § 185 odst. 2 v 14 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby rozvody plynů byly chráněny proti korozi a v případech jejich vedení nad zemí též proti účinkům atmosférické elektřiny.
- § 174 odst. 6 v 10 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby nádoby s obsahem plynů, které spolu vytvářejí nebezpečnou směs, nebyly skladovány ve společném prostoru. Dále nezajistil, aby láhve s plynem byly zajištěny proti převržení.

Kontrolní část A:

- *Všeobecná bezpečnost*

Kontroly této oblasti jednoznačně ukázaly, že se kontrolované subjekty nejčastěji dopouští porušení v oblasti základních povinností spočívajících ve vyhledávání a vyhodnocování rizik, možného ohrožení bezpečnosti provozu technických zařízení a zdraví zaměstnanců, nepřijímají opatření k jejich odstranění nebo omezení. V případě hodnocení rizik údržby plynových a tlakových zařízení nejsou jednotlivé činnosti konkretizovány v souvislosti s charakterem provozu těchto zařízení. V mnoha případech se jedná pouze o obecná vyhodnocení rizik.

Dále byly zaznamenány nedostatky ve školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP zaměstnanců, zejména se jednalo o neseznámení zaměstnanců s provozní dokumentací. Velmi častým nedostatkem ze strany kontrolovaných subjektů bylo neustanovení osoby odpovědné za technický stav a provoz plynových a tlakových zařízení, což mělo za následek nedodržování termínů pravidelných revizí a kontrol.

V oblasti poskytování osobních ochranných pracovních prostředků kontrolované subjekty nejčastěji nezpracovaly vlastní seznamy poskytovaných OOPP na základě vlastního vyhodnocení rizik.

- Plynová a tlaková zařízení

Kontrolami bylo zjištěno, že některé kontrolované subjekty neměly vypracován místní provozní bezpečnostní předpis. Některé tyto místní provozní bezpečnostní předpisy nebyly aktualizovány dle současného stavu. Další zjištěné nedostatky se týkaly zejména provozu zařízení pro úpravu vody. Zpravidla bylo zjištěno, že u starších kotlů, které byly vybaveny novými zařízeními pro úpravu napájecí a kotelní vody, nebyly aktualizovány předpisy. U novějších zařízení byly úpravny napájecí a kotelní vody provozovány dle dokumentace výrobců, ale kontrolované subjekty vůbec nezpracovaly provozní řády, tak jak to vyžaduje norma. Souvisejícím zjištěním byla skutečnost, že pro konkrétní kotelní zařízení nejsou v jeho provozním řádu uvedeny údaje o složení kotelní a napájecí vody, nejsou uvedeny pokyny o vedení záznamů v denících úpravy vody a chybí jednoznačné vymezení povinnosti topičů při obsluze úpraven vody.

Dále nebyly stanoveny pokyny pro vedení záznamů v provozních denících kotlů a také často chybělo vymezení rozsahu činnosti obsluhy kotlů. Z hlediska předpisů, platných pro plynová zařízení, chyběly pokyny pro kalibraci a kontrolu detektorů hořlavých plynů, základní schéma plynové části, jednoznačné pokyny pro způsob zjišťování netěsností, nebyl stanoven způsob a potřebný počet pracovníků obsluhy. Mimo to nebyly v místních provozních předpisech aktualizovány technické údaje instalovaných zařízení a důležité telefonní čísla. Dále zaměstnanci nebyli vždy s těmito předpisy prokazatelně seznámeni.

Vyskytly se nedostatky v odborné způsobilosti obsluh plynových zařízení a tlakových zařízení, nejčastěji se jednalo o nedoložení prověrky odborné způsobilosti topiče. Nedostatky byly zjištěny i v oblasti zdravotní způsobilosti obsluh daných zařízení.

Kontrolovaná provozovaná kotelní zařízení zpravidla měla předepsanou a řádně funkční bezpečnostní výstroj, armatury a další ochranné zařízení, jediným, zato velmi častým nedostatkem v plnění předepsaných termínů kontrol bezpečnostní výstroje bylo neprovádění kontrol provozních manometrů porovnáním s kontrolním manometrem.

Kontrolované subjekty v několika případech nezajistily, aby průmyslové rozvody a potrubní systémy byly chráněny proti korozi, dále pak nezajistily označení jednotlivých potrubí bezpečnostními značkami v závislosti na druhu, teplotě a směru dopravy látek.

U kontrolovaných zařízení byl zpravidla dostatečný pracovní a manipulační prostor umožňující bezpečně provádět všechny obvyklé pracovní operace včetně seřizování, údržby apod. Revizní a kontrolní lávky kolem kontrolovaných zařízení zpravidla měly stanovené rozměry a nebyly v rozporu s projektovou dokumentací.

Kontrolní část B:

- *Všeobecná bezpečnost*

Kontrolované subjekty (revizní technici) velmi často pro svoji revizní činnost při provádění revizí a zkoušek nevedly dokumentaci o vyhledávání a vyhodnocení rizik a o přijatých opatřeních, tak jak jim to ukládá zákoník práce. Z tohoto nedostatku vyplývá, že revizní technici nespolupracují s osobami odborně způsobilými v oblasti prevence rizik nejen ve vztahu k splnění své povinnosti, tak ani ve vztahu k provozovateli. Odborně způsobilá osoba v prevenci rizik (bezpečnostní technik) působící u provozovatele, není odborně znalá nebezpečí v oblasti provozu a údržby vyhrazených technických zařízení. Z důvodu této nespolupráce jsou vyhodnocení rizik jak u revizních techniků, tak u provozovatelů vyhrazených technických zařízení nekonkrétní až formální. Pokud byly zjištěny nedostatky v oblasti poskytování OOPP, tak se zejména jednalo o nezpracování vlastního seznamu na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce.

- *Činnosti revizních techniků při konkrétní vybrané revizi*

Kontrolami bylo zjištěno, že všechny kontrolované subjekty až na jeden vlastnily pro svoji činnost platné oprávnění a osvědčení předepsaného rozsahu. V části A byla popsána problematika místních provozních předpisů, nelze tedy pominout podíl revizních techniků na zjištěných nedostacích, jelikož jsou velmi často jejich zpracovatelé. Nedostatky místních provozních předpisů byly vzhledem k odpovědnosti provozovatelů za tuto oblast řešeny v části A úkolu s nimi, nicméně současně vytykány revizním technikům alespoň ústně. Toto přispělo k tomu, že rostla povědomost revizních techniků o problematice BOZP, což bylo v průběhu roku patrné ze zvyšujícího se počtu jejich dotazů k této problematice.

Kontroly dále ukázaly, že třetina všech porušení revizních techniků se týkala obsahu revizních zpráv. Nejčastěji revizní zpráva neobsahovala označení, druh a technické hodnoty revidovaného zařízení. Druhým nejčastějším nedostatkem bylo neprověření dokumentace o provedených kontrolách a zkouškách zařízení při provozních revizích. Dále bylo vytýkáno v této souvislosti neprověření úplnosti a správnosti provozní technické dokumentace. Revizní zprávy dále neobsahovaly údaje o provedeném měření a vyzkoušení zařízení, včetně výrobních nebo evidenčních čísel použitých měřicích přístrojů. Revizní technici velmi často neuvedli ve zprávě o revizi zařízení, jehož součástí byla i zařízení elektrická, tlaková, zdvihací nebo jiná, zda prověřili u těchto zařízení, že na nich byla provedena revize.

5. Sankce

Pokuty dle oblastních inspektorátů práce za hlavní úkol:

OIP	Pokuty celkem	Počet
3.00	0	0
4.00	15 000	1
5.00	100 000	4
6.00	55 000	2
7.00	0	0
8.00	445 000	23
9.00	0	0
10.00	24 000	2
Celkem	639 000	32

Zjištěnému počtu nedostatků odpovídají i sankční postihy, které oblastní inspektoráty práce uplatnily ve smyslu zákona 251/2005 Sb. Oblastní inspektoráty práce uložily v rámci plnění tohoto úkolu 32 pokut v celkové částce 639.000 Kč.

6. Závěr

V souladu se zadáním úkolu byly ke kontrole vybrány kotelný, ve kterých se provozují nové zahraniční kotle vyrobené dle evropských norem, kotle starší výroby vyrobené dle národních norem, i kotle nýtované z 1. poloviny minulého století. Lze říci, že úroveň bezpečnosti

provozu je dobrá a poměrně srovnatelná. U kotlů starší výroby jsou náročnější podmínky pro provoz, obsluhu, provozní údržbu i preventivní údržbu. Zejména preventivní údržba je náročná, a to souvisí s tím, že je nutno, aby provozovatel měl zajištěnou revizní službu zkušeným revizním technikem, který je znalý v problematice právě těchto kotlů nevybavených automatikou, a kde bezpečnost závisí na specifikách, které jsou dané konstrukcí samotného kotelního zařízení. Vysoká kvalita norem, provozních předpisů výrobců a místních provozních předpisů, má za následek minimalizaci rizik spojených s provozem těchto zařízení. Kvalita těchto předpisů spočívá zejména v tom, že zbývá poměrně malé procento specifických zbytkových rizik, která v těchto předpisech nejsou řešena, tím že tyto předpisy byly vytvářeny na základě skutečných poruchových a havarijních událostí. Na druhé straně je spolupráce mezi revizními technikami, kteří znají specifické zbytkové nebezpečí a bezpečnostními technikami provozovatele kotelních zařízení, kteří jsou kvalifikováni k vyhodnocení rizik na základě těchto nebezpečí, malá a v některých případech nulová. Toto je oblast kde je nutno nasměrovat kontrolní činnost, protože při preventivní údržbě se provozovatel a revizní technik vzájemně ovlivňují, a to má základní vliv na bezpečnost provozu těchto vyhrazených tlakových zařízení. Inspektoři se namátkově účastnili celého průběhu revize, což vedlo ke zvýšení kvality přípravy k revizi, samotné revize a opatření vydaných na základě revize.

Z provedených kontrol v rámci tohoto úkolu jednoznačně vyplývá, že kontrola provozovatele a současně i revizního technika vede k výraznému zlepšení úrovně preventivní údržby a tím účinnějšímu snižování rizik při provozu vyhrazených technických zařízení. Na základě kontrolních zjištění tohoto úkolu, lze doporučit, rozšířit kontrolu pracovníků provádějících revize a zkoušky vyhrazených technických zařízení.

XII. Bezpečnost práce při používání vyhrazených technických zařízení - zdvihacích zařízení a vázacích prostředků a prostředků pro zavěšení a uchopení břemene

1. Úvod

V oblasti vyhrazených technických zařízení - zdvihacích zařízení (VTZ-ZZ) se za období roku 2010 vyskytuje zvýšená pracovní úrazovost. U zaměstnavatelů a zaměstnanců se při kontrolní činnosti inspektorů setkáváme často s nízkou úrovní právního povědomí a s opakujícími se porušeními zákonných ustanovení, zejména zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, a předpisů souvisejících. Důraz je nutno klást i na prevenci, protože při kontrolní činnosti inspektoři zjišťují, že u zaměstnanců při nástupu do zaměstnání převládá nedostatečná teoretická i praktická příprava k výkonu pracovní činnosti a vedoucí zaměstnanci odpovědní za provoz VTZ-ZZ nevyvíjejí přiměřenou kontrolní činnost. Je tudíž žádoucí, aby přednostně byly provedeny kontroly v oborech s vyšším potencialem rizikem vzniku pracovních úrazů.

V souvislosti se zajištěním základních požadavků bezpečnosti práce a bezpečnosti vyhrazených technických zařízení tzn. jeřábů a zdvihadel je nezbytná směrnice „Systém bezpečné práce“ (SBP) závazná pro všechny zaměstnance subjektu, kteří se podílejí na provozu jeřábů a zdvihadel, dále jak je zajištěna součinnost na úseku prevence rizik, vzájemná informovanost o rizicích mezi jednotlivými subjekty a zda jsou plněny další požadavky právních předpisů.

2. Cíl úkolu

Ověřit, jak právnické a podnikající fyzické osoby plní stanovené povinnosti zaměstnavatele pro zajišťování bezpečnosti práce při provozu jeřábů a zdvihadel, včetně vázacích prostředků s důrazem na zpracování, vedení a uplatňování „Systému bezpečné práce“ na svých pracovištích.

3. Zadání úkolu

Oblastní inspektoráty práce provedli kontrolu u subjektů, vykazujících zvýšenou úrazovost nebo subjekty, kde z předchozích kontrol se předpokládají problémy při používání VTZ-ZZ.

Předmět kontroly:

Kontrola byla zaměřena zejména na:

- příslušnou průvodní dokumentaci,
- vyhodnocení rizik včetně stanovených opatření podle druhu činnosti, seznámení s riziky, přidělení a používání vhodných OOPP,
- místní provozní bezpečnostní předpis - rozsah systému bezpečné práce ve vztahu k používání VTZ-ZZ,
- zajištění odborné kvalifikace jeřábníků, vazačů a osob provádějící údržbu a opravy,
- vedení a stanovený rozsah provozní dokumentace - kontroly, revize, zkoušky VTZ-ZZ a vázacích prostředků,
- úroveň péče o vázací prostředky a prostředky pro zavěšení a uchopení břemene,
- zajištění bezpečné práce pro manipulaci s břemeny - zakázané manipulace,
- zajištění péče o zařízení - údržba, opravy, zajištění řádného technického stavu VTZ-ZZ.

Kontrola byla provedena podle kontrolního seznamu s tím, že obsah a cíl úkolu prokonzultovala odborná pracovní skupina VTZ-ZZ. Odborný garant zdvihacích zařízení v měsíci listopadu 2010 prezentoval kontrolní seznam na instruktáži za přítomnosti inspektorů jednotlivých oblastních inspektorátů práce specializace VTZ-ZZ. K předloženému materiálu nebyly ze strany inspektorů připomínky.

3.1 Organizační zabezpečení úkolu a jeho průběžná kontrola

Všechny oblastní inspektoráty práce vyčlenily pro rok 2010 potřebný počet inspektorů pro zajištění celého průběhu úkolu a určil garanta, který zajišťoval jednotné provádění úkolu v rámci OIP, jakož i sumarizaci získaných podkladů k úkolu a zpracování závěrečné informace o úkolu.

3.2 Průvodní dokumentace

Požadavky na bezpečné používání jeřábů jsou stanoveny v návodech pro obsluhu vypracované výrobcem. Subjekty využívají odpovědnosti výrobce (dodavatele, dovozce) dodávat na trh bezpečná zařízení, provádět analýzu rizik a v průvodní dokumentaci uvádět specifikaci zbytkových rizik. Kontrolami bylo zjištěno, že u nových jeřábů provozovatel průvodní dokumentaci předloží. U jeřábů starších zejména, u kterých se změnil provozovatel

(někde i několikrát) průvodní dokumentace k jeřábům často chybí zcela nebo je neúplná, případně není vedena žádná provozní dokumentace. Toto porušení představuje cca 10 %.

3.3 Vyhodnocení rizik včetně stanovených opatření podle druhu činnosti, seznámení s riziky, přidělení a používání vhodných OOPP

V rámci této kontrolní činnosti byl důraz kladen na skutečnost, zda i zaměstnanec, např. jeřábník nebo vazač, byl seznámen se skutečnými povinnostmi v rámci školení o zajištění bezpečnosti práce na daném pracovišti a zda pověřená osoba zajistila správný výběr jeřábů a příslušenství pro zdvihání s ohledem na požadované manipulace, břemena, pracoviště, prostředí a rizika.

Zaměstnavatelé při kontrole předkládali seznamy vyhledaných rizik včetně stanovených opatření k provozu zvedacích zařízení. Bylo zjištěno v cca 22 %, že vyhledávání rizik, včetně stanovených opatření je prováděno v častých případech formálně, tzn. často jsou pouze okopírovány rizika podle obecného seznamu, vyhledaná rizika nekorespondují se skutečným stavem v subjektu. Zaměstnanci bývají s riziky týkajícími se zvedacích zařízení seznámeni zpravidla pouze ve všeobecném školení zaměstnanců bezpečnostními technikami.

Kontrolou bylo zjištěno, že subjekty mají pro jednotlivé profese zpracovány seznamy s uvedením druhu, typu a lhůtami výměn jednotlivých osobních ochranných pracovních prostředků (OOPP). Pověřená osoba zajišťuje pravidelné kontroly OOPP, jejich údržbu a výměnu po uplynutí životnosti nebo v případě, že při jejich kontrolách jsou zjištěny nedostatky, pro které je nutno OOPP nahradit novými. Rovněž ve většině případů byli zaměstnanci seznámeni se správným používáním osobních ochranných pracovních prostředků.

3.4 Místní provozní bezpečnostní předpis - rozsah systému bezpečné práce ve vztahu k používání VTZ-ZZ

Nejčastěji zjišťovaným nedostatkem bylo chybné zpracování „Systému bezpečné práce“. V tomto dokumentu nebyly např. uvedeny zakázané manipulace jeřábníků a vazačů včetně označení vazačů při skupinovém vázání a dále zde nebyly řešeny podmínky při pronájmu jeřábů. Zaměstnavatelé, aby splnili svou povinnost, si většinou nechají zpracovat systém bezpečné práce externími revizními technikami ZZ a tak často dochází k tomu, že systém bezpečné práce je napsán obecně a neodpovídá konkrétním provozům v subjektu.

Výše uvedené neshody byly prokázány u 29 % kontrolovaných subjektů z celkového počtu.

3.5 Zajištění odborné kvalifikace jeřábníků, vazačů a osob provádějící údržbu a opravy

Kontroly byly zaměřeny na osoby, které v zavedeném systému, zajišťujícím bezpečné používání jeřábů, mají dostatek informací, praktických zkušeností a teoretických znalostí k tomu, aby mohly bezpečně provádět činnosti, které jim byly v zavedeném systému bezpečné práce určeny. Velký důraz byl kladen na zásadu, že tyto požadavky musí odpovídat skutečným podmínkám provozu zařízení. Kompetentnost byla požadována pro pověřené osoby, které odpovídají za provoz jeřábů, jeřábníky, vazače, signalisty, montéry a údržbáře, ale také pro odborné pracovníky tzn. revizní, inspekční a jiné techniky.

Kontrolami bylo zjištěno, že školení jeřábníků a vazačů je v termínech, které si stanovil zaměstnavatel. Školení je zajišťováno většinou externími revizními techniky zdvihacích zařízení. Zjištěným nedostatkem ve školení vazačů je, že v osnově nejsou uváděny konkrétní typy prostředků pro zavěšení a uchopení břemen používaných ve společnosti. Dalším nedostatkem u jeřábníků je neuvedení konkrétního typu jeřábu. Bylo zjišťováno i používání starého označení skupin jeřábů např. skupina „O“.

3.6 Úroveň péče o vázací prostředky a prostředky pro zavěšení a uchopení břemene

Kontrolami byly sledovány nové požadavky na zajištění bezpečného provozu s ohledem na možná rizika, zda je zpracován „Systém bezpečné práce“, do kterého musí být zakomponovány bezpečné postupy pro vázání břemen a požadavky na vázací prostředky, zda je přitom brán zřetel na popis opakovaných rutinních a především bezpečných činností, zda je zajištěno vybavení pracoviště vhodnými vázacími, závěsnými a uchopovacími prostředky podle charakteru břemen a prováděných manipulací, zda jsou zajištěny prohlídky, zkoušení, údržba a opravy těchto prostředků a jejich vhodné ukládání.

Kontroly vázacích prostředků, kterou si provádí zaměstnavatelé prostřednictvím svých zaměstnanců, nejsou většinou na dobré úrovni. Zaměstnanci, kteří tyto kontroly provádí, nemají potřebné znalosti k těmto kontrolám. Přibližně 12% kontrolovaných subjektů nestanovilo termíny kontrol vázacích prostředků s ohledem na četnost, používání a na prostředí, ve kterém jsou používány.

3.7 Zajištění bezpečné práce pro manipulaci s břemeny - zakázané manipulace

U kontrolovaných subjektů byl brán zřetel na volbu vázacího prostředku podle velikosti břemene, jeho tvaru a materiálu, jeho předepsané značení, zda při vázání složitých břemen nebo při náročných provozních podmínkách byl způsob uvázání, druh vazáku a jeho nosnost předepsána v podrobném postupu vázání, který má být zpracován v rámci technické přípravy odborným pracovníkem. V této oblasti nebyly zaznamenány žádné vážnější nedostatky.

3.8 Zajištění péče o zařízení - údržba, opravy, zajištění řádného technického stavu VTZ-ZZ

Kontrolami byla specifikována odpovědnost pověřené osoby za technický stav jeřábů, zajištění provádění hodnocení technického stavu tzn. prohlídky, inspekce, revize, revizní zkoušky, zvláštní posouzení a údržby jeřábů, zda lhůty těchto úkonů jsou stanoveny v průvodní dokumentaci výrobce nebo v normách a v předpisech, zda uvedené činnosti provádějí odborní pracovníci nebo subjekty s příslušným oprávněním, zda splnění těchto povinností může pověřené osobě usnadnit využití plánů revizí, oprav a údržby.

Při kontrolách byl kladen důraz, zda pro opravu je nutné vyžadovat příslušné informace od výrobce, případně autorizovaného servisu, zda údržbu provádějí pouze osoby s předepsanou kvalifikací, zda mají znalosti o předepsaných postupech. Problém byl řešen konkrétně ve vztahu k velikosti pracoviště, jeho organizační struktuře, místa prováděných manipulací, velikosti a možnostem subjektu. Byl kladen důraz na zajištění těchto činností v souladu s požadavky výrobce, případně příslušných předpisů ve vazbě na konkrétní organizační strukturu.

Z výsledku kontrol vyplývá, že zaměstnavatelé si zajišťují většinou kontroly, inspekce, revize, revizní zkoušky a údržbu zvedacích zařízení u externích firem nebo u externích revizních techniků. Častým porušením je, že zaměstnavatel nemá vypracovaný plán kontrol revizí a údržby. Většinou spoléhají na to, že jim externí firmy budou hlídat lhůty výše uvedených kontrol a tím dochází k tomu, že kontroly nejsou provedeny v předepsaných lhůtách, nebo nejsou provedeny vůbec. Tato neshoda byla zjištěna u cca 20% kontrolovaných subjektů.

V devíti případech bylo zjištěno, že kontrolovaný subjekt nerespektuje závěry revizního technika a neodstraňuje nedostatky, které byly uvedeny v revizní zprávě. Dále byla zjištěna i skutečnost, že v rámci úsporných opatření u menších subjektů dochází ke zrušení smluv s externími bezpečnostními technikami včetně revizních techniků, což se projevilo ve zvýšeném

výskytu nedostatků v oblasti péče o ZZ a také se neprovádí ověřování odborné způsobilosti obsluh ZZ.

3.9 Pracovní úrazy (PÚ)

Kontrolou dokumentace k pracovním úrazům bylo zjištěno, že zaměstnavatelé, u kterých pracovní úrazy byly zjištěny, kladou důraz na jejich vyšetření a provedení opatření tak, aby se v budoucnosti podobná situace neopakovala. Zaměstnanci jsou o PÚ informováni formou doplňkového školení o BOZP.

Přehled a rozdělení pracovních úrazů podle zdroje úrazu za rok 2010:

Zdroj úrazu	Ostatní	Smrtelný	Závažný	Celkem
Jeřáby a jiná zdvihadla	78	3	7	88
Zvedací a dopravní zařízení - pomůcky	212	1	2	215

3.9 Nejčastěji porušené předpisy kontrolovaných subjektů za hlavní úkol:

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Ustanovení	Oblast	Počet porušení
§ 101 odst. 3, 4	pisemné informování o rizicích, plní-li na jednom pracovišti úkoly zaměstnanci dvou a více zaměstnavatelů	201
§ 102 odst.1, 3, 4	zaměstnavatel je povinen vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí, vyhledávání, hodnocení rizik a přijímání opatření k jejich odstranění nebo eliminaci, vedení dokumentace o vyhledávání, hodnocení rizik a přijímání opatření k jejich omezení	253
§ 103 odst. 1 písm. a), f)	zaměstnavatel je povinen nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti, zajistit zaměstnancům podle potřeb vykonávané práce dostatečné a přiměřené informace	186
§ 103 odst. 2 písm. c)	zaměstnavatel je povinen zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech	92
§ 104 odst. 4, 5	zaměstnavatel je povinen udržovat OOPP v použitelném stavu a kontrolovat jejich používání a OOPP poskytnout dle vlastního seznamu	98
§105 odst. 5	zaměstnavatel je povinen přijímat opatření proti opakování pracovních úrazů	81

Zákon č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Ustanovení	Oblast	Počet porušení
§ 4 odst. 1 písm. c)	požadavky na výrobní a pracovní prostředky a zařízení – pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány	82
§ 5 odst. 1	povinnost zaměstnavatele organizovat práci a stanovit pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti	195
§ 23	postup BOZP podle prováděcích právních předpisů	64

Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí

Ustanovení	Oblast	Počet porušení
§ 3 odst. 1 písm. a), p)	používání zařízení k účelům a za podmínek, pro které je určeno v souladu s provozní dokumentací, v případě označení výstražnými nebo informačními značkami, značením nebo signalizací, které jsou srozumitelné a mají jednoznačný charakter	120
§ 4 odst. 2	zařízení musí být vybaveno provozní dokumentací. Následná kontrola musí být prováděna jednou za 12 měsíců, v rozsahu stanoveném místním provozním bezpečnostním předpisem, není-li stanoveno jinak.	107

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

- Zaměstnavatel jako provozovatel zdvihacích zařízení nevede stanovenou provozní a průvodní dokumentaci, respektive ji nemá vůbec zavedenou, tudíž neprovádí školení a ověření znalostí.
- Zaměstnavatel jako provozovatel zdvihacích zařízení nemá vyhledaná rizika a provedeno jejich vyhodnocení a jako provozovatel zdvihacích zařízení nezajistil dostatečné

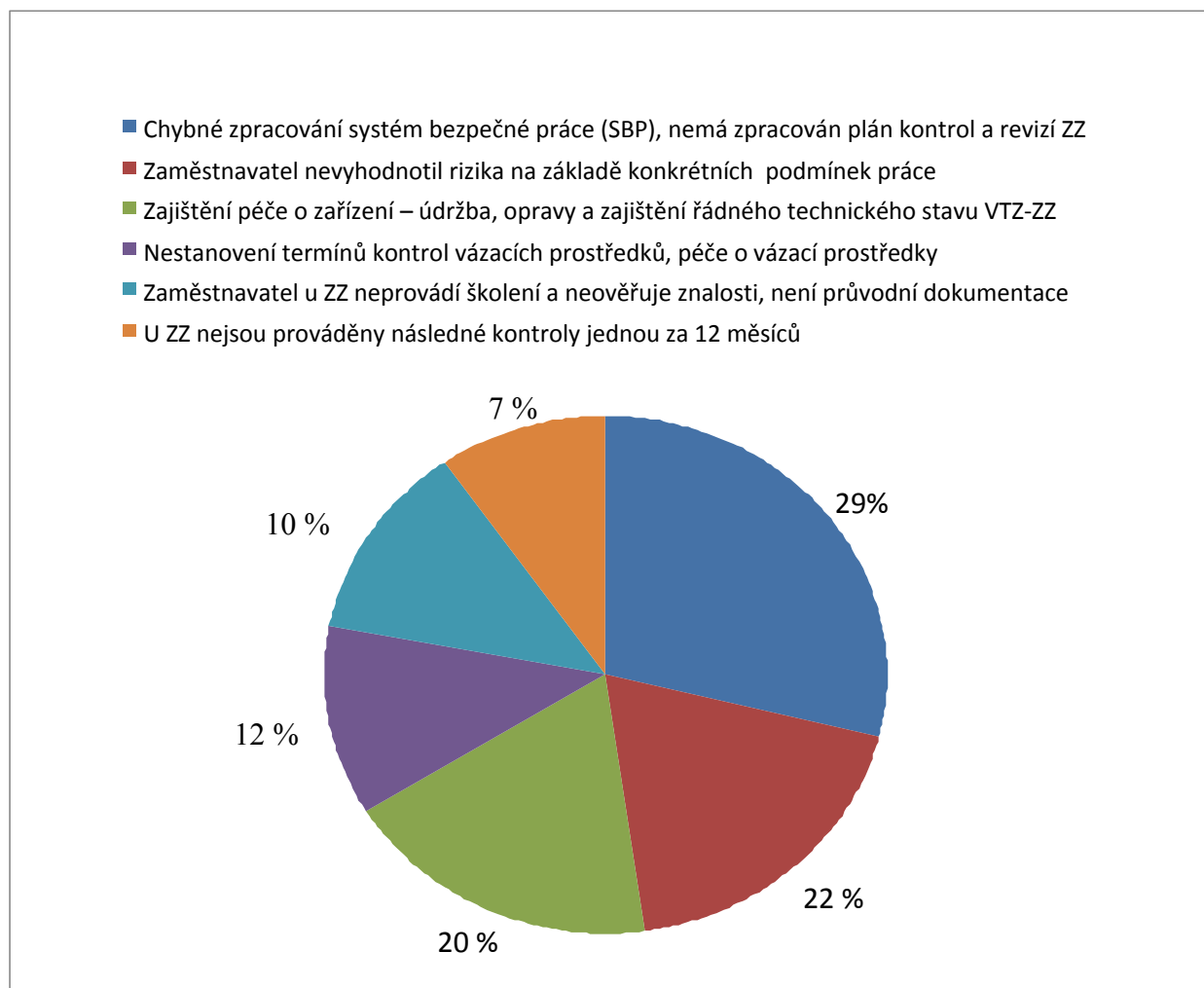
a přiměřené seznámení zaměstnanců a spolupracujících subjektů s riziky, s výsledky jejich hodnocení a s opatřeními na ochranu před jejich působením.

- Zaměstnavatel jako provozovatel zdvihacích zařízení připustil, aby zaměstnanci vykonávali práce, jejichž výkon neodpovídá jejich zdravotní způsobilosti.
- Zaměstnavatel jako provozovatel zdvihacích zařízení nemá vypracován „Systém bezpečné práce“.
- Zaměstnavatel jako provozovatel používá vázací prostředky a prostředky pro zavěšení a uchopení břemen, aniž má k dispozici návod výrobce k použití a základní technická data a specifikaci, dále zápisy o prováděných kontrolách vázacích prostředků a prostředků pro uchopení a zavěšení břemene.
- Zaměstnavatel jako provozovatel neprovádí předepsané kontroly a zkoušky vázacích prostředků a prostředků pro uchopení a zavěšení břemene.
- Zaměstnavatel jako provozovatel zdvihacích zařízení nevytváří podmínky pro bezpečné, nezávadné a zdravé neohrožující pracovní prostředí přijímáním opatření v prevenci rizik, a to v problematice technického stavu, zdvihadel, jeřábů, jeřábových drah např. provádění údržby, oprav, kontrol a revizí, proměňování a prohlídky.
- U zařízení nejsou prováděny jednou za 12 měsíců následné kontroly - 7%.
- Provozovatel nezajistil označení vstupu na jeřábovou dráhu bezpečnostní značkou „Nepovolaným vstup zakázán“ nebo toto neprovedl jiným technickým opatřením.
- U zdvihacích zařízení chybí signalizace tam, kde obsluha nemá možnost se přesvědčit, že se v nebezpečných prostorech nenachází žádný zaměstnanec, tzn. riziko pádu předmětů, dále nejsou funkční bezpečnostní prvky např. omezení zdvihu, přetížení a pojezdu, hlavní vypínače jsou zastavěny uskladněným materiálem nebo nejsou označeny vůbec, v interních předpisech (SBP) nejsou uváděny termíny a způsob kontrol ocelových konstrukcí a v řadě případů nejsou stanoveny pracovní postupy tak, aby zaměstnanci byli chráněni proti pádu z výšky.
- Zaměstnavatel nezajišťuje provádění revizí a zkoušek zdvihacích zařízení oprávněnou osobou s platným osvědčením.

Zhodnocení kontrolní činnosti podle oblastních inspektorátů práce za hlavní úkol:

	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00
Počet zadaných subjektů ke kontrole/počet inspektorů	20/2	20/2	20/2	20/2	20/2	20/2	20/3	20/3
Kontrolované subjekty	43	60	42	49	58	63	96	64

Základní oblasti zaměření úkolu a nejčastější porušení za hlavní úkol:

5. Sankce

Celkem bylo uděleno 32 pokut. Úhrnná výše pokut byla v roce 2010 961.000 Kč.

OIP	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00
Pokuty k protokolům z roku 2010	375000	155000	66000	90000	15000	100000	20000	140000
Počet pokut	4	4	5	7	2	5	1	4

6. Závěr

Kontrolní činnost byla provedena celkem u 475 subjektů 18 inspektory specializace VTZ-ZZ. Při prováděných kontrolách zejména u malých a středních subjektů bylo zplnomocněnými zástupci a bezpečnostními techniky velmi kladně hodnoceno poskytování bezplatného poradenství inspektory přímo na pracovištích kontrolovaných subjektů, což mimo jiné přispělo i ke zvýšení úrovně bezpečnosti práce u kontrolovaných subjektů.

Zejména v průběhu následných kontrol byly kontrolované subjekty informovány o nových změnách právních a ostatních předpisů pro danou problematiku a hlavním úkolu na rok následující. Výsledky kontrol prokázaly, že jsou pro kontrolované subjekty přínosem zejména v tom, že jsou prezentovány praktické příklady a současně vysvětlena účelnost přijatých opatření v prevenci rizik. Kontrolou bylo také ověřeno plnění opatření k omezování rizik spojených s provozem, údržbou a obsluhou zdvihacích zařízení.

U všech kontrolovaných subjektů bylo vydáno opatření k odstranění zjištěných nedostatků a bylo vyžadováno podání písemné zprávy o přijatých opatřeních kontrolovaného subjektu a o způsobu odstranění nedostatků.

Z kontrolní činnosti jednoznačně vyplynulo, že i v dalších letech by bylo vhodné kontrolní činnost zaměřit na problematiku provozu zdvihacích zařízení, dále na kontrolu výtahů s dopravou osob a na subjekty provozující zdvihací zařízení s maximálními nosnostmi do 1 tuny.

XIII. Dodržování předpisů při používání chemických látek na pracovištích - úkol SLICu

1. Úvod

Výbor vrchních inspektorů práce (Senior Labour Inspectors' Committee – SLIC) – poradní výbor Evropské komise, který sdružuje zástupce orgánů inspekce práce ze všech členských zemí Evropské unie – vyhlásil informační a inspekční kampaň zaměřenou na zlepšování podmínek a činností při nakládání s nebezpečnými látkami v malých a středních podnicích. Koordinátorem kampaně v evropském měřítku byla Portugalská inspekce práce, která zahájila přípravy na tuto kampaň již koncem roku 2009.

2. Cíl úkolu

Každodenní používání nebezpečných látek při práci je často prováděno bez jasné představy rizika pro zaměstnance vystavené jejich působení. Na pracovištích jsou nebezpečné látky příčinou mnoha nemocí a mohou způsobit vážné škody nebo smrt zaměstnanců. Celoevropská kampaň si kromě skutečného zlepšení pracovních podmínek kladla za cíl i zlepšení souladu s evropskou legislativou při nakládání s nebezpečnými látkami na pracovištích a přispění ke snížení počtu nemocí z povolání a pracovních úrazů v EU.

3. Zadání úkolu

Celoevropskou kampaň zaměřenou na nakládání s nebezpečnými látkami na pracovištích doprovázel slogan „Nebezpečné látky: Identifikuj, vyhodnoť a přijmi opatření“. Z úrovně EU byly vybrány sektory dřevozpracujícího a nábytkářského průmyslu, opravy vozidel, průmyslového a chemického čištění a pekařství. Každý členský stát EU se mohl pak zapojit do kampaně v jednom nebo více z uvedených sektorů. Orgány inspekce práce v ČR se zapojili do informační a inspekční části kampaně v oblastech nábytkářského průmyslu a chemického čištění. Informační a inspekční část kampaně proběhla v roce 2010.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci informační části kampaně byla nabídnuta Asociaci nábytkářského průmyslu a Asociaci prádel a čistíren možnost prezentace této kampaně v rámci jimi pořádaných školení. Obě uvedené asociace tuto možnost využily. Kampaň byla dále prezentována

v odborném tisku a byly vydány propagační letáky a brožury pro každý z kontrolovaných sektorů.

V rámci této kampaně byla v neposlední řadě navázána spolupráce s Ministerstvem zdravotnictví a na základě této spolupráce se inspekční části kampaně zúčastnili zástupci místně příslušných Krajských hygienických stanic (orgány státního zdravotního dozoru). Kampaně probíhala přednostně u subjektů s počtem zaměstnanců 1 až 9 a 10 až 49, u nichž doposud nebyla provedena kontrola ze strany inspekce práce.

U obou vybraných sektorů (nábytkářský průmysl a chemické čištění) byl navržen postup:

- oblastní inspektorát práce obešle stanovený počet subjektů dotazníkem v měsíci červnu,
- subjekt vyplní dotazníky a zašle je na příslušný oblastní inspektorát práce v měsíci červenci,
- oblastní inspektorát práce vybere v měsíci srpnu na základě posouzení dotazníků subjekty ke kontrole,
- oblastní inspektorát práce provede kontroly vybraných subjektů v měsíci září až prosinec.

4.1 Nábytkářský průmysl

4.1.1 Rozsah a způsob kampaně

Inspektoři některých oblastních inspektorátů práce navštívili před vlastní inspekční částí kampaně obeslané subjekty a vysvětlili jim účel a význam kampaně a pomohli s vyplněním dotazníků, což se pak pozitivně projevilo v počtu vrácených dotazníků.

Totéž platí pro sektor chemického čištění.

Pro nábytkářský průmysl bylo stanoveno obeslat dotazníkem 30 subjektů a provést vlastní kontrolu u 15 až 20 vybraných subjektů.

Rozsah kampaně v nábytkářském průmyslu podle oblastních inspektorátů práce:

	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	Celkem
Počet kontrol	17	17	17	37	17	18	25	15	163
Počet inspektorů	1	2	2	1	7	11	6	5	35
Počet obeslaných subjektů	21	27	50	30	43	34	30	33	268
Počet vrácených dotazníků	7	4	36	6	25	21	21	13	133
Počet společných kontrol s KHS	4	17	17	2	5	8	10	14	77

Jak je patrné z výše uvedené tabulky celkový počet uskutečněných kontrol v nábytkářském průmyslu činí 163 kontrol. Počet inspektorů účastnících se na kampani v nábytkářském průmyslu byl 35 inspektorů a počet obeslaných subjektů dotazníkem a informacemi o kampani pak 268 subjektů, z nichž přibližně 50 % bylo po vyplnění zpětně odesláno na oblastní inspektoráty práce. Počet společných kontrol s místně příslušnými Krajskými hygienickými stanicemi byl 77 kontrol.

4.1.2 Charakteristika sektoru

4.1.2.1 Nebezpečné látky

V nábytkářském průmyslu přicházejí zaměstnanci do kontaktu s nebezpečnými látkami a nebezpečím, např.:

- prach ze dřeva
- látky obsažené v konzervačních prostředcích – přípravky proti dřevokazným houbám, plísním a hmyzu (soli mědi a chromu)
- látky obsažené v lepidlech a barvách (izokyanáty, toluen, formaldehyd)
- látky obsažené v lacích (toluen, xylen, metanol)
- látky obsažené v rozpouštědlech – technický benzin, toluen, aceton (toluen, xylen, metanol)
- při povrchových úpravách v případě používání organických rozpouštědel nebezpečí výbuchu (látky hořlavé).

4.1.2.2 Zdravotní rizika

Hlavní zdravotní riziko tohoto sektoru je astma a dermatitidy. Jiná rizika jsou spojená s účinky na játra, ledviny a centrální nervový systém. Některé prachy ze dřeva jsou pak karcinogenní (prachy z tvrdých dřev).

Cesty vstupu:

- prach ze dřeva vdechováním (astma)
- nebezpečné látky z konzervačních prostředků kontaktem s kůží (dermatitidy) a vdechováním (účinky na centrální nervový systém)
- uvolňované nebezpečné látky z lepidel a barev vdechováním (astma)
- nebezpečné látky z rozpouštědel vdechováním (dráždivé pro dýchací systém) a kontaktem s kůží (toxické, nebezpečí velmi vážných nevratných účinků v případě vdechování, kontaktu s kůží a požití).

4.1.3 Zjištění z kontrol

Nedostatky byly zjištěny při stanovování a poskytování OOPP, tj. neadekvátní rukavice, ochranné brýle a respirátory k ochraně dýchacích cest. Dále byly zjištěny nedostatky v prevenci nebezpečí výbuchu, např. při povrchových úpravách nebyly látky I. a II. třídy hořlavosti v předepsaných a označených obalech a nádoby nebyly uzavřeny. Ukládání nátěrových hmot na pracovištích, v obalech bylo bez řádného označení látek, včetně bez uvedení jejich nebezpečných vlastností.

Zaměstnavatelé nemají povědomí o přijetí opatření na ochranu před výbuchem, stanovení adekvátních pracovních postupů a vypracování dokumentací v souladu s nařízením vlády č. 406/2004 Sb. V některých případech nejsou k dispozici bezpečnostní listy a školení BOZP je nedostatečné. S bezpečnostními listy se nepracuje v dostatečném rozsahu. Subjekty získávají informace ze štítků na obalech, bezpečnostní listy pouze uloženy, nejsou však zdrojem informací.

U některých subjektů není vypracován vlastní seznam OOPP na základě rizik a konkrétních podmínek práce. U ochranných respirátorů chyběly návody od výrobce k používání tohoto OOPP, z kterých zaměstnavatelé tak nemohli čerpat informace potřebné při posuzování vhodnosti OOPP, způsobu údržby, životnosti, atd. Zaměstnavatelé nebyli seznámeni s účinky nebezpečných látek vyskytujících se na pracovištích z hlediska účinků na zdraví. Z kontrol vyplynul poznatek, že je rovněž důležité, aby smluvní lékaři byli informováni o expozicích zaměstnanců těmto látkám.

U lakoven subjekty dostatečně nevyhledávají riziko výbuchu, nevyhodnocují toto riziko a nepřijímají opatření ke snížení nebo odstranění tohoto rizika. Lakovny nejsou často zahrnuty do hodnocení rizik, neboť subjekty se domnívají, že tato problematika je řešena v rámci požadavků ze strany dozoru KHS (např. stanovenými měřeními) a měřením z hlediska ochrany životního prostředí.

Zaměstnanci jsou z hlediska prachu výjimečně zařazováni do kategorie 3 (většinou u prachu z tvrdých dřev), převážně jsou však v kategorii 2. U používaných nebezpečných chemických látek jsou zaměstnanci zařazováni do nerizikových kategorií, tzn. převážně v kategorii 2.

V rámci kontrol bylo zjišťováno, u kolika subjektů z celkového počtu kontrolovaných subjektů, byly zjištěny nedostatky v oblasti hodnocení rizika, větrání/odsávání, skladování, OOPP, označení nádob, bezpečnostních listů a ostatních nedostatků. V souladu s požadavky evropské kampaně je tak níže uveden pouze počet subjektů, u něhož byl zjištěn nesoulad se zákonnými požadavky v dané oblasti.

4.1.3.1 Subjekty s počtem zaměstnanců 1-9

Zjištění z kontrol v nábytkářském průmyslu s počtem zaměstnanců 1-9 podle oblastních inspektorátů práce:

	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	Celkem
Počet kontrol. subjektů	12	7	8	11	10	13	9	7	77
Hodnocení rizika	8	-	3	1	4	6	7	1	30
Větrání/Odsávání	-	1	-	-	-	-	1	-	2
Skladování	-	2	-	-	3	-	4	1	10
OOPP	1	1	2	-	1	3	3	2	13
Označení nádob	-	3	1	-	1	1	2	-	8
Bezpečnostní listy	1	1	1	-	2	-	3	-	8
Ostatní	3	2	6	-	5	9	3	1	29

4.1.3.2 Subjekty s počtem zaměstnanců 10-50

Zjištění z kontrol v nábytkářském průmyslu s počtem zaměstnanců 10-50 podle oblastních inspektorátů práce za hlavní úkol:

	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	Celkem
Počet kontrol. subjektů	5	10	9	17	7	5	10	6	69
Hodnocení rizika	2	3	3	-	3	1	5	-	17
Větrání/Odsávání	-	-	2	-	-	-	-	-	2
Skladování	-	2	-	-	1	-	-	1	4
OOPP	-	-	1	-	-	-	2	-	3
Označení nádob	2	4	1	-	3	2	3	-	15
Bezpečnostní listy	-	2	1	-	-	-	1	-	4
Ostatní	1	5	7	-	3	1	4	1	22

4.1.3.3 Subjekty s počtem zaměstnanců nad 50:

Zjištění z kontrol v nábytkářském průmyslu s počtem zaměstnanců nad 50:

	6.00	9.00	10.00	Celkem
Počet kontrol. subjektů	9	6	2	17
Hodnocení rizika	-	2	1	3
Větrání/Odsávání	-	2	-	2
Skladování	-	-	1	1
OOPP	-	1	1	2
Označení nádob	-	-	-	-
Bezpečnostní listy	-	-	-	-
Ostatní	-	1	1	2

4.1.3.4 Zhodnocení tabulek

Z celkového počtu 163 kontrol právních subjektů v nábytkářském průmyslu byly zjištěny nedostatky v oblasti hodnocení rizika u 50 subjektů, v oblasti větrání/odsávání u 6 subjektů, v oblasti skladování u 15 subjektů, v oblasti OOPP u 18 subjektů, v oblasti označení nádob u 23 subjektů a v oblasti bezpečnostních listů u 12 subjektů.

Nejčastěji porušovanou oblastí jsou hodnocení rizik a povinnosti při označování nádob, pracovišť.

U stanovených oblastí v tabulkách bylo kontrolováno:

- hodnocení rizika (způsob vedení dokumentace o vyhledávání a vyhodnocování rizik a přijatých opatřeních)
- větrání/odsávání (prostorové a konstrukční uspořádání pracoviště, zejména pokud jde o větrání)
- skladování (způsob skladování nebezpečných látek)
- OOPP (poskytování OOPP na základě vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce)
- označení nádob (na obalech nebezpečných látek vyznačen jejich obsah a bezpečnostní značení, včetně označení pracovišť)
- bezpečnostní listy (seznámení zaměstnanců, kteří přicházejí do styku s nebezpečnými látkami s účinky těchto látek, se způsoby jak s nimi zacházet a ochrannými opatřeními)
- ostatní (mezi jinými způsob zajištění ochrany proti výbuchu, pokud zaměstnanci přicházejí do styku s látkami vytvářejícími výbušnou atmosféru).

4.1.4 Správná praxe

Dřevoobráběcí stroje jsou vybaveny lokálním odsáváním. Při povrchových úpravách jsou používány vodou ředitelné barvy a odsávání je z důvodu minimalizace množství par těkavých složek na pracovišti zajištěno nuceným odsáváním a to odsávací stěnou. U subjektů jsou malé skladové zásoby, což také přispívá k prevenci rizik.

Zaměstnavatelé z důvodu zvýšení konkurenceschopnosti a odbytu výrobků, nebo z důvodu ochrany zdraví svých zaměstnanců, nahrazují barvy a přípravky obecně na bázi organických rozpouštědel vodou ředitelnými přípravky.

Vzhledem ke skutečnosti, že kontrolované subjekty před zahájením provozu prošly stavebním řízením (kolaudace nebo změna v užívání dle stavebního zákona), bylo zjišťováno adekvátní odvětrání pracovních prostor přirozeným způsobem nebo s využitím nucené cirkulace vzduchu.

4.1.5 Závěry z kontrol

Závěry z kontrol v nábytkářském průmyslu podle oblastních inspektorátů práce:

	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	Celkem
Celk. počet kontrol	17	17	17	37	17	18	25	15	163
Žádné	-	9	1	36	6	8	2	10	72
Doporučení	8	8	-	-	3	-	3	-	22
Opatření	17	8	16	1	8	10	20	5	85
Zákaz	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pokuta	-	-	-	1	-	-	-	-	1

Jak je patrné z výše uvedené tabulky, bylo uskutečněno 163 kontrol v nábytkářském průmyslu, v rámci kterých bylo vydáno u 85 subjektů opatření a u 22 subjektů doporučení. Byla uložena jedna pokuta.

4.2 Chemické čištění

4.1.1 Rozsah a způsob kampaně

Pro chemické čištění bylo stanoveno obeslat dotazníkem 10 až 15 subjektů a provést vlastní kontrolu u 5 až 10 vybraných subjektů.

Rozsah kampaně v sektoru chemického čištění podle oblastních inspektorátů práce:

	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	Celkem
Počet kontrol	12	11	9	6	9	5	7	7	66
Počet inspektorů kampaně	1	2	2	1	6	5	4	4	25
Počet obeslaných subjektů	20	19	20	10	16	9	13	11	118
Počet vrácených dotazníků	4	14	12	6	10	5	5	4	60
Počet společných kontrol s KHS	2	11	8	-	4	4	4	5	42

Jak je patrné z výše uvedené tabulky, celkový počet uskutečněných kontrol v sektoru chemického čištění činí 66 kontrol. Počet inspektorů účastnících se na kampani v sektoru chemického čištění byl 25 inspektorů a počet obeslaných subjektů dotazníkem a informacemi o kampani pak 118 subjektů, z nichž přibližně 50 % bylo po vyplnění zpětně odesláno na oblastní inspektoráty práce. Počet společných kontrol s místně příslušnými Krajskými hygienickými stanicemi byl 42 kontrol.

4.1.2 Charakteristika sektoru

V sektoru chemického čištění se v České republice převážně používá perchloretylén v zařízeních s uzavřeným okruhem. Vzhledem k účinnosti perchloretylénu není v současnosti adekvátní náhrada. U perchloretylénu jsou předpokládány karcinogenní účinky.

Ostatní používané čisticí prostředky mají níže uvedené nebezpečné vlastnosti.

4.1.2.1 Nebezpečné látky

Nejčastěji používanou nebezpečnou látkou je tedy perchloretylén. U čisticích prostředků, pracích a bělicích přípravků jsou převážně uváděny nebezpečné vlastnosti, jako jsou žíravý, zdraví škodlivý, dráždivý, oxidující a hořlavý.

4.1.2.2 Zdravotní rizika

Zaměstnanci mohou být při činnostech souvisejících s čištěním vystaveni vlivu rozličných nebezpečných látek. Některé z nich s vysokou mírou rizika, jako např. organické rozpouštědlo perchloretylén, který může vstoupit do těla vdechnutím výparů nebo při kontaktu s pokožkou. U perchloretylénu jsou předpokládány karcinogenní účinky.

Projevy expozice zahrnují:

- ztrátu paměti
- závratě
- bolesti hlavy
- podráždění očí a dýchací soustavy.

Čisticí prostředky jsou směsí různých chemikálií, včetně dráždivých a senzibilizujících látek způsobujících kožní a respirační problémy. Ruce jsou hlavní částí těla, které přicházejí do styku s chemickými prostředky. Kromě možných dráždivých nebo toxických vlastností, čisticí prostředky obsahují látky, které mohou odmašťovat a porušovat přírodní ochranu kůže.

Expozice určitým dráždivým čisticím prostředkům zvyšuje výskyt respiračních symptomů u zaměstnanců – astma nebo chronická bronchitida.

4.1.3 Zjištění z kontrol

Zaměstnavatelé většinou mají k dispozici bezpečnostní listy, ale práce s těmito bezpečnostními listy není odpovídající, tj. při hodnocení rizik (přijímání adekvátních opatření a OOPP) a informování (školení) zaměstnanců. Přidělené OOPP nejsou pak adekvátní pro používanou látku (rukavice nemají odpovídající rezistenci, ochranné brýle nejsou pro práci s chemikáliemi, respirátor není vybaven odpovídajícími filtry nebo ty jsou již po době expirace).

Nádoby s perchloretylémem jsou v některých případech skladovány přímo na pracovišti a ne ve skladu, tak jak stanoví příslušný bezpečnostní list. Obaly a zařízení nejsou opatřeny značením v českém jazyce. Zaměstnanci pracující s perchloretylémem jsou zařazeni do kategorie 2.

V rámci kontrol bylo zjišťováno, u kolika subjektů z celkového počtu kontrolovaných subjektů byly zjištěny nedostatky v oblasti hodnocení rizika, větrání/odsávání, skladování, OOPP, označení nádob, bezpečnostních listů a ostatních nedostatků. V souladu s požadavky evropské kampaně je tak níže uveden pouze počet subjektů, u něhož byl zjištěn nesoulad se zákonnými požadavky v dané oblasti.

4.1.3.1 Subjekty s počtem zaměstnanců 1-9

Zjištění z kontrol v sektoru chemického čištění s počtem zaměstnanců 1-9 podle oblastních inspektorátů práce:

	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	Celkem
Počet kontrol. subjektů	12	5	4	2	5	1	5	4	38
Hodnocení rizika	4	-	1	-	1	1	2	1	10
Větrání/Odsávání	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Skladování	-	1	-	-	1	-	4	1	7
OOPP	2	-	2	-	2	1	4	1	12
Označení nádob	3	-	-	-	1	1	4	-	9
Bezpečnostní listy	-	3	-	-	-	-	1	-	4
Ostatní	15	3	2	2	3	-	1	1	27

4.1.3.2 Subjekty s počtem zaměstnanců 10-50

Zjištění z kontrol v sektoru chemického čištění s počtem zaměstnanců 10-50 podle oblastních inspektorátů práce:

	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	Celkem
Počet kontrol. subjektů	3	3	3	4	4	2	2	21
Hodnocení rizika	-	2	-	2	2	-	1	7
Větrání/Odsávání	-	-	-	-	-	-	-	-
Skladování	-	1	-	-	-	-	-	1
OOPP	-	3	-	1	2	1	-	7
Označení nádob	-	-	-	-	-	-	1	1
Bezpečnostní listy	-	-	-	1	-	-	-	1
Ostatní	-	2	-	2	3	1	1	9

4.1.3.3 Subjekty s počtem zaměstnanců nad 50

Zjištění z kontrol v sektoru chemického čištění s počtem zaměstnanců nad 50 podle oblastních inspektorátů práce:

	4.00	5.00	6.00	10.00	Celkem
Počet kontrol. subjektů	3	2	1	1	7
Hodnocení rizika	-	2	-	-	2
Větrání/Odsávání	-	-	-	-	-
Skladování	2	-	-	-	2
OOPP	-	2	-	-	2
Označení nádob	1	-	-	-	1
Bezpečnostní listy	-	-	-	-	-
Ostatní	-	2	-	-	2

4.1.3.4 Zhodnocení tabulek

Z celkového počtu 66 kontrol právních subjektů v sektoru chemického čištění byly zjištěny nedostatky v oblasti hodnocení rizika u 19 subjektů, v oblasti větrání/odsávání u 1 subjektu, v oblasti skladování u 10 subjektů, v oblasti OOPP u 21 subjektů, v oblasti označení nádob u 11 subjektů a v oblasti bezpečnostních listů u 5 subjektů. Nejčastěji porušovanou oblastí jsou hodnocení rizik a povinnosti při poskytování OOPP.

U stanovených oblastí v tabulkách bylo kontrolováno:

- hodnocení rizika (způsob vedení dokumentace o vyhledávání a vyhodnocování rizik a přijatých opatření)
- větrání/odsávání (prostorové a konstrukční uspořádání pracoviště, zejména pokud jde o větrání)
- skladování (způsob skladování nebezpečných látek)
- OOPP (poskytování OOPP na základě vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce)

- označení nádob (na obalech nebezpečných látek vyznačen jejich obsah a bezpečnostní značení, včetně označení pracovišť)
- bezpečnostní listy (seznámení zaměstnanců, kteří přicházejí do styku s nebezpečnými látkami s účinky těchto látek, se způsoby jak s nimi zacházet a ochrannými opatřeními)
- ostatní (mezi jinými způsob zajištění ochrany proti výbuchu, pokud zaměstnanci přicházejí do styku s látkami vytvářejícími výbušnou atmosféru).

4.1.4 Správná praxe

Chemické čištění je nejčastěji prováděno perchloretylénem v zařízeních s uzavřeným okruhem. Perchloretylén není skladován na provozovnách, ale jeho výměnu zajišťují oprávněné externí subjekty. Opravu a údržbu zařízení provádějí také většinou externí subjekty, rovněž i likvidaci odpadů. Při manipulaci je používán filtr proti organickým parám. Dávkování látek se provádí automaticky pomocí čerpadel napojených na zásobníky roztoků pracích přípravků, detergentů a chemikálií. Pracoviště jsou vybavena tekoucí vodou v případě polítky kůže nebo vstříknutí do oka.

Prostředek používaný pro úklid a dezinfekci povrchů, který je klasifikován jako látka žíravá, bylo doporučeno nahradit látkou méně nebezpečnou. Při přelévání žíravé látky ze sudu do nádoby bylo doporučeno vybavit pracoviště dávkovacím zařízením. Zaměstnavatel pak přestal látku používat.

4.1.5 Závěry z kontrol

Závěry z kontrol v sektoru chemického čištění podle oblastních inspektorátů práce:

	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	Celkem
Celk. počet kontrol	12	11	9	6	9	5	7	7	66
Žádné	-	7	1	4	1	-	1	6	20
Doporučení	-	5	-	-	6	-	-	-	11
Opatření	12	4	8	2	3	5	6	1	41
Zákaz	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pokuta	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Jak je patrné z výše uvedené tabulky, bylo uskutečněno 66 kontrol v sektoru chemického čištění, v rámci kterých bylo vydáno u 41 subjektů opatření a u 11 subjektů doporučení.

4.3 Spolupráce s KHS

Spolupráce s orgány Státního zdravotního dozoru, tj. místně příslušnými Krajskými hygienickými stanicemi byla ze strany inspektorů inspekce práce hodnocena kladně. Při kontrolách si zaměstnanci obou orgánů předávali informace o jejich pohledu na kontrolu v rámci jejich působností, což vedlo k získání užitečných informací, které mohou být využity při následných kontrolách jednotlivých orgánů.

Místně příslušné Krajské hygienické stanice se převážně zaměřovali na kategorizaci pracovišť a nakládání s nebezpečnými látkami s vybranými nebezpečnými vlastnostmi a to v souladu se zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví.

5. Sankce

V rámci kampaně byla uložena jedna pokuta u sektoru nábytkářského průmyslu ve výši 10.000 Kč.

6. Závěr

V rámci celoevropské kampaně, která byla ve znamení „Hodnocení rizik při používání nebezpečných látek“, byla provedena kontrola celkem u 229 právních subjektů, z toho 115 kontrol u subjektů s počtem zaměstnanců 1 až 9, 90 kontrol u subjektů s počtem zaměstnanců 10 až 50 a 24 kontrol u subjektů s počtem zaměstnanců nad 50. Kontrol se zúčastnilo 60 inspektorů.

V rámci kampaně bylo vydáno u 126 subjektů opatření a u 33 subjektů doporučení. U vybraných právních subjektů byly prováděny společné kontroly s orgány státního zdravotního dozoru, tj. místně příslušnými Krajskými hygienickými stanicemi. Celkem bylo uskutečněno 119 společných kontrol. Zaměstnanci zdravotního dozoru prováděli kontroly v rámci svých kompetencí a v souladu se zaměřením kampaně.

Z celkového počtu kontrolovaných 229 subjektů byly zjištěny nedostatky v oblasti hodnocení rizik u 69 subjektů (tj. přibližně u 30 %), v oblasti větrání/odsávání u 7 subjektů (tj. přibližně u 5 %), v oblasti skladování u 25 subjektů (tj. přibližně u 10 %), v oblasti OOPP u 39 subjektů (tj. přibližně u 20 %), v oblasti označení nádob u 34 subjektů (tj. přibližně u 15 %) a v oblasti

bezpečnostních listů u 17 subjektů (tj. přibližně u 10 %). Pro jednoduchost jsou uvedené údaje přiměřeně zaokrouhlovány.

Před započítáním vlastní inspekční části kampaně bylo obesláno dotazníkem a informacemi o kampani celkem 386 právních subjektů, z kterých na základě odpovědí na dotazník, bylo vybráno ke kontrole již zmiňovaných 229 subjektů.

V průběhu kampaně pomáhali inspektoři s vyplňováním dotazníků a při vlastních kontrolách poskytovali poradenství v oblasti nakládání s nebezpečnými látkami na pracovištích. Garant kampaně Státního úřadu inspekce práce v rámci informační části prezentoval tuto kampaň na seminářích uskutečněných Asociací čistíren a prádelen a Asociací nábytkářského průmyslu. Rovněž byla navázána spolupráce s Ministerstvem zdravotnictví, jehož prostřednictvím se kampaně zúčastnili i zaměstnanci Krajských hygienických stanic.

Kampaň a problematika nakládání s nebezpečnými látkami na pracovištích byla prezentována v časopisech zabývajících se problematikou bezpečnosti práce. Při kontrolách byly předávány vydané propagační letáky a brožury zabývajících se hodnocením rizik a pro každý sektor byla zpracovaná brožura, týkající se daného sektoru. Dále byla zprovozněna česká část evropské stránky kampaně www.chemicalscampaign.eu, ve které lze nalézt potřebné informace a materiály týkající se nakládání s nebezpečnými látkami na pracovištích.

Kampaň byla prováděna v duchu pomoci malým a středním subjektům s legislativními požadavky kladenými na oblast s nakládání s nebezpečnými látkami na pracovištích. V rámci kampaně byla tak udělena pouze jedna pokuta.

Cíle kampaně byly naplněny především zlepšením pracovních podmínek, zlepšením souladu s evropskou legislativou a přispěním ke snížení nemoci z povolání a pracovních úrazů.

XIV. Kontrola plnění úkolů zadavatele stavby

1. Úvod

Hlavní úkol byl zaměřen na zadavatele staveb, jak dodržují povinnosti uložené zákonem č. 309/2006 Sb. a jak tím působí na snižování pracovní úrazovosti způsobené nedostatečnou informovaností jednotlivých zhotovitelů o možných rizicích a úkonech prováděných jednotlivými zaměstnanci pro bezpečný výkon práce. Hlavní úkol byl dále rozšířen i na oblast týkající se plnění povinností koordinátorů BOZP na staveništi ve fázi přípravy a koordinátora BOZP na staveništi ve fázi realizace.

2. Cíl úkolu

Vyžadovat plnění povinností zadavatele stavby a koordinátora BOZP na staveništi, a tím prosazovat zvyšování úrovně bezpečnosti práce na stavbách a kontrolovat, zda zadavatelé stavby plní úkoly dané zákonem č. 309/2006 Sb.

Kontroly byly zaměřeny na plnění povinností zadavatelů staveb a koordinátorů BOZP na staveništi, kde působí současně zaměstnanci více než jednoho zhotovitele, dále v případech, kdy celková předpokládaná doba trvání prací a činností přesáhne dobu určenou v § 15 zákona č. 309/2006 Sb., a na stavbách, kde jsou vykonávány práce a činnosti vystavující fyzickou osobu zvýšenému ohrožení života nebo poškození zdraví.

Každý inspektor oblastního inspektorátu práce se zaměřením na stavebnictví provedl kontrolu u nejméně 10 subjektů.

3. Zadání úkolu

Kontroly byly zaměřeny na následující okruhy:

- zda zadavatel stavby doručil oznámení o zahájení prací na OIP,
- zda zadavatel stavby zajistil, aby před zahájením prací na staveništi byl zpracován plán bezpečnosti a ochrany zdraví,
- zda na staveništi, kde působí zaměstnanci více než jednoho zhotovitele, zadavatel určil potřebný počet koordinátorů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi, v souladu se zákonem č. č. 309/2006 Sb.,
- zda zadavatel zavazuje zhotovitele k součinnosti s koordinátorem BOZP,
- zda koordinátor plní povinnosti dané § 18 zák. č. 309/2006 a § 7 a 8 NV. č. 591/2006.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

Údaje o úkonech provedených oblastními inspektoráty práce za hlavní úkol:

OIP	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	celkem
počet kontrolovaných subjektů	73	41	30	30	23	38	36	54	325
počet kontrol	84	41	30	31	26	39	37	55	343
počet zjištěných nedostatků	45	62	74	71	67	39	94	122	574

Povinnosti zadavatelů staveb

- Zaslání oznámení o zahájení prací

V této oblasti je možno konstatovat, že se situace výrazně zlepšila. Zatímco v předchozích letech počet nově zahajovaných staveb byl poměrně vysoký a počet oznámených staveb neodpovídal tomuto počtu, tak konec roku 2009 a rok 2010 lze z hlediska zahajování staveb považovat za období, ve kterém se v oblasti výstavby projevila finanční krize. Počet zaslaných oznámení o zahájení prací přesto v roce 2010 výrazně zvýšil.

K této povinnosti zadavatele lze uvést, že pozitivním způsobem zafungovala možnost represivního opatření-pokuty. Zadavatelé staveb mnohdy raději nahlásí akce a stavby, které z uvedených informací nevyžadují zaslání oznámení.

- Zpracování plánu BOZP na staveništi

Předkládané zpracované plány bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi, byly v mnoha případech zpracovány, bez ohledu na druh a velikost (připravované) realizované stavby a bez ohledu na potřeby zajištění bezpečné a neohrožující práce. V plánech nejsou uvedena potřebná opatření z hlediska časové potřeby i způsobu provedení, nejsou rovněž upraveny na skutečný stav a postupně v průběhu realizace přizpůsobeny podstatným změnám, jak stanoví § 15 odst. 2. zákon č. 309/2006 Sb. Takto zpracované plány se stávají pouhou nutnou administrativou, které rozumí, pracuje s ní a aktualizují vlastně jen koordinátoři, otázka jeho obsahu a rozsahu se tímto stává nedůležitá.

Objevují se i případy, kdy zadavatel stavby nezajistil zpracování plánu BOZP na staveništi před zahájením prací, přestože na staveništi byly vykonávány práce a činnosti vystavující fyzickou osobu zvýšenému ohrožení života nebo poškození zdraví, které jsou stanoveny v příloze č. 5 k nařízení vlády č. 591/2006 Sb. a v případech uvedených v § 15 odst. 1 zákona č. 309/2006 Sb. Příčinu špatné úrovně zpracování některých plánů BOZP lze spatřovat

jednak v chybějícím předpisu (výkladu zákona), co má tento plán obsahovat a jednak v praktických znalostech (neznalostech) stavebních technologií samotných koordinátorů.

- Určení potřebného počtu koordinátorů na staveništi, kde působí zaměstnanci více než jednoho zhotovitele stavby současně

V určování koordinátora ve fázi realizace stavby je situace výrazně lepší než v předchozích letech. Je to dáno zejména tím, že zadavatelé jsou na tuto povinnost upozorňováni ze strany vybraných zhotovitelů staveb.

Na většině kontrolovaných stavenišť, která splňovala podmínky § 14 odst. 1 zákona č. 309/2006 Sb., určil zadavatel stavby jednoho koordinátora bezpečnosti práce. Neuspokojivá situace, je však v určení koordinátora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi, ve fázi přípravy stavby kdy určení koordinátora je spíše výjimkou. Neurčený koordinátor bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi, ve fázi přípravy stavby a nezajištění zadavatelem stavby před zahájením prací na staveništi, zpracování plánu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi, na který navazuje plán realizace stavby a z kterého čerpají budoucí potencionální zhotovitelé v rámci výběrového řízení, způsobují následně značné problémy při koordinaci prací při realizaci stavby.

Koordinátor bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi, který byl zadavatelem určen z řad zhotovitelů, již bývá zcela výjimečnou záležitostí než v době počátků platnosti zákona č.309/2006 Sb., kdy tento stav a požadavek ze strany zadavatele stavby (investora) byl dosti častý.

Povinnosti koordinátorů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi

- Povinnosti koordinátora při přípravě stavby

Kontrola koordinátorů při přípravě stavby byla na stavenišťích zaměřena zejména na zjištění, zda byl koordinátor určen, a jestli předal zadavateli přehled právních předpisů vztahujících se ke stavbě, informace o rizicích, která se mohou při realizaci stavby vyskytnout se zřetelem na práce a činnosti.

Problémem je fáze přípravy a projektů, kde se prakticky řešení otázek bezpečnosti opomíjí nebo řeší nedostatečně a nechává se až na samotnou realizaci projektu. Je však nutné podotknout, že právě v přípravě stavby veškeré plánování a koordinace začíná, ať už je projektant sám o sobě i koordinátorem, nebo má odborně způsobilou osobu jako poradce.

Projektant s koordinátorem při přípravě stavby odpovídají za minimalizaci rizik už při vzniku vlastního projektu, pro zajištění nejenom bezpečného užívání a udržování zhotovené stavby, ale i bezpečnosti během provádění stavebních prací při realizaci díla. Do projektů a rozpočtů staveb je nutné zakomponovat opatření z hlediska bezpečnost a ochrany zdraví při práci na staveništi a vyloučit rizikové práce, a stanovit kolektivní nebo individuální způsoby a systémy zajištění bezpečnosti pracovníků.

- Povinnosti koordinátora při realizaci stavby

Z hlediska činnosti koordinátorů BOZP na staveništi lze konstatovat, že došlo oproti předchozím rokům k určitému zlepšení výkonu, ale ještě stále převažuje jejich formální vystupování, tedy co nejrychlejší, nejjednodušší a nejvšeobecnější naplnění litery zákona, s co nejmenším zásahem do stavebních činností z hlediska BOZP a minimálním omezováním zhotovitelů v jejich leckdy akrobatických způsobech provádění prací.

Kontrolní činnost koordinátorů na jimi koordinovaných stavbách je ve většině případů spíše sporadická a zaměřená na všeobecná porušování - používání ochranných přileb, bezpečnostních vest, pracovních oděvů a obuvi, upozornění na používání OOPP pro zachycení pádu z výšky apod. Složitější problémy z hlediska BOZP buď neregistrují, nebo takticky opomíjejí a tedy neřeší.

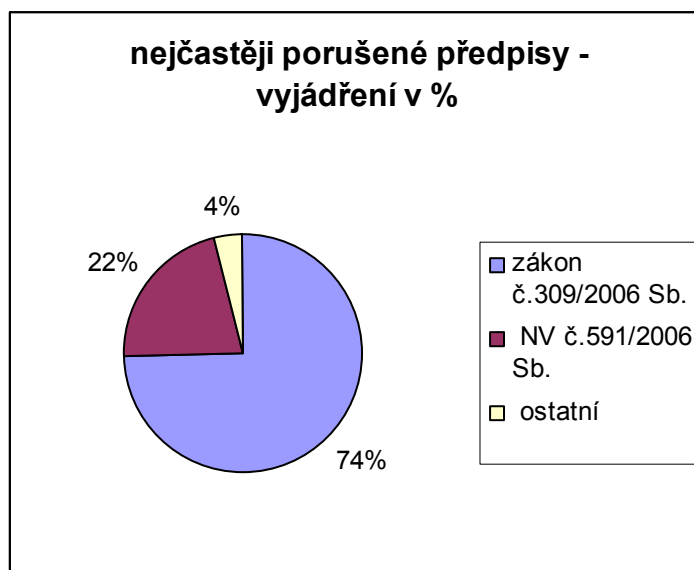
Většině koordinátorů chybí praktické zkušenosti ze stavebnictví a tak se uchylují v plánech BOZP k citacím ustanovení z předpisů BOZP a vyhýbají se konkrétním technickým řešením. Ve většině případů koordinátoři zpracovávají Plán BOZP bez jakékoliv spolupráce se zhotoviteli, pak jsou plány všeobecné a nekonkrétní.

Z hlediska povinností koordinátora BOZP při realizaci staveb je nejčastějším problémem neinformování všech dotčených zhotovitelů stavby o bezpečnostních a zdravotních rizicích, která vznikla na staveništi během aktuálního postupu prací. Toto je důsledkem především nedostatečná komunikace a nedostatečné předávání informací od jednotlivých zhotovitelů směrem ke koordinátorovi. Bez informací, kteří zhotovitelé se podílejí na stavební činnosti, koordinátor není schopen všechny zhotovitele na předmětné stavbě prokazatelně seznámit s obsahem plánu BOZP pro realizaci (tzn. mimo jiné i s bezpečnostními a zdravotními riziky tohoto konkrétního staveniště/pracoviště), přestože je to jeho zákonná povinnost. Rovněž tak bez informací o nových zhotovitelích není koordinátor schopen řádně vykonávat vlastní koordinaci při souběhu činností při práci více zhotovitelů na jednom staveništi - pracovišti a navrhnout přiměřená opatření Kontrolní dny koordinátora by měly být základním prvkem

jejich činnosti, kde naplní požadavky § 18 odst. 2 zákona 309/2006 Sb. Většina koordinátorů spojuje své kontrolní dny s kontrolními dny zadavatelů staveb.

Nejčastěji porušené předpisy:

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení
Zákon č. 309/2006 Sb.	453	74 %
NV č. 591/2006 Sb.	133	22 %

Nejčastěji porušovaná ustanovení zákona č. 309/2006 Sb. za hlavní úkol:

zákon č. 309/2006 Sb.	Porušení	Počet porušení
§ 15 odst. 1	Povinnost zadavatele stavby doručit oznámení o zahájení prací	142
§ 14 odst. 1	Povinnost zadavatele stavby určit koordinátora BOZP na staveništi v případě, že na staveništi budou působit zaměstnanci více jak jednoho zhotovitele	115
§ 15 odst. 2	Zpracování plánu BOZP na staveništi před zahájením prací	95
§ 14 odst. 4	Povinnost zadavatele stavby předat koordinátorovi podklady a informace pro jeho činnost	27
§ 18 odst. 2	Povinnosti koordinátora BOZP na staveništi při realizaci stavby	20

5. Sankce

Kontroly byly prováděny v souladu se zadáním úkolu. Za správní delikty bylo uloženo celkem 36 pokut v celkové výši 891.000 Kč.

Pokuty uložené v rámci hlavního úkolu jednotlivými oblastními inspektoráty práce:

OIP	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	celkem
Počet kontrolovaných subjektů	73	41	30	30	23	38	36	54	325
Počet kontrol	84	41	30	31	26	39	37	55	343
Uložené pokuty – výše Kč	60000	0	27000	595000	35000	69000	95000	10000	891000
- počet	2	0	2	28	4	4	5	1	36

6. Závěr

Dle stanoveného úkolu v rámci prováděných kontrol zadavatelů staveb je jedním z bodů i kontrola koordinátorů při přípravě a realizaci staveb. Zadavatelé staveb povinnost určit koordinátora ve fázi přípravy stavby v mnohých případech zcela opomíjejí. S tímto nedostatkem se setkáváme jak u zpracovaných projektových dokumentací, tak i na stavbách. Zadavatel stavby plně přenáší na koordinátory své povinnosti, v mnohých případech si koordinátora plete s bezpečnostním technikem a úkoluje ho i povinnostmi zaměstnavatele. Zadavatel stavby na základě smlouvy (smlouvy o dílo, mandátní aj.) stanoví koordinátora, avšak ve smlouvě je stanoven počet dnů v měsíci, kdy koordinátor bude provádět svoji činnost na staveništi. Proto se také setkáváme s tím, že koordinátoři mají více staveb, a to i po celém území republiky. Na konkrétní stavbě je koordinátor mnohdy jen 1 den v měsíci. Z tohoto důvodu nelze práce na stavbě ve svém důsledku odpovědně koordinovat a nelze také doporučovat technická, popř. i jiná opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. V důsledku takovéto situace koordinátor nemůže plnit své povinnosti dané právními předpisy v plném rozsahu.

Pokud není zpracován plán a s jeho obsahem nejsou seznámeni ostatní účastníci výstavby, má toto za následek nedodržování bezpečnostních předpisů, v mnohých případech dochází k mimořádným událostem a v některých případech i ke vzniku pracovních úrazů. Jak vyplývá ze zpracovaných informací jednotlivých inspektorátů k tomuto úkolu, lze konstatovat, že úkol byl splněn všemi inspektoráty v požadovaném rozsahu.

XV. Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií

1. Úvod

V roce 2010 proběhly kontroly právních subjektů na základě požadavků zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky, ve vybraných objektech nebo zařízeních, v nichž jsou umístěny nebezpečné chemické látky.

Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb. je prováděna u subjektů skupiny B každoročně a u subjektů skupiny A zpravidla jednou za tři roky. Výběr právních subjektů je upřesněn ve schváleném plánu kontrol, včetně stanovení termínu. Oblastní inspektoráty práce v rámci své působnosti provedly kontrolu společně s Českou inspekcí životního prostředí, krajskými úřady a ostatními orgány státní správy.

2. Cíl úkolu

Integrovaná inspekce měla za cíl provést společnou prověrku, podle zpracovaného a schváleného plánu kontrol, v souladu s požadavky zákona č. 59/2006 Sb. Přijatá opatření a odstranění zjištěných nedostatků mají přispět k zlepšení reálného stavu a snížit riziko vzniku závažných havárií.

3. Zadání úkolu

Inspektoři OIP kontrolu prováděli podle zpracovaného kontrolního seznamu.

Kontroly byly zaměřeny především na:

- školení zaměstnanců o předpisech k zajištění bezpečnosti práce, rizicích práce s nebezpečnými látkami a opatřeními k jejich eliminaci,
- ověření znalostí a dodržování předpisů a pokynů,
- způsobilost zaměstnance pro výkon práce,
- průvodní a provozní dokumentaci,
- posouzení stavu technického zařízení uvedeného v dokumentaci vzhledem k reálnému stavu, včetně revizí zařízení, stavu elektroinstalace, tlakových a plynových zařízení (za účasti specialistů VTZ),

- skladování a manipulaci s nebezpečnými chemickými látkami, včetně značení zásobníků a skladů s nebezpečnými chemickými látkami, stav únikových cest,
- opatření na ochranu proti výbuchu (prevence rizik, klasifikace prostor, písemná dokumentace),
- poskytování OOPP na základě hodnocení rizik, jejich používání zaměstnanci.

4. **Zhodnocení kontrolní činnosti**

Schvalování bezpečnostní dokumentace

Provozovatelé kontrolovaných subjektů předložili krajským úřadům zpracovanou bezpečnostní dokumentaci - pro skupinu A - bezpečnostní program prevence závažné havárie ve smyslu ustanovení § 8 a § 9 zákona č. 59/2006 Sb. a skupinu B - bezpečnostní zprávu ve smyslu ustanovení § 10 a § 11 zákona č. 59/2006 Sb. Tyto dokumentace byly zaslány k vyjádření Ministerstvu životního prostředí a dotčeným orgánům státní správy (oblastním inspektorátům práce). Oblastní inspektoráty práce v postavení dotčeného orgánu státní správy se dále vyjadřují k vnějšímu a vnitřnímu havarijnímu plánu (§ 17 a § 18 zákona č. 59/2006 Sb.). Inspektoři oblastních inspektorátů práce se vyjadřovali v roce 2010 k 72 bezpečnostním dokumentacím v oblasti prevence závažných havárií, včetně jejich aktualizací.

V průběhu připomínkového řízení byly zjištěny zejména následující nedostatky:

- dokumentace neobsahovala řešení nebo odkaz na Dokumentaci o ochraně před výbuchem dle nařízení vlády č. 406/2004 Sb.
- neúplnost v seznamu pro oblast školení BOZP
- chybějící právní předpisy nebo jejich neaktuálnost.

Připomínkovaná bezpečnostní dokumentace dle oblastních inspektorátů práce:

OIP	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	celkem
Počet vyjádření	1	36	4	1	5	2	12	11	72

- Kontrola podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií

Kontrolní orgány krajského úřadu se zaměřily na požadavky zákona č. 59/2006 Sb. a ostatní dozorové orgány prováděly kontrolu podle svého zmocnění. Inspektoři oblastních inspektorátů práce prováděli kontrolu podle zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce.

V rámci úkolu bylo provedeno celkem 132 kontrol právnických subjektů (41 skupiny A a 91 skupiny B). Kontroly byly rozloženy do jednoho až pěti dnů, podle velikosti kontrolovaných subjektů. Nejdůležitější údaje z kontrol jsou uvedeny v níže uvedené tabulce. Kontrola proběhla v jednotlivých krajích podle připravených kontrolních seznamů. Celkový počet zjištěných nedostatků v roce 2010 činí 580, což potvrzuje význam kontrol.

Zaměstnavatelé si začínají uvědomovat rizik vyplývajících z jejich činností, což lze interpretovat zvyšujícím se tlakem na prevenci rizik, která je podpořena platnou legislativou.

Údaje o provedených kontrolách podle oblastních inspektorátů práce za hlavní úkol:

OIP	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	celkem
Počet kontrol. subjektů	2	31	13	7	25	14	21	19	132
- z toho skupina A	-	6	5	1	12	3	6	8	41
skupina B	2	25	8	6	13	11	15	11	91
Zjištěné nedostatky	5	59	17	4	284	47	36	128	580
Počet vydaných opatření	-	23	5	3	25	6	8	17	87
Pokuty	-	-	-	-	-	1	-	1	2
Pokuty (v tisících Kč)	-	-	-	-	-	15	-	70	85
Organizace bez nedostatků	-	8	5	4	-	6	10	-	33

Zjištěné nedostatky podle kontrolních seznamů:

Všeobecná část

V 67 případech zaměstnavatel nezajistil dostatečné a přiměřené opatření k prevenci rizik a neseznámil zaměstnance s riziky a v 35 případech bylo zjištěno nezajištění školení v souladu s požadavky právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. U uvedených oblastí tedy došlo ke zvýšení počtu zjištění oproti roku 2009.

Odborná část

V 88 případech bylo zjištěno, že konstrukční uspořádání pracoviště bylo provedeno tak, že nebyla zajištěna bezpečnost a zdraví osob, nebo nebyly zajištěny únikové cesty, což v této části kontrol představuje i v roce 2010 nejčastěji zjišťované porušení.

Vyhrazená technická zařízení

Zvláštní pozornost při kontrole byla zaměřena na technická zařízení, která se zvýšenou mírou mohou podílet na vzniku havárie. Kontrola za účasti specialistů na vyhrazená technická zařízení byla zaměřena na elektrická zařízení, u kterých je každoročně zjišťován nejvyšší počet porušení, což se v roce 2010 opět potvrdilo (zjištěno 91 nedostatků). Dále byla uskutečněna kontrola v oblasti plynových zařízení (zjištěno 39 nedostatků), tlakových zařízení (zjištěno 34 nedostatků) a zdvihacích zařízení (zjištěno 10 nedostatků). Oblast zdvihacích zařízení byla nově začleněna do kontrolního seznamu v roce 2010.

Byly zjištěny například tyto nedostatky:

- zemnicí body pro uzemnění železničních cisteren při čerpání plynu neodpovídají normovým hodnotám,
- při přečerpávání látek obalů není k dispozici uzemňovací kabel s kleštěmi nebo svorkou,
- zaměstnavatel pověřil obsluhou plnicího zařízení na plnění láhví a stáčení cisteren osoby, u nichž prokazatelně nezajistil jejich teoretické znalosti a praktické dovednosti, v souladu s NV č. 406/2004 Sb.,
- dokumentace o ochraně před výbuchem neodpovídá skutečnosti; z dokumentace není patrné, jakým způsobem a v jakých intervalech kontrolovaná osoba přijímá a pravidelně přehodnocuje technická a organizační opatření,
- protiexplozivní klapky nejsou uvedeny dokumentací o ochraně před výbuchem a není zhodnocen rozsah předpokládaných účinků výbuchu,
- venkovní potrubí rozvodu plynu nebylo chráněno proti korozi a nebylo označeno bezpečnostními značkami,
- bezpečnostní značky jsou nečitelné, např. značka výstrahy Ex; neoznačení míst vstupů do prostorů s nebezpečím výbuchu bezpečnostními značkami výstrahy s černými písmeny Ex označujícími „nebezpečí – výbušné prostředí“,
- nedostatečné označení únikových cest a jejich neprůchodnost,
- vadný stav elektroinstalace,
- nedostatky v oblasti údržby, revizí a zkoušek elektrických zařízení,
- pohyb motorových vozíků v prostorech s nebezpečím výbuchu neodpovídajícím požadavkům na ně kladeným,
- neoznačení skladů hořlavých kapalin,
- v dokumentech jsou uvedeny již neplatné právní předpisy.

U jednoho právního subjektu bylo zjištěno celkem 44 nedostatků. Důvodem zvýšeného počtu zjištění bylo, že subjekt byl přeřazen ze skupiny A do skupiny B a kontrola byla rozšířena na celý objekt.

Nejčastěji porušené prováděcí předpisy k zajištění bezpečnosti práce a bezpečnosti provozu technických zařízení

Mezi nejčastěji porušované prováděcí předpisy patří vyhláška č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení. Dalším porušovaným předpisem je nařízení vlády č. 406/2004 Sb., o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu a nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí a nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí.

Zjištěné nedostatky podle oblastních inspektorátů práce za hlavní úkol:

OIP	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	Celkem
<i>Všeobecná část</i>									
Školení BOZP zaměstnanců	-	4	3	-	13	-	3	12	35
Prevence rizik	-	3	2	-	48	-		14	67
<i>Odborná část</i>									
Způsobilost zaměstnance pro výkon práce	1	3	-	-	2	1		4	11
Průvodní a provozní dokumentace	-	-		-	16	4	4	6	30
Údržba, revize a zkoušky elektrického zařízení	-	13	9	2	26	9	6	26	91
Údržba, revize a zkoušky tlakových zařízení	-	3	-	1	14	-	4	12	34
Údržba, revize a zkoušky plynových zařízení	-	1	-	-	25	1	-	12	39
Údržba, revize a zkoušky zdvihacích zařízení		10	-	-	-	-	-	-	10
Pracovní a technologické postupy	-	3	-	-	10	-	1	3	17
Skladování a nakládání s chemickými látkami	-	1	-	-	23	-		11	35
Pracoviště	3	10	3	-	30	20	6	16	88
Bezpečnostní značky	1	1	-	-	18	4	8	2	34

Ochrana proti výbuchu	-	5	-	-	23	2	1	6	37
OOPP	-	2	-	1	7	-	2	4	16
Jiné zjištěné nedostatky:	-	-	-	-	29	6	1	-	36
Celkem	5	59	17	4	284	47	36	128	580

Zhodnocení

Kontroly probíhaly podle předem připravených kontrolních seznamů. Jednotný přístup ke kontrole umožnil posoudit stav mezi jednotlivými kraji. Podrobnější zaměření kontrol a vymezení okruhu kontrolovaných objektů po dohodě s ČIŽP ukázal na problémy a nedostatky při zajišťování bezpečnosti o ochrany zdraví na pracovištích. Dále jsou to nedostatky v oblasti vyhrazených technických zařízení a v oblasti ochrany proti výbuchu.

Počet zjištěných nedostatků v roce 2010 činí 580.

Spolupráce s ostatními orgány státní správy

Inspektoři neshledali nedostatky při koordinaci kontrol a při spolupráci s ČIŽP, popřípadě s ostatními orgány integrované inspekce.

5. Sankce

V průběhu kontrol byly uděleny 2 pokuty v celkové výši 85 tis. Kč.

6. Závěr

Cíl úkolu byl splněn. Integrovaná inspekce přispěla ke zlepšení stavu na úseku bezpečnosti práce a bezpečnosti technických zařízení ve vybraných kontrolovaných subjektech, což je patrné v počtu zjištěných nedostatků. V roce 2010 nedošlo k žádné závažné havárii způsobené vybranými nebezpečnými látkami.

XVI. Program „Bezpečný podnik“

1. Úvod

Program „Bezpečný podnik“ je již dlouhodobě zařazován do úkolů systému Státního úřadu inspekce práce, jako jeden z úkolů Národní politiky BOZP. Jedním z cílů Národní politiky BOZP je zvýšení úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, vedoucí ke snížení pracovní úrazovosti, a tím i nákladů s ní souvisejících. Naplnění tohoto cíle lze mimo jiné dosáhnout realizací programu „Bezpečný podnik“. Zároveň realizací tohoto programu v organizacích je naplňován i jeden z hlavních požadavků Strategie EU pro oblast BOZP na léta 2007–2012, kterým je naplnění závazku dosáhnout snížení pracovní úrazovosti v členských zemích EU o 25 %.

Svémi požadavky zároveň podporuje Program na podporu zdraví, který je každoročně vyhlášován hlavním hygienikem ČR pod názvem „Podnik, který podporuje zdraví“. Aktivním přístupem ze strany státu jsou programem „Bezpečný podnik“ vytvořeny podmínky pro trvalé zvyšování úrovně BOZP, a tím i vyšší kvality života jejich zaměstnanců.

V ostatních členských státech EU je kladen vysoký důraz na zvyšování úrovně BOZP i prostřednictvím poradenské činnosti. Poradenství je samozřejmě také nosným prvkem programu „Bezpečný podnik“.

2. Cíl úkolu

Realizací programu „Bezpečný podnik“ podpořit zavedení komplexního, efektivního a neustále se zlepšujícího systému řízení BOZP, vedoucího k dosažení vyšší úrovně BOZP a ochrany životního prostředí u jednotlivých právních subjektů. Z hlediska prevence je cílem programu především vytvoření podmínek pro předcházení vzniku mimořádných událostí (pracovních úrazů). Jedním z cílů je vyžadování uplatňování systémového přístupu k řízení BOZP také u dodavatelů a ostatních spolupracujících subjektů.

3. Zadání úkolu

Kontrolu plnění požadavků programu „Bezpečný podnik“ provádět jako průběžný úkol všemi oblastními inspektoráty práce na základě žádosti o ověření shody zavedeného systému řízení BOZP s požadavky programu „Bezpečný podnik“. Při kontrole právního subjektu ověřit splnění všech požadavků programu, které se na daný subjekt vztahují, s ohledem na způsob

vykonávané činnosti. Kontrolním seznamem požadavků k tomuto úkolu, jejichž splnění se u právního subjektu ověřuje, jsou požadavky programu „Bezpečný podnik“. Důraz je nutné klást na ověření znalostí zaměstnanců ústním dotazem.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

V roce 2010 bylo vydáno osvědčení „Bezpečný podnik“ celkem 20 společnostem. Doba platnosti osvědčení jsou 3 roky. Oblastní inspektoráty práce provedly v roce 2010 celkem 55 kontrol u právních subjektů účastnících se na programu „Bezpečný podnik“, jak je patrné z níže uvedené tabulky. Pokud byly v průběhu kontroly zjištěny neshody v systému řízení BOZP, byly projednány se zástupci vedení a odstraněny v termínu do konce prověrky.

Dobrá připravenost k zavedení systému řízení BOZP je u subjektů, které již měly zaveden systém řízení jakosti nebo environmentální systém řízení. Účast na programu „Bezpečný podnik“ se však nesmí stát pouze věcí vrcholového managementu usilujícího o získání osvědčení. Důležitým předpokladem správného postupu právních subjektů při plnění požadavků programu je jejich včasná informovanost o změnách v programu „Bezpečný podnik“ oblastními inspektoráty práce.

Klíčovým faktorem při kontrolách je ověřování indikátorů zlepšování, z nichž mezi nejdůležitější indikátory patří vývoj pracovní úrazovosti. Získání osvědčení „Bezpečný podnik“ by mělo být prestižní záležitostí. Nadále však platí, že lze právnímu subjektu odejmout osvědčení, a to v případech, kdy dochází k pracovním úrazům způsobeným jednoznačným porušením ze strany právního subjektu.

Počet subjektů, u kterých bylo provedeno ověřování shody systému řízení BOZP v roce 2010 podle oblastních inspektorátů práce:

	První kontrola systému řízení BOZP u subjektu a kontrola po třech letech (po ukončení platnosti osvědčení) a kontroly pro jiný OIP (řídící)	Každoroční následná kontrola systému řízení BOZP u subjektu
3.00	4	-
4.00	6	3
5.00	3	2
6.00	5	1
7.00	6	1
8.00	6	2
9.00	5	6
10.00	5	-
Celkem	40	15

Spotřeba času vykazovaná jednotlivými OIP

Spotřeba času na poradenství poskytované v souvislosti s programem „Bezpečný podnik“ byla celkem 578 hodin a spotřeba času na kontroly byla celkem 4902 hodin.

Přehled spotřeby času na poradenství a kontroly subjektů v roce 2010 podle oblastních inspektorátů:

OIP	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	celkem
Spotřeba času na poradenství	48	65	59	156	23	36	191	-	578
Spotřeba času na kontroly	309	1220	825	228	531	440	662	687	4902

U většiny právních subjektů, zapojených do programu „Bezpečný podnik“, dochází ke snižování pracovní úrazovosti v důsledku zlepšování pracovních podmínek a pracovního prostředí. Oblastní inspektoráty práce by měly i v roce 2011 pokračovat v prezentacích tohoto programu u vrcholového managementu právních subjektů.

Neshody zjišťované v průběhu prověrek uskutečněných v roce 2010 se týkaly např.:

- posouzení zdravotní způsobilosti musí být adresné, tj. že byla posuzována daná profese,

- musí být konkrétně delegována zodpovědnost za školení, např. při nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a přípravy upřesněna a konkretizována povinnost, pravomoc a zodpovědnost vedoucího zaměstnance,
- v případě poskytování jednoho OOPP více zaměstnancům, musí být řešen způsob a podmínky tohoto používání,
- důsledně dodržovat povinnost přizpůsobování opatření měnícím se skutečnostem, např. při posuzování rizika výbuchu,
- u záznamu musí být stanovený jednoznačný způsob jejího provádění, např. u záznamů o kontrolách BOZP na jednotlivých pracovištích,
- stanovení způsobu kontrol stavu BOZP u zaměstnanců externích organizací, včetně podnikajících fyzických osob,
- v oblasti školení jsou nedostatky v jeho obsahu, tj. nedostatečná aktualizace předpisů a konkrétnosti školení, kdy osnova školení BOZP prováděného na jednotlivých pracovištích neuvádí konkrétní předpisy a jejich ustanovení, se kterými musí být zaměstnanci seznámeni a které se k uvedenému pracovišti vztahují, např. návody výrobce na obsluhu strojů,
- zaměstnavatel neuvádí u přidělovaných OOPP činnosti a pracoviště, kde musí být používány,
- nejsou vedeny záznamy o odstraňování nedostatků uvedených v protokolech o revizích vyhrazených technických zařízení.

Z výsledků namátkového ústního ověřování znalostí zaměstnanců vyplývá následující:

Ve většině případů dochází k zlepšování informovanosti zaměstnanců a jejich aktivnímu zapojování při zlepšování úrovně BOZP v právních subjektech. Na základě těchto ověření je tedy možné okamžitě si ověřit funkčnost zavedeného systému BOZP a rozpoznat tak, zda právní subjekt nemá tento systém zaveden pouze formálně.

4.1 Poznatky z realizace programu „Bezpečný podnik“

U právních subjektů zapojujících se do programu „Bezpečný podnik“ zdůrazňovat, že samotný program a jeho tvorba nespočívá v pouhém a otrockém opisování legislativy a normových hodnot, ale že hlavním účelem je popis skutečného stavu a procesů tak, jak u právního subjektu probíhají a legislativa, by se v tu chvíli měla stát metodickým

materiálem, který je nutné splnit, a který nám říká, co je nutné splnit, ale řešení a způsob plnění ponechává plně na nás samotných.

U právních subjektů jsou navrhována potřebná technická a jiná opatření k odstranění rizik, a to formou doporučení, ve smyslu § 7odst. 1 písm. k) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce.

Příznivým zjištěním je znalost zaměstnanců o práci se „skoronehodami“, jako jedním z efektivních prostředků prevence úrazů a havárií.

Více pozornosti věnovat stanoveným cílům u právních subjektů, jejich plnění a zejména, zda podkladem pro určení cíle je skutečně provedená identifikace rizik a závěry z ročních kontrol prováděných subjektem, tj. závěry z přezkoumání vedením právního subjektu. Právní subjekt musí prokázat, že postupuje systematicky, zná své problémy a ví, jakým směrem jít a co zlepšit v rámci svých možností. „Zpětné vyhledávání“ a dokladování plnění požadavků zlepšování stavu BOZP nesmí být jejich strategií.

U větší části právních subjektů je však patrné, že správně pochopili smysl hodnocení rizik a neustálého zlepšování stavu BOZP, např. náhrada vibračního žlabu za šnekový dopravník, čímž docílili snížení rizika přenosu vibrací na konstrukci a snížení hluku.

Právní subjekty by se měly zaměřit na způsob provádění povolování rizikových prací. Zavedení motivačních prvků k zabránění „skoronehod“ vlivem nedokonalé kontroly údajů uvedených v povolení na práci.

Právní subjekty dále vytvářejí podmínky pro zlepšování stavu BOZP, např. účastí na projektech „Správná praxe“, jako je „Bezpečnost práce při údržbě“ a zainteresováním zaměstnanců na hlášení „skoronehod“ a návrhu způsobu jejího řešení.

Pozornost si zaslouží zavedení programu „Behavior Based Safety, zahrnující systém školení zaměstnanců a zavádění projektů a monoprojektů v oblasti BOZP. Cílem je zvýšení efektivity veškerých činností s jasně deklarovaným cílem nulové úrazovosti, např. používání čipových karet u manipulačních vozíků a tím snížení možnosti jeho zneužití nebo vizualizace.

4.2 Předání osvědčení „Bezpečný podnik“ na základě doporučení OIP v roce 2010

V měsíci květnu:

OIP pro Jihočeský kraj a Vysočinu	Dřevozpracující družstvo, Lukavec
	Hettich ČR k.s., Žďár nad Sázavou
OIP pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj	HF-Czechforge s.r.o., Cheb
OIP pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj	ELLA-CS, s.r.o., Hradec Králové
OIP pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj	SLEZSKÉ STAVBY OPAVA s.r.o.

V měsíci říjnu:

OIP pro hl. město Prahu	ČEZ, a. s., Praha
	PREdistribuce, a.s., Praha
	Pražská energetika, a.s.
Oblastní inspektorát pro Středočeský kraj	Kovohutě Příbram nástupnická, a.s.
	Alpiq Generation (CZ) s.r.o., Kladno
OIP pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj	BETONOVÉ STABY – GROUP, s.r.o., Předslav
	HOLLANDIA Karlovy Vary, a.s., Krásné Údolí
OIP pro Ústecký kraj a Liberecký kraj	SYNER, s.r.o., Liberec
OIP pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj	Elektrárna Chvaletice a.s.
OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj	MIKROP ČEBÍN a.s.
	Teplárny Brno, a.s.
	SMO a.s., Otrokovice
OIP pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj	Eiffage Construction Česká republika, s.r.o., Ostrava
	KOMAS, spol. s r.o., Opava
	ČEZ Distribuční služby, s.r.o., Ostrava

Počet subjektů, které projevily zájem zapojit se do programu „Bezpečný podnik“ a je jim poskytováno poradenství ze strany oblastních inspektorátů práce:

	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	celkem
Počet subjektů	-	1	1	10	-	3	2	1	18

5. Sankce

V rámci programu „Bezpečný podnik“ nebyly uloženy pokuty.

6. Závěr

Oblastní inspektoráty práce prováděly v roce 2010 prověrky právních subjektů, které podaly žádost o ověření shody zavedeného systému řízení BOZP s požadavky programu „Bezpečný podnik“ a každoroční následné prověrky právních subjektů již vlastníci osvědčení „Bezpečný podnik“, v souladu s vnitřními akty řízení.

Inspektoři oblastních inspektorátů práce poskytovali právním subjektům, které projevily zájem o účast na programu „Bezpečný podnik“ poradenství, vyplývající ze zákona o inspekci práce. Právní subjekty, které již vlastní osvědčení „Bezpečný podnik“ ve většině případů vyžadují systémový přístup k řešení problematiky BOZP i od svých dodavatelů a dalších spolupracujících subjektů.

V rámci programu vznikl „Manuál BP“ k detailnějšímu vysvětlení požadavků tohoto programu vycházející z praxe a informační leták v angličtině, které jsou přístupné na webových stránkách SÚIP.

Na základě splnění stanovených podmínek bylo v roce 2010 předáno osvědčení „Bezpečný podnik“ celkem 20 společnostem.

Program „Bezpečný podnik“ bude pokračovat jako průběžný úkol na základě podaných žádostí na OIP i v roce 2011.

XVII. Provádění kontrol na základě podnětů na porušování pracovněprávních předpisů a předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

1. Úvod

Počet podnětů na kontrolu zaměstnavatelů z důvodu porušování pracovněprávních předpisů, které ročně obdrží orgány inspekce práce, dlouhodobě neklesá. Jen malou část pak tvoří podněty upozorňující na porušování právních předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a vyhrazených technických zařízení.

V roce 2009 obdržel Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce 5 485 podnětů ke kontrole. V roce 2010 jejich počet narostl na 5 543. Vykázané údaje zachycují počty podaných podnětů bez ohledu na podněty přeposílané mezi jednotlivými oblastními inspektoráty práce. Orgány inspekce práce dlouhodobě věnují mimořádnou pozornost šetření podnětů, s cílem zabývat se všemi podněty, které orgány inspekce práce obdrží. V co největším možném rozsahu, s ohledem na personální kapacity, se pak oblastní inspektoráty práce snaží šetřit tyto podněty zaměstnanců kontrolou zaměstnavatele, na kterého podnět směřoval.

2. Cíl úkolu

Cílem hlavního úkolu bylo prošetření co největšího počtu obdržených podnětů od zaměstnanců a od jejich zástupců. Současně je v této oblasti snahou dosáhnout co možná nejrychlejší nápravy stavu, který byl v rozporu s pracovněprávními předpisy a předpisy v oblasti BOZP. Od šetření podnětu a následné provedení kontroly se vždy očekává i pozitivní působení na dodržování pracovněprávních předpisů ze strany zaměstnavatelů, ale i veřejnosti obecně.

3. Zadání úkolu

Oblastní inspektoráty práce se měly zaměřit jak na podněty z oblasti pracovněprávní, tak z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a vyhrazených technických zařízení. Do plánu kontrol měly zařadit zejména ty zaměstnavatele, na které obdržely podnět poukazující na nerovné zacházení – diskriminaci, porušování ochrany osobních práv zaměstnanců a na nedodržování stanovených podmínek upravující výkon umělecké, kontrolní, sportovní nebo

reklamní činnosti dětí. Dále pak na ty, kteří porušují předpisy z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, nezajišťují bezpečnost provozu technických zařízení, neposkytují zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky. Rovněž se měly zaměřit na zaměstnavatele v souvislosti s podněty vztahujícími se k příčinám a okolnostem pracovních úrazů. U zaměstnavatelů, na které evidovaly oblastní inspektoráty práce více podnětů, které byly vyhodnoceny jako oprávněné nebo částečně oprávněné, a to i z poradenské činnosti, měly provést komplexní kontrolu.

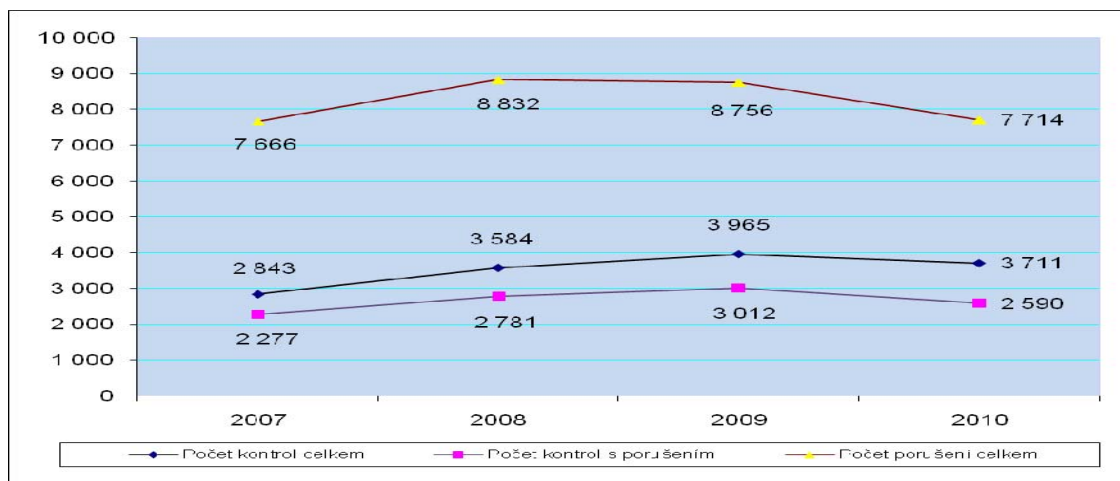
Předmětem kontroly byla vždy oblast, do které směřoval podnět svým upozorněním na porušování předpisů v kontrolní kompetenci orgánů inspekce práce.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

Inspektoři na základě obdržených podnětů provedli v roce 2010 celkem 3 711 kontrol u 3 416 zaměstnavatelů, V 70 % kontrol zjistili porušení pracovněprávních předpisů nebo předpisů v souvislosti s kontrolou v oblasti bezpečnosti práce a vyhrazených technických zařízení. U mnoha zaměstnavatelů se jednalo o porušení v několika oblastech současně.

V roce 2010 poklesl počet kontrol uskutečněných inspektory v rámci tohoto hlavního úkolu. K snížení došlo zejména tím, že řada podnětů byla prošetřena v rámci dalších kontrolních akcí inspekce práce a mnoho z nich bylo vyřešeno poradenskými službami, případně předáním podnětu kompetentnímu orgánu. Současně kapacitní možnosti oblastních inspektorátů práce oslabilo dodatečné zaměření na provádění mimořádných koordinovaných kontrol s úřady práce.

Kontrolní činnost v letech 2007 až 2010 v oblastech počtu kontrol, počtu kontrol se zjištěným porušením a v počtu porušení za hlavní úkol:

4.1 Analýza provedených kontrol podle oblastí porušení

Na základě 3 711 provedených kontrol zjistili inspektoři 7 714 porušení pracovněprávních předpisů (závad) u 2 455 zaměstnavatelů. V roce 2010 se do popředí nejvíce porušovaných oblastí dostala oblast odměňování (33,94%) před oblastí pracovní poměr a dohody (30,36 %). Nad 10% hranici se dostala oblast pracovní doby (11,38 %). V porovnání s rokem 2009 se zvedl procentuální podíl porušení v oblasti řízení péče a bezpečnosti práce v organizacích z 3,72 % na 6,13%.

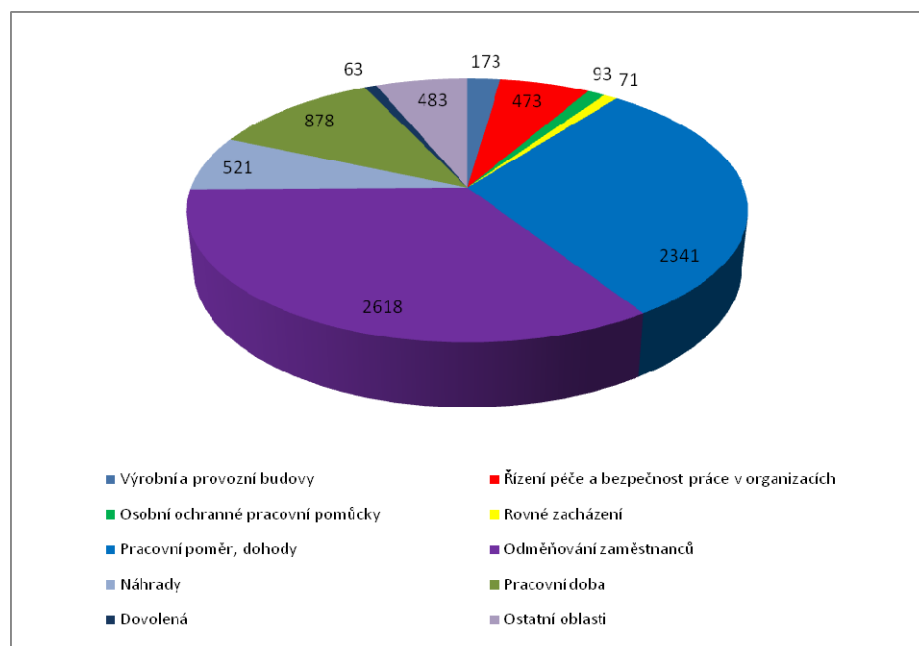
Největší počet kontrol provedli inspektoři na základě podnětů u zaměstnavatelů s převažujícím předmětem podnikání ve stravování (298), v maloobchodu (283), velkoobchodu (192), v nákladní silniční dopravě (295) a výstavbě budov (121), výrobě a zpracování potravin (111) - zejména výrobě pekařských a cukrářských výrobků (40).

Z pohledu velikosti zaměstnavatele se jednalo zejména o kontroly zaměstnavatelů s počtem do 10 zaměstnanců (1 335) a s počtem od 10 do 50 (857).

Četnost porušení podle vybraných oblastí za hlavní úkol:

Oblast porušení	Počet zaměstnavatelů	Počet zjištěných porušení	% z počtu porušení
Výrobní a provozní budovy	85	173	2,24
Řízení péče a bezpečnost práce v organizacích	224	473	6,13
Osobní ochranné pracovní pomůcky	82	93	1,21
Rovné zacházení	64	71	0,92
Pracovní poměr, dohody	1275	2341	30,35
Odměňování zaměstnanců	1583	2618	33,94
Náhrady	416	521	6,75
Pracovní doba	604	878	11,38
Dovolená	58	63	0,82
Ostatní oblasti	354	483	6,26
Celkem		7714	100,00

Četnost porušení podle vybraných oblastí za hlavní úkol:

Oblasti, ve kterých docházelo nejvíce k porušování pracovněprávních předpisů a popis nejčastějších porušení:

1. Odměňování a rovné zacházení v odměňování (§§ 109 – 149, § 16, § 327 ZP)

Oblast odměňování zaměstnanců se v roce 2010 stala nejčtenější porušovanou oblastí pracovněprávních předpisů. Zaměstnavatelé (880) zejména nevypláceli mzdu ve lhůtě splatnosti, nebo nevyplatili mzdu nebo její část vůbec. Dále nevydali zejména potvrzení o vyúčtování mzdy (189), tzv. výplatní lístek, neposkytli zaměstnanci příplatek za práci v sobotu a neděli, za práci v noci, za práci ve svátek, nebo za práci přesčas (607). 252 zaměstnavatelů nedodrželo nejnižší úroveň zaručené mzdy nebo neposkytlo doplatek ke mzdě (platu) do výše zaručené mzdy.

Inspekce práce zjistila u 117 zaměstnavatelů nerovné zacházení v odměňování. Zaměstnavatelé nezajistili, aby za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty byla zaměstnancům poskytována stejná mzda, plat nebo odměna z dohody. U 61 zaměstnavatelů bylo kontrolou zjištěno, že provedli zaměstnanci srážku ze mzdy (mimo zákonem stanovené srážky) bez písemné dohody se zaměstnancem.

2. Vznik, změny a skončení pracovního poměru, dohody (§§ 33-77, 313 ZP)

Jedná se o druhou nejčastěji porušovanou oblast. Zaměstnavatelé zejména písemně do 1 měsíce od vzniku pracovního poměru neinformovali zaměstnance o právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru, pokud již nebyly obsaženy v pracovní smlouvě, nebo o jejich změnách. Zejména 325 zaměstnavatelů neinformovalo o mzdě nebo platu a dalších náležitostech souvisejících s odměňováním, 303 o stanovené týdenní pracovní době a jejím rozvržení, 286 o výpovědních dobách a 236 o délce a způsobu určování dovolené. Neplnění povinnosti zaměstnavatele informovat zaměstnance o obsahu pracovního poměru je dlouhodobě jedním z nejčastěji zjišťovaných porušení pracovněprávních předpisů.

Další porušení, která se nejčastěji v této oblasti vyskytla, jsou neplnění povinností zaměstnavatele vztahujících se k vydání potvrzení o zaměstnání a jeho náležitostí při skončení pracovního poměru. Více než 400 zaměstnavatelů buď toto potvrzení zaměstnanci nevydalo vůbec, nebo mu je vydali později, než bylo jejich povinností.

3. Pracovní doba a doba odpočinku (§§ 78 - 100 ZP)

Inspektoři zjistili, že 377 zaměstnavatelů nevedlo evidence odpracované pracovní doby, práce přesčas, noční práce, kterou zaměstnavatelé nevedli vůbec, nebo ji vedli nedostatečně. V souvislosti s tímto porušením je pak obtížné kontrolou prokázat výkon práce přesčas, práce v noci, v sobotu a neděli a ve svátek, poskytnutí odpočinku v týdnu, mezi směnami, případně přestávek v práci, neboť zákoník práce neupřesňuje způsob evidence pracovní doby. S ohledem na výše uvedené se u zaměstnavatelů vyskytovala další porušení v této oblasti v daleko menší míře. Jednalo se například o nedodržení délky nepřetržitého odpočinku mezi směnami (41) nebo v týdnu (81), neposkytnutí přestávek v práci na jídlo a oddech po stanovené době nepřetržité práce (47).

4. Náhrady (§ 222/2 a § 208 ZP)

Tato oblast v sobě zahrnuje náhrady výdajů poskytovaných zaměstnanci v souvislosti s výkonem práce, náhrady mzdy nebo platu za dovolenou a náhrady mzdy nebo platu při překážkách v práci. Zaměstnavatelé nejčastěji nevypláceli náhradu za nevyčerpanou dovolenou při skončení pracovního poměru (179).

Z oblasti bezpečnosti práce a provozu technických zařízení, vyhrazených technických zařízení bylo s ohledem na počet podaných podnětů zjištěno podstatně méně porušení než ve výše uvedených oblastech. Nejvíce jich bylo zjištěno v oblastech:

1. Řízení péče a bezpečnost práce v organizacích

Zjištění v této oblasti zejména prokazují, že zaměstnavatelé nevyhledávají rizika a nepřijímají opatření k jejich eliminaci. Dále zaměstnavatelé nezajistili zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále jen „BOZP“) nebo neurčili obsah a četnost školení. Zaměstnavatelé rovněž neplnili jejich povinnost nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti. V době, kdy mnohé firmy bojují s existenčními problémy, je tato oblast na samém konci zájmu.

2. Výrobní a provozní budovy

Zaměstnavatelé zejména nesplnili požadavky na zajištění BOZP na pracovišti a v pracovním prostředí, nepřijali opatření k předcházení rizikům, nezajistili pravidelné revize elektrických zařízení.

3. Osobní ochranné pracovní prostředky

Zaměstnavatel je povinen vybavit zaměstnance osobními ochrannými pracovními prostředky (dále jen OOPP) v případě, že není možné odstranit nebo omezit rizika při výkonu práce. Inspektoři zjistili, že zaměstnavatelé nesplnili povinnost zpracovat vlastní seznam OOPP podle vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce, v některých případech OOPP zaměstnancům neposkytli nebo neprokázali jejich poskytnutí.

4.2 Analýza četnosti zjištěných porušení podle velikosti zaměstnavatelů (kategorií) a oblastí zjištěných porušení

Na základě výsledků kontrolní činnosti lze odvodit, že spolu souvisí zjištěná porušení v oblasti odměňování a v oblasti vzniku, změn, skončení pracovního poměru a dohod ve vazbě na velikost zaměstnavatele. Stejní zaměstnavatelé obvykle porušují i ustanovení zákoníku práce v oblasti pracovní doby.

Výsledky kontrol z let minulých ukazují, že se jedná o dlouhodobější trend, kdy převážná část porušení pracovněprávních předpisů a předpisů BOZP, se vyskytuje u zaměstnavatelů s počtem zaměstnanců do 100. Nejvíce nedostatků měli zaměstnavatelé s počtem zaměstnanců 1 – 5, následují zaměstnavatelé velikosti 10 – 19 zaměstnanců a třetí v pořadí se umístili zaměstnavatelé s 6 – 9 zaměstnanci.

Analýza četnosti zjištěných porušení v uvedených oblastech podle velikosti zaměstnavatelů za hlavní úkol:

	Kód objektu	10	301	308	603	604	605	606
	Objekt	Výrobní a provozní budovy	Rízení péče a bezpečnost práce v organizacích	Osobní ochranné pracovní pomůcky	Pracovní poměr, odhady o pracích konaných mimo	Odměňování zaměstnanců	Náhrady	Pracovní doba
Kód	Kategorie	Počet porušení						
0	Neuvedeno	13	19	2	66	60	12	14
110	Bez zaměstnanců	7	12	1	68	86	13	17
120	1 - 5 zaměstnanců	23	101	19	837	895	184	235
130	6 - 9 zaměstnanců	19	63	9	317	343	65	97
210	10 - 19 zaměstnanců	23	75	10	343	380	65	115
220	20 - 24 zaměstnanců	6	20	4	112	88	22	35
230	25 - 49 zaměstnanců	19	51	10	164	248	55	76
240	50 - 99 zaměstnanců	22	32	8	155	187	45	83
310	100 - 199 zaměstnanců	13	33	6	121	141	20	63
320	200 - 249 zaměstnanců	3	7	7	21	22	3	19
330	250 - 499 zaměstnanců	16	33	8	59	73	16	40
340	500 - 999 zaměstnanců	3	17	4	42	30	4	42
410	1000 - 1499 zaměstnanců	2	3	1	14	19	5	15
420	1500 - 1999 zaměstnanců			2	1	4	3	
430	2000 - 2499 zaměstnanců				4	4	2	3
440	2500 - 2999 zaměstnanců		2		1	1		1
450	3000 - 3999 zaměstnanců		2		4	6	1	2
460	4000 - 4999 zaměstnanců	3			4	9		1
470	5000 - 9999 zaměstnanců	1	1		5	15	1	16
510	10 000 a více zam.		2	2	3	7	5	4
	Celkem	173	473	93	2341	2618	521	878

4.3 Analýza výsledků provedených kontrol podle porušení právních předpisů:

Číslo předpisu	Předpis	Počet zaměstnavatelů	Počet porušení
262/2006 Sb.	Zákoník práce	2 343	7 001
309/2006 Sb.	Zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci	98	193
101/2005 Sb.	O podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí	81	179
567/2006 Sb.	O minimální mzdě a o nejnižších úrovních zaručené mzdy	54	56
378/2001 Sb.	Požadavky na bezpečný provoz a používání strojů	50	86
589/2006 Sb.	Úprava pracovní doby a doby odpočinku zaměstnanců v dopravě	27	46

Kontrolami zjištěná porušení ukázala, že cca 38 % zaměstnavatelů buď zaměstnancům nevyplatilo mzdu, plat nebo jejich část, nebo je nevyplatilo v termínu výplaty nebo ve lhůtě splatnosti, cca 27 % zaměstnavatelů neinformovalo o obsahu pracovního poměru a cca 23 %

zaměstnavatelů nevystavilo potvrzení o zaměstnání při skončení pracovního poměru nebo v něm neuvedlo povinné údaje.

V oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zjistila inspekce práce porušení u 7,6 % zaměstnavatelů, což rovněž koresponduje s nízkým počtem podaných podnětů poukazujících na nedostatky v této oblasti (528).

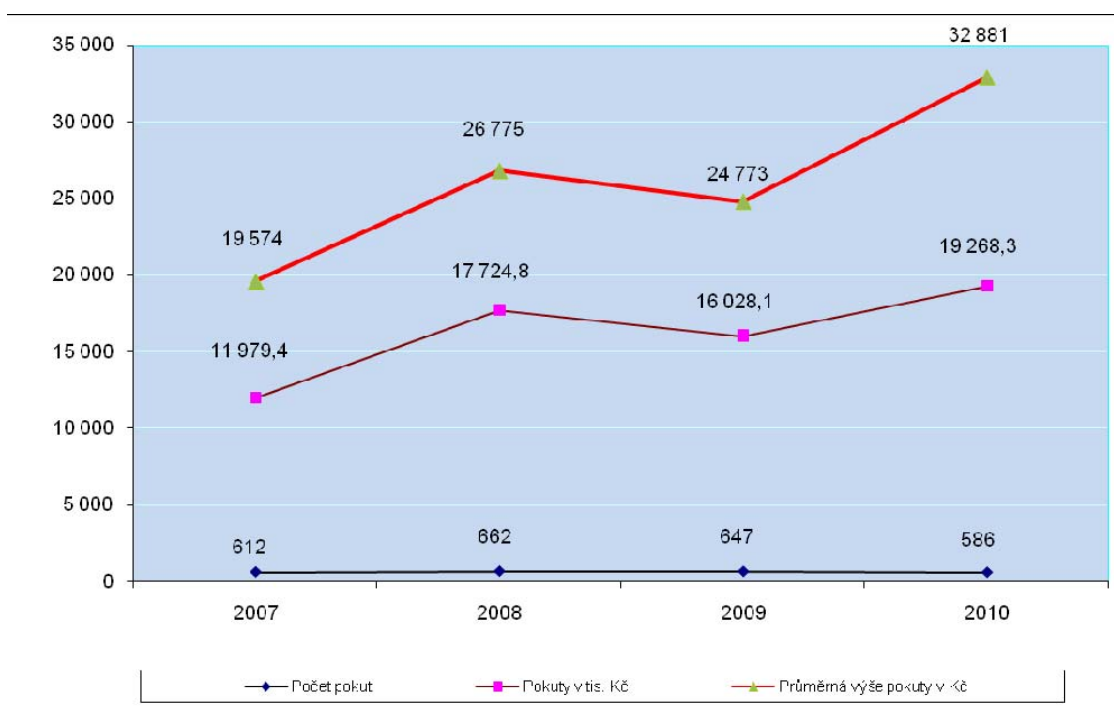
Nejčastěji porušená ustanovení zákoníku práce za hlavní úkol:

Pořadí	§	Popis porušení ustanovení	Počet zaměstnavatelů
1.	141	Splatnost a výplata mzdy	883
2.	37	Informování o obsahu pracovního poměru	628
3.	313	Potvrzení o zaměstnání	535
4.	96	Evidence pracovní doby	384
5.	222	Náhrada za dovolenou	270
6.	112	Zaručená mzda	252
7.	38	Povinnosti (zaměstnavatele) vyplývající z pracovního poměru	243
8.	118	Mzda za práci v sobotu a v neděli	236
9.	67	Odstupné	198
10.	142	Vyúčtování mzdy	189
11.	103	Povinnosti zaměstnavatele, práva a povinnosti zaměstnance v oblasti BOZP	178
12.	109	Mzda, plat a odměna z dohody	168

5. Sankce

Oblastní inspektoráty práce uložily v souladu se zákonem o inspekci práce celkem 586 pokut ve výši 19,3 mil. Kč. Přestože celkový počet pokut mírně pokles, narostla jejich výše z 11,98 mil. Kč uložených v roce 2007 na 19,27 mil. Kč v roce 2010. Průměrná výše stoupla z 19,57 tis. Kč v roce 2007 na 32,88 tis. Kč v roce 2010.

Uložené pokuty v letech 2007 – 2010 za hlavní úkol:

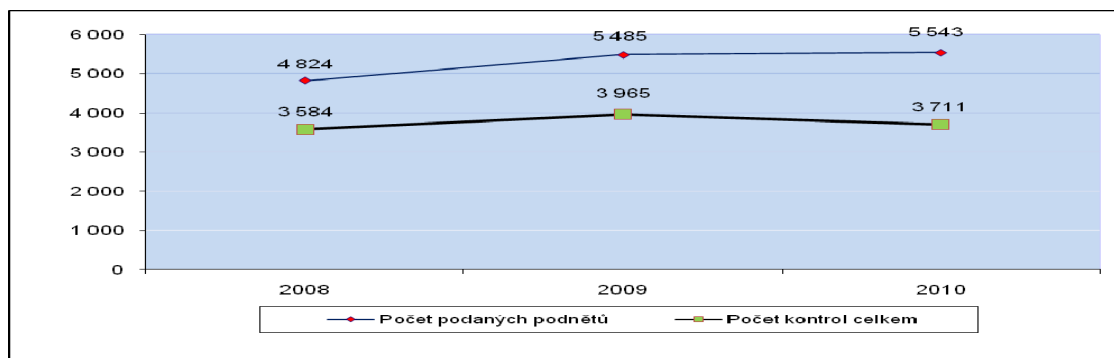

Inspekce práce uložila v souvislosti s kontrolou na základě podnětu nejvyšší pokutu ve výši 600 tis. Kč. Nejčastěji ukládala pokuty ve výši 15-19 tis. Kč (121), 5-10 tis. Kč (106), 20 tis. Kč (103) a 25-30 tis. Kč (95). V částkách nad 100 tis. Kč uložila 34 pokut.

Čtyřem zaměstnavatelům byla uložena pokuta opakovaně. Zaměstnavatelé, kterým uložila inspekce práce pokutu, nevedli zejména evidenci odpracované pracovní doby, práce přesčas a noční práce; nezabezpečili, aby zaměstnanec nevykonával zakázané práce a práce, jehož náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti; neinformovali zaměstnance o týdenní pracovní době a jejím rozvržení; neplatili příplatky za práci zejména v sobotu a neděli a za noční práci; nevyplatili mzdu nebo část mzdy ve lhůtě splatnosti nebo vůbec; nevyplatili náhradu mzdy za nevyčerpanou dovolenou; nevydali potvrzení o zaměstnání při skončení pracovního poměru nebo dohody o pracovní činnosti.

6. Závěr

Počet podaných podnětů a kontrol provedených na základě podnětů v letech 2008-2010:

Počet obdržných podnětů inspekcí práce dlouhodobě neklesá, což nelze připisovat kvalitě provedených kontrol. Přes zvýšený zájem a využití poradenské činnosti ze strany zaměstnanců i ze strany zaměstnavatelů došlo k dalšímu nárůstu počtu přijatých podnětů. Nárůst je mimo jiné zapříčiněn i neschopností zaměstnavatelů platit veškeré své závazky vyplývající z uzavřených pracovněprávních poměrů a neschopnost vyplácet mzdy ve stanoveném termínu. Na tomto faktu se zcela jistě podepsala i ekonomická recese a sní spojená tíživá ekonomická situace mnohých zaměstnavatelů. Tento fakt se projevil i na počtu přijatých podnětů (3 561) poukazujících na nedostatky zaměstnavatelů v oblasti odměňování (64 %). Porušování pracovněprávních předpisů v této oblasti obvykle vážně zasahuje do života zaměstnanců. Nevyplacením mzdy nebo části mzdy nebo nedodržením termínu výplaty nebo splatnosti mzdy vážně komplikuje chod domácnosti a vrhá ji do spirály půjček a zadluženosti.

Zaměstnanci očekávají, že kontrola inspekce práce zabezpečí rychle a v plné míře nápravu nekorektního stavu u zaměstnavatele. Svědčí o tom i strmý růst počtu konzultací a poskytnutého poradenství, zejména v oblasti odměňování spojené s nevyplacením mzdy, problematikou pracovní doby a neplacením práce přesčas.

S problematikou evidence pracovní doby a odměňování souvisí i jeden z nejčastějších porušovaných ustanovení zákoníku práce vztahující se k informování zaměstnance o obsahu pracovního poměru (§ 37 ZP). Zaměstnavatel z neznalosti nebo i záměrně neplní svoji povinnost informovat zaměstnance např. o týdenní pracovní době a jejím rozvržení, o mzdě a platu, splatnosti mzdě nebo platu, způsobu odměňování, termínu výplaty a další. Zaměstnanec tak nemá jednoznačné informace o povinnostech zaměstnavatele v uvedených

souvislostech a nedomáhá se jejich plnění. Současně chybějící informace komplikují práci orgánům inspekce práce při kontrole.

Inspektoři při kontrolní činnosti dlouhodobě poskytují zaměstnavatelům i poradenství, a to zejména u malých a středních podniků.

Přestože inspektoři zjistili u zaměstnavatelů řadu porušení, je pozitivním zjištěním, že je převážně přiměli k rychlé nápravě zjištěných nedostatků. Za závažná a opakovaná porušení ukládali pokuty.

Přestože oblastní inspektoráty práce obdržely 226 podnětů z oblasti diskriminace zaměstnanců, kontrolní činnost oblastních inspektorátů práce neprokázala, že by u zaměstnavatelů docházelo k diskriminaci z důvodů pohlaví, ani z důvodu jiných diskriminačních znaků.

Úkolem orgánů inspekce práce bylo kontrolovat přednostně dodržování stanovených podmínek upravující výkon umělecké, kontrolní, sportovní nebo reklamní činnosti dětí, na tuto problematiku neobdrželi žádný podnět.

V rámci realizace tohoto hlavního úkolu oblastní inspektoráty práce spolupracovaly zejména s úřady práce, správami sociálního zabezpečení a živnostenskými úřady. Některé oblastní inspektoráty práce dále spolupracovaly s Policií, Českou obchodní inspekcí a finančními úřady. Spolupráce je zejména na neformální úrovni, v některých případech probíhají společné kontroly s ohledem na zdroj podnětu a jeho obsah.

Z pohledu inspektorů i oblastních inspektorátů práce se realizace kontrol zejména na základě podnětů stává v mnoha směrech problematickou. Stupňuje se agresivita zaměstnavatelů, ale i podatelů podnětů. Stávají se případy, kdy inspektoři při kontrole čelí verbálnímu a v několika případech i k fyzickému napadení. U podatelů podnětů končí agrese v mnoha případech neoprávněnou stížností na chování inspektora, tvrzení o jeho odborné nezpůsobilosti či podjatosti. K odstranění těchto konfliktů by zcela jistě přispělo provádění kontrol dvěma inspektory, což však personální kapacita oblastních inspektorátů práce, s ohledem na počet podnětů ke kontrole, ve většině případů neumožňuje.

Závěrem lze konstatovat, že oblastním inspektorátům práce se podařilo naplnit cíle, které byly tímto hlavním úkolem stanoveny. Analýza výsledků kontrolní činnosti za rok 2010 bude jedním z podkladů pro tvorbu plánu kontrolních akcí na rok 2012.

Číselné ukazatele k tomuto hlavnímu úkolu postihují rok 2010, stav systému ke dni 27. 1. 2011.

XVIII. Provádění plánovaných koordinovaných kontrol v součinnosti orgánů ÚP, SÚIP a ČSSZ v oblasti předpisů o zaměstnanosti, pracovních podmínkách a vztahů, včetně BOZP a sociálního pojištění

Závěrečná zpráva za období září až prosinec 2010

1. Úvod

V souladu s rozhodnutím ministra práce a sociálních věcí o posílení a zefektivnění výkonu kontrolní činnosti byl stanoven úkol pro kontrolní orgány v působnosti MPSV, tedy i orgány inspekce práce, připravit a realizovat v měsících září až prosinec 2010 koordinované kontrolní akce.

2. Zadání úkolu

Byl zpracován „Pokyn SÚIP“ ze dne 18. 8. 2010 k provádění koordinovaných kontrol, kde bylo mimo jiné stanoveno:

- kontroly budou prováděny v součinnosti s orgány ÚP, ČSSZ, celní správou,
- hlavní koordinátor budou úřady práce,
- kontroly se zaměří především na oblast stavebnictví, pohostinství, ubytovací zařízení,
- předmětem kontroly bude nelegální zaměstnávání, porušování pracovních předpisů, předpisů o zaměstnanosti, příp. jiných předpisů (sociálního zabezpečení),
- průběžně budou zpracovávány informace o prováděných kontrolách.

3. Předmět kontrol prováděných orgány inspekce práce

- vznik pracovního poměru (existence pracovní smlouvy, příp. dohod o pracích mimo pracovní poměr a jejich obsah),
- pracovní doba (dodržování stanovené týdenní pracovní doby, odpočinek mezi směny, odpočinek v týdnu, práce přesčas a vedení evidence o odpracované době),
- odměňování (minimální mzda, zaručená mzda, příplatky ke mzdě)

Inspektoři oblastních inspektorátů práce se při provádění kontrol zaměřili na plnění povinností vyplývajících z ustanovení § 3 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, tedy právních předpisů, z nichž vznikají zaměstnancům, příslušnému odborovému orgánu

nebo radě zaměstnanců nebo zástupci pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci práva nebo povinnosti v pracovněprávních vztazích včetně právních předpisů o odměňování zaměstnanců, náhradě mzdy nebo platu a náhradě výdajů zaměstnancům, s výjimkou právních předpisů o zaměstnanosti a právních předpisů o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatelů, a právních předpisů stanovujících pracovní dobu a dobu odpočinku.

4. Zhodnocení kontrolní činnosti

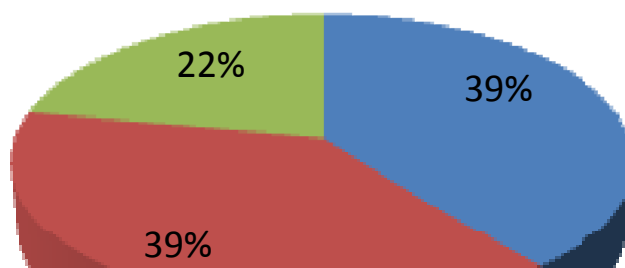
Přehled zaměstnavatelů podle počtu zaměstnanců, u kterých byly provedeny koordinované kontroly s ÚP:

Kategorie zaměstnavatele	Počet kontrol
do 5 zaměstnanců	26
do 20 zaměstnanců	27
do 50 zaměstnanců	37
do 100 zaměstnanců	18
do 200 zaměstnanců	27
nad 200 zaměstnanců	35

Přehled vybraných oblastí porušení za všechny oblastní inspektoráty práce:

Oblast porušení	Počet porušení
Vznik, změna, skončení pracovního poměru	136
Pracovní doba	76
Odměňování	133

Porušení dle obla

Přehled o porušení pracovněprávních předpisů zaměstnavateli dle oblastí a ustanovení zákona č. 262/2006 Sb, zákoník práce (ZP):

a) Oblast vzniku, změny a skončení pracovního poměru:

- zaměstnavatel neplnil povinnosti vztahující se k pracovní smlouvě (§ 34 ZP),
- zaměstnavatel neinformoval do jednoho měsíce od vzniku pracovního poměru své zaměstnance o údajích uvedených v ustanovení ZP (§ 37),
- zaměstnavatel nesplnil povinnosti vyplývající ustanovení ZP platit zaměstnanci mzdu za vykonanou práci (§ 38 ZP),
- zaměstnavatel při změně obsahu pracovního poměru nepostupoval v souladu s ustanovením ZP - neprovedl změnu pracovní smlouvy písemně (§ 40 ZP),
- zaměstnavatel při skončení pracovního poměru nepostupoval v souladu s ustanovením ZP (§ 49),
- zaměstnavatel nevydal zaměstnancům potvrzení o zaměstnání při skončení pracovního poměru, případně toto potvrzení nemělo veškeré náležitosti vyplývající ze zákona (§ 313 ZP).

b) Oblast pracovní doby:

- zaměstnavatel chybně stanovil pracovní režim (§ 79 ZP),
- zaměstnavatel porušil některé své povinnosti vztahující se k rozvržení pracovní doby (§ 81 ZP),
- zaměstnavatel nevypracoval písemný rozvrh týdenní pracovní doby (§ 84 ZP),
- zaměstnavatel neposkytl přestávku na jídlo a oddech (§ 88 ZP),
- zaměstnavatel porušil své povinnosti tím, že nedodržel nepřetržitý odpočinek mezi směnami a v týdnu (§ 90 a § 92 ZP),

- zaměstnavatel porušil své povinnosti tím, že nezajistil, aby zaměstnanec pracující v noci byl vyšetřen lékařem závodní preventivní péče před zařazením na noční práci (§ 94 ZP),
- zaměstnavatel nevedl evidenci o odpracované době (§ 96 ZP).

c) Oblast odměňování zaměstnanců:

- zaměstnavatel nezaplatil zaměstnanci za stejnou práci stejnou mzdu (§ 110 ZP),
- zaměstnavatelé stanovili zaměstnancům mzdu nižší než je nejnižší úroveň zaručené mzdy (§ 112 ZP a § 3 nařízení vlády č. 567/2006 Sb.),
- zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se k sjednání, stanovení nebo určení mzdy (§ 113 ZP),
- zaměstnavatel neposkytl mzdu nebo náhradní volno nebo příplatek za práci přesčas (§ 114 ZP),
- zaměstnavatel neposkytl mzdu nebo náhradní volno nebo náhradu mzdy za svátek (§ 115 ZP),
- zaměstnavatel nevyplatil příplatek za noční práci, za práci v sobotu a v neděli (§ 116 a § 118 ZP),
- zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se k výplatě mzdy nebo její složky (§ 141 ZP),
- zaměstnavatel prováděl srážky ze mzdy bez písemné dohody se zaměstnancem (§ 146 ZP).

Jiné oblasti, kde docházelo k porušování pracovněprávních předpisů:

Rovné zacházení – zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci za stejnou práci stejnou mzdu (§ 16 ZP).

Bezpečnost práce – zaměstnavatel porušil povinnosti v oblasti BOZP stanovenou v ZP (§ 103).

Dovolená – zaměstnavatel nevyplatil náhradu mzdy při skončení pracovního poměru (§ 222 ZP).

Agenturní zaměstnávání – zaměstnavatel porušil povinnosti stanovené v ZP (§ 308, § 309).

Z celkového počtu 182 kontrol bylo 68 (37 %) bez zjištěných porušení a 114 (63 %) kontrol bylo se zjištěným porušením ustanovení pracovněprávních předpisů.

V případech zjištění porušení pracovněprávních předpisů bylo, v souladu s ustanovením § 7 písm. k) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, zaměstnavatelům uloženo opatření k odstranění nedostatků zjištěných při kontrole, včetně stanovení lhůty k jejich odstranění a podání písemné zprávy.

Porušení ustanovení zákoníku práce s větší četností za hlavní úkol:

Ustanovení	Popis porušení	Počet porušení
§ 37	Zaměstnavatel neinformoval zaměstnance nejpozději do 1 měsíce o údajích stanovených v § 37 zákoníku práce	96
§ 38	Zaměstnavatel nesplnil některou ze svých povinností stanovenou v § 38 ZP	11
§ 92	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se k nepřetržitému odpočinku v týdnu	16
§ 96	Zaměstnavatel nevedl u jednotlivých zaměstnanců evidenci odpracované doby nebo pracovní pohotovost	35
§ 103	Zaměstnavatel nesplnil některou ze svých povinností v oblasti BOZP stanovenou § 103 zákoníku práce	12
§ 112	Zaměstnavatel nevyplatil zaměstnanci nejnižší úroveň zaručené mzdy	11
§ 113	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se ke sjednání, stanovení nebo určení mzdy	10
§ 116	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se ke mzdě za noční práci	11
§ 118	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se ke mzdě za práci v sobotu a v neděli	14
§ 141	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se k výplatě mzdy a jejich jednotlivých složek	24
§ 142	Zaměstnavatel nevydal zaměstnanci doklad o jednotlivých složkách mzdy	14
§ 313	Zaměstnavatel porušil některou ze svých povinností vztahující se k potvrzení o zaměstnání	20

5. Sankce

Oblastní inspektoráty práce za porušení pracovněprávních předpisů uložily celkem 32 pokut v celkové výši 1,990.000 Kč.

6. Závěr

V oblasti vzniku, změny a skončení pracovního poměru zaměstnavatelé nejčastěji chybovali při neplnění povinnosti informování zaměstnance do jednoho měsíce od vzniku pracovního poměru, méně často chybovali při porušení týkajících se potvrzení o zaměstnání.

V oblasti pracovní doby zaměstnavatelé nejčastěji chybovali tím, že nevedli prokazatelnou evidenci skutečně odpracované pracovní doby, další porušení, ale méně četné, se týkalo nepřetržitého odpočinku v týdnu.

V oblasti odměňování bylo nejzávažnějším porušením, kterého se zaměstnavatelé dopouštěli stanovení a vyplacení nižší mzdy než je nejnižší úroveň zaručené mzdy, mzda byla vyplacena pouze ve výši minimální mzdy a nebyl poskytnut doplatek k této mzdě. Dále pak byly zjištěny nedostatky v placení příplatků za práci. Bylo zjištěno porušení při nedodržení termínu výplaty či splatnosti mzdy, nebyly poskytnuty doklady o jednotlivých složkách mzdy a vyskytly se také neoprávněné srážky z mezd zaměstnanců.

Z analýzy zjištěných porušení vyplynul závěr pokračovat v koordinovaných kontrolách za účelem komplexního zkvalitnění kontrolní činnosti kontrolních orgánů spadajících pod MPSV s cílem zvýšení úrovně dodržování pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů.

Z výše uvedených důvodů byla realizace koordinovaných kontrol zařazena do plánu kontrolních akcí na rok 2011.

XIX. Souhrnná zpráva o výsledku kontrol dodržování pracovněprávních předpisů ve fakultních nemocnicích ČR v roce 2010

Počátkem roku 2010 se ve sdělovacích médiích počaly objevovat opakovaně informace o tom, že někteří mladí lékaři po ukončení vysokoškolského studia a před vykonáním 1. atestační zkoušky jsou zaměstnáváni ve zdravotnických zařízeních pouze na část pracovního úvazku, ačkoliv pracují mnohem déle a za údajně závislou činnost mimo úvazek nejsou odměňováni.

Byly směřovány dvě zcela odlišné problematiky a to specializační příprava lékařů metodicky řízená Ministerstvem zdravotnictví a pracovněprávní vztahy v souvislosti se závislou prací v kompetenci Ministerstva práce a sociálních věcí.

Státní úřad inspekce práce věnuje značnou část své pozornosti rovněž dodržování povinností zaměstnavatelů ve zdravotnictví. Navíc právě ve zmiňovaném rezortu byl v roce 2010 v terénu zvýšený počet inspektorů v rámci kontroly plnění pracovněprávních předpisů v nepřetržitých provozech zdravotnické záchranné služby a nemocniční akutní péče. Z průběžných informací bylo patrné, že nejúspěšněji lze argumentovat objektivně zjištěnými fakty v co možná nejširším rozsahu, aby mohly být obecně přijaty.

Státní úřad inspekce práce vydal pokyn oblastním inspektorátům, aby v jednotném termínu 27. 4. 2010 zahájily kontroly ve fakultních nemocnicích v Plzni, Brně a Hradci Králové. Následně byly tyto kontroly rozšířeny na hlavní město Prahu. Základní problém, který bylo nutno při kontrole vyřešit, byla časová návaznost odpracované doby ve zkráceném pracovním úvazku a přítomnost téhož lékaře v nemocnici z důvodu dalšího vzdělávání, které probíhalo na základě dohody mezi mladým lékařem a Ministerstvem zdravotnictví ČR. Tato dohoda o dalším vzdělávání obsahovala i ustanovení o poskytnutí individuálního finančního příspěvku ze strany Ministerstva zdravotnictví vzdělávajícímu se lékaři. Mladí lékaři vycházejí z toho, že jsou dlouhodobě kontinuálně přítomni ve fakultní nemocnici a že jejich celkový příjem, který je součtem platu a příspěvků na další vzdělávání neodpovídá představě o obvyklé odměně za vykonanou práci.

Situace je navíc komplikovaná tím, že činnost mladého lékaře na pracovišti v pracovní době není příliš odlišná od činnosti v době, která je věnována dalšímu vzdělávání. Někdy jsou tyto činnosti od sebe neoddělitelné a kontinuálně na sebe navazující. Nakolik jsou mladí lékaři

využívání fakultními nemocnicemi pro řešení konkrétních personálních problémů nemocnic, nelze při použití dostupných kontrolních postupů ze strany SÚIP zjistit. Vztah mezi poskytovatelem vzdělávání, fakultní nemocnicí a vzdělávaným lékařem není upraven speciální právní úpravou jako pracovněprávní vztah a průběh vzdělávání, jakkoliv neobvyklý, není možné ze strany SÚIP hodnotit.

Kontrolní orgány inspekce práce se zaměřily na mladé lékaře v oblasti jejich platového zařazení s vazbou na náročnost a odpovědnost práce, na dodržování pracovní doby a na podmínky pro získávání a financování specializované způsobilosti. Součástí kontroly bylo rovněž prověření důvodnosti sjednávání zkrácených pracovních poměrů. Výsledky kontrol prokázaly, že o zkrácení pracovních úvazků z většiny žádají lékaři sami. Převažujícím důvodem žádostí jsou smlouvy o pracovní činnosti u jiných zaměstnavatelů.

Inspektoři čerpali poznatky a důkazy z dokumentů kontrolovaných osob, z výpovědí lékařů při využití možností podle ustanovení § 7 zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, a dotazníků u té části lékařů, která si přála zůstat v anonymitě. Velmi přínosná byla kontrola fyzické přítomnosti lékařů na pracovištích včetně zjištění důvodů této přítomnosti v různých denních i nočních hodinách. Tak bylo možné rozlišit, kdy se jedná o závislou práci a kdy o atestační přípravu, vědeckou činnost, případně jiný důvod.

Orgány inspekce práce v žádné fakultní nemocnici neprokázaly neplnění povinností vyplývajících z pracovněprávních předpisů.

Pozn.:

V této zprávě jsou uvedeny číselné údaje vyhodnocené ke dni 31. 12. 2010, pokud není uvedeno jinak (zdroj: databáze SÚIP).